

Proleter Doğrultu

Devrimci Sosyalist Teorik Ve Politik Dergi

- Sınıf Hareketinin Gelişim Özellikleri
- Dev Uyandı
- Ateşkes, Barış Ve Politik Çözüm Sorunları Ve Parti Tavrı
- 75. Yılında Cumhuriyet Hangi Cumhuriyet?
- Kadro Politikasında İnsan Tanıma
- Kosova: Unutulmuş Bir Halkın Dramı
- Tarih Bilinci: Linç
- Kuruluşunun 143. Yılında 1. Enternasyonal Selamlıyoruz

İÇİNDEKİLER

SUNU.....	2
Sınıf Hareketinin Gelişim Özellikleri	4
Dev Uyandı.....	16
Ateşkes, Barış Ve Politik Çözüm Sorunları Ve Parti Tavrı.....	22
75. Yılında Cumhuriyet Hangi Cumhuriyet?.....	33
Kadro Politikasında İnsan Tanıma.....	45
Kosova: Unutulmuş Bir Halkın Dramı	56
Tarih Bilinci: Linç	72
Kuruluşunun 143. Yılında 1. Enternasyonalı Selamlıyoruz	76

SUNU

Kasım-Aralık sayımızla yeniden merhaba.

İlk yazımız, "**Sınıf Hareketinin Gelişim Özellikleri**" başlığını taşıyor. Yazıda, ülkemizdeki ve dünyadaki son işçi eylemlilikleri ele alınmaktadır. Dünya çapında mayalanmakta olan yeni işçi hareketinin sorunları değerlendirilmektedir. Coğrafyamızdaki işçi sınıfı hareketini, yeni eylemlilik dalgasını ele alan yazı, dünyadaki gelişmeleri de hesaba katarak, bütünlüklü bir değerlendirme yapmaktadır.

İkinci yazımız, bir belge. "**Ateşkes, Barış ve Politik Çözüm Sorunları ve Parti Tavrı**" başlıklı belge, MLKP Merkez Yayın Organı PARTİNİN SESİ'nin Ekim-Kasım '98 tarihli 16. sayısından alınmıştır. Yazı PKK'nin son yıllardaki yönelimini değerlendirmekte, ateşkes, barış ve politik çözüm sorunlarını tartışmakta ve bu konularda MLKP'nin tavrını özetlemektedir. Son gelişmeler, yazının güncel önemini daha da artırmıştır.

"**75. Yılında Cumhuriyet-Hangi Cumhuriyet**" başlıklı üçüncü yazımızda, Cumhuriyetin, tarihsel evrimi, siyasal ve sınıfsal içeriği analiz konusu yapılmaktadır. Yazı, Cumhuriyet kutlamalarından önce hazırlanmıştır. Kutlamalar tam da yazının öngördüğü gibi oldu. Büyük bir şamata içinde sürdürülen kutlamalar, tıpkı şişirilmiş bir balon gibi sönmeye mahkumdur. Çünkü, bu kutlamalar halkın hiçbir istemini yanıtlamıyor, güncel hiçbir sorunu çözümüyor. Ne var ki, Cumhuriyet rejiminin çıkmazları derinleşiyor. Kutlamalar, aynı zamanda bu gerçeği de örtmeyi hedefliyor.

Dördüncü yazımız, "**Kadro Politikasında İnsan Tanıma**" sorununu işliyor. Leninist kadro politikası, marksist-leninist örgütlenme politikasının temel bir bileşenidir. Marksist-leninist kadro politikası bir bütündür. Yazıda, bu politikanın önemli bir unsuru olan "insan tanıma" sorunu irdelenmektedir. Temel bir perspektif niteliğindeki yazı, kadroların sistematik bir tarzda ve çalışmalarının bütününde izlenerek, denetlenerek, sınanarak, pratik faaliyetin sonuçlarından hareketle bütüncül bir perspektifle değerlendirilmesi ve görevlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu bakımdan, yazı, parti yaşamında, kadroların elinin altında her zaman hazır tutmaları gereken bir çalışmadır.

"**Kosova: Unutulmuş Bir Halkın Dramı**" başlığıyla beşinci sırada yayımladığımız yazı da, "Kosova sorunu" ele alınmaktadır. Son yıllarda, dünya siyaset sahnesinde önemli bir yer tutması, dünya devrimci ve ilerici kamuoyunda yaşanan tartışmalar ve farklı eğilimler nedeniyle bu sorun nispeten kapsamlı bir şekilde ele alındı. Yazı, özellikle coğrafyamızda

tırmandırılan şovenizme karşı mücadelenin güçlendirilmesi bakımından da güncel bir yan taşımaktadır. Çünkü, Kürt ulusal sorunu gibi, Kosova sorunu da, devrimci-enternasyonalist eğilimle şovenist eğilim arasındaki karşıtlığı açığa çıkaran bir turnusol kağıdı işlevi görmektedir. Önümüzdeki sayılarımızda benzer sorunları işlemeye devam edeceğiz.

“Tarih Bilinci” köşemizde yayınlanan “**Linç**” başlıklı altıncı yazımız bir çeviridir. Yazarı Ho Chi Minh tarafından “Amerikan Uygarlığının İyi Bilinmeyen Bir Yanı” olarak formüle edilen “Linç” yazısı, 1924’te La Correspondance International’in 74. sayısında yayımlanmıştır. Kürt ulusal sorununda tırmandırılan şovenizm dalgasına bağlı olarak coğrafyamızda da Kürt yurtseverlerine karşı geliştirilmekte olan linç girişimleri koşullarında, yazının yayınlanması önemlidir.

SINIF HAREKETİNİN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

GİRİŞ YERİNE

Bugün dünyadaki gelişmeleri hesaba katmaksızın, coğrafyamızdaki işçi hareketinin durumu üzerine fikir yürütmek doğru olmayacağı gibi, hiç olmazsa son 20 yılın işçi sınıfı ve onun hareketi üzerindeki etkilerini belirlemeden hareketin yönünü çizmek de pek kolay olmayacak.

Dünyada geçen on yıl, revizyonist blokun çöküşünün sarsıntılarıyla başladı. "Doğu Bloku" ülkelerinde "komünist" rejimler, partiler ve iktidarıyla devrildiler. Sokaklar karşıdevrimci kitle gösterileriyle inlerken, geçmiş devrimci değerler, heykeller yerlerde süründü. Sosyalizm ve proletarya devrimi fikrine karşı azgın bir karşıdevrimci ideolojik saldırı buna eşlik etti. Ondan da bir on yıl önce, Polonya'da sosyal faşist diktatörlüğün açıkça ilan edilmesi ve Afganistan işgali, sosyalizm etiketiyle dünyanın 1/3'ünü elinde tutan revizyonist blok, eylemleriyle sosyalizmi çok tartışılır kılmıştı. Şimdi zincir tamamlanmıştı. Artık dünyada sosyalizm adında bir sistem yoktu ve proletarya devriminden de söz edilemezdi. Tarihin sonu gelmiş, meydan kapitalizme, kapitalist tekellere ve onların projelerine kalmıştı!

Emperyalist burjuvazinin kalemşörleri, sos-

yalizmin kötülükleri ve kapitalizmin iyilikleri üzerine yüzlerce, binlerce kitap-gazete-dergiyle insanların beynine karşı hücumla geçtiler. Soğuk savaşın bittiği, çünkü "sosyalizm yıkılınca ona gerek kalmadığı" açık açık dile getirilir oldu. Bu yeni durumun adı da yeni dünya düzeni idi. İnsanlık tek kutuplu dünyaya kavuşmuş olarak ve globalizme sarılarak mutluluğa ulaşabilirdi!

Evet, söylenenler bunlardı. Ama bu çok iddialı sözler, ürkütücü görüntüler, buz üzerindeki yazılar ve çizimler gibi kısa zamanda silinip gittiler. Yerlerini, emperyalist gericiğin özenle gizlemeye çalıştığı gerçeklere bıraktılar. Yaygaranın üzerinden on yıl geçmeden kapitalist sistemin insanlık için hiç bir umut sunmadığı açık olarak anlaşıldı. İnsanlık; başta işçi sınıfı, işsizler ve emeği ile geçinen bütün katmanlar yeni bir mücadele ve arayış içine girdi.

Bu yeni durumda yıkılan revizyonist ülkelerdeki işçi ve emekçiler için, yaşanmış/denenmiş bir gerçek olarak adres açtı: Sosyalizm. Bunun için "bütün iktidar sovyetlere" talebi, gösterilerin başlıca sloganlarından biri oldu.

Klasik kapitalist ülkelerdeyse, yol o kadar açık ve dolaysız değildi. Son yirmi yıl boyunca neoliberal denen iktisadi politikalar-

la büyük işletmelerle birlikte üretim ve işgücü kullanım süreçleri bölünüp parçalanmış; işçi sınıfı neredeyse yüzyıla varan mücadelelerle yarattığı kazanımları hızla kaybetmeye başlamış; sermayenin bütün saldırıları altında sendikalar bile hızla küçülmeye başlamıştı. İşçi sınıfı içinde ve devrimci güçlerde revizyonist ihanetle birlikte başlayarak ideolojik-siyasal parçalanmışlık, geleceğe güvensizlik gelişmişti. Emperyalist burjuvazinin ideolojik hegemonyası, politik hakimiyeti büyük bir gelişme göstermişti. O yüzden de emperyalist ülkelerde ve yeni sömürgelerde işçi sınıfının (ve diğer emekçilerin) mücadele dalgası, daha geriden, daha dolaylı yollardan ve daha geri taleplerle yükselmeye başladı. Bir başka ifadeyle söylersek, bugün bu ülkelerdeki işçi ve emekçiler kapitalist sömürüye; yeni ekonomik politikaların mahkum ettiği esnek üretim, taşeronlaştırma, düşük ücret ve işsizlik saldırılarına hayır diyerek karşı durmaya çalışıyor. Bu arada, sistemin bütünüyle; ekonomik, siyasi, toplumsal ve yapısal özellikleri, baskıcı karakteriyle yüz yüze gelse de, doğrudan bir mücadele ve köklü değişiklik talebi yükselmüyor. Hareket kendiliğinden gelişiyor. Gerçek bir toplumsal projeye hareketi bağlayacak bir önderliğe sahip olmamanın ağır sorunlarıyla boğuşuyor.

Ama her şeye rağmen dünya çapında yeni bir işçi kitle hareketi dalgası görülüyor. Bu dalga kendiliğinden hareketin hemen bütün temel özelliklerini yansıtıyor. Bir sektörde, bir ülkede dalga aniden yükseliyor, sonra yavaş ya da hızlı iniyor. Birkaç hafta ya da birkaç ay sonra başka bir coğrafyada, başka bir sektörde yeni bir dalga kendisini açıkça hissettiriyor. Bunların arasında az çok bir sınıf dayanışması eğilimi gelişiyor. Önemli olan şu; işçi kitle hareketi dalgası dünya çapında gelişiyor ve hareketi besleyen ana kaynakları, aynı olgulardır: Birincisi; kapitalist- emperyalist sistemin neoliberal ekonomi politikalarının yarattığı sonuçlar. İkincisi; bu politikalar (Latin Amerika'da,

Avrupa'da ve Türkiye'de farketmiyor) uygulanırken kullanılan siyasal zorun yarattığı öfke birikimi. Üçüncüsü; her ikisiyle, yani hem yeni ekonomi politikalarıyla, hem de siyasal zorla "uyum" kurmuş, destek olmuş ya da bunların karşısında sessiz/etkisiz kalmış sarı sendika bürokrasisinin işçi saflarında yarattığı derin hoşnutsuzluk.

şimdiki hareket, bir yerde pratikte herhangi birine karşı ortaya çıkarak başlasa da, potansiyel olarak her üçünü birden hedefleyerek gelişiyor. Bu hareketin arka planında, yukarıdan beri özetlediğimiz olgular, yani yeni kitle hareketinin bugün hedeflediği güçlerin sınıfa karşı yıllardır süre giden uygulamaları vardır.

Hareketin bugünkü genel içeriğini, hatta düzeyini, iktisadi/sendikal istemler için kapitalist sistemle ve patronlarla girilen iktisadi mevzi çarpışmalar belirliyor. Kimilerine ise, sendikasızlığa ve örgütsüzlüğe mahkum etmeye karşı mevzi isyanlar diyebiliriz. Kuşkusuz bugünkü hareket işçi sınıfının bir asrı aşan savaşımının örnekleri karşısında pek de önemli bir düzeyde sayılamaz. Daha önemli olan, işçi sınıfı hareketinin önünün gerek dünyada gerekse coğrafyamızda esasen sosyalizm bilimiyle aydınlanmamış olmasıdır. Çünkü dünya işçi sınıfı, bir zamanlar kendisini Rusya'da olduğu gibi iktidara taşıyan veya Hitler faşizmiyle savaş yıllarında olduğu gibi, sermaye sınıfı ve sermaye düzenine karşı büyük kavgalara yönelen ve bu kavgalarda onu yöneten, sermaye ve faşizmi yenmesini sağlayan partilere sahip değildir. Bu nedenle de kapitalizme karşı açıktan ve cepheden sosyalizm için savaşım içine giremiyor.

Bugünkü hareketi bu açıdan değerlendirsek, her kendiliğinden hareket gibi elbette böyle bir potansiyele sahip. Ama mevcut ve daha da açığa çıkacak potansiyeli değerlendirmek, yine de sınıf hareketine komünist müdahalenin gücüne bağlı. Daha

doğrusu kendiliğinden içerikli işçi hareketinin hiç olmazsa orta vadede, sosyalizm savaşımı projesine bağlanması buna bağlı. Kaldı ki güncel taleplerin kazanılması ve az çok kalıcı başarı şansı bile, öncü kurmay çalışmalarının gücüne bağlı. Bu yazıda kısa ve özet olarak koymaya çalıştığımız şey; kendiliğinden gelişen işçi

hareketi dalgasının, işçi hareketi ile komünist hareketin ayrı kanallardan yürüme durumunu ortadan kaldırma ve iki hareketi birleştirme olanaklarını artırdığıdır. Mevcut hareket, sosyalist propaganda-ajitasyon ve örgütlenme çalışmaları için uygun bir zemin sunuyor. Çünkü, her ne kadar hareket iktisadi içerikli olsa da, koşullar -iktisadi, siyasi ve toplumsal- işçileri ister istemez siyasetle uğraşmaya daha fazla zorluyor. Örneğin özelleştirme uygulamaları ilk anda işçileri işsiz ya da sosyal hak yoksunu kılıyor. Ama uygulamanın kaynağı, doğrudan hükümet kararı ve onun da arkasında IMF olduğu için, işçi eylemi en başında politikleşiyor. Hem hükümeti, hem de IMF- Dünya Bankası politikaları nedeniyle işbirlikçi kapitalizmi ve emperyalizmi hedef alıyor. Örneğin SEKA işçileri, işsiz ve güvencesiz kalmaya karşı çıkarak direnişe başladılar, ama bunun için devletin ve IMF'nin özelleştirme politikalarına müdahale etmek zorunda kaldılar. Aynı şey, bir ölçüde İncirlik Üssü grevinde de yaşandı. Amerika'da UPS grevi ise part-time çalıştırma politikalarına karşı işçi sınıfının bir müdahalesiydi. Özcesi, işçi sınıfı iktisadi, siyasi ve toplumsal koşulların zorlamasıyla politikayla uğraşiyor, ekonomik mücadelesi politik bir boyut da kazanıyor. Bunun nasıl bir politika olduğunu belirleyecek olansa, her zaman ve her koşulda politika yapıcı işçi sınıfı bölüğünün bilinç ve örgütlülük düzeyi ve niteliğidir. İşçi sınıfı, burjuva bilinç ve örgütlülüğü aşmamışsa yaptığı politika da, politikaya karışmasının içeriği de elbette burjuva olacaktır. SEKA örneğinde gördük ki, Refah yanlısı sendika yönetimi ve reformist partiler, direnişi ve direnişteki işçi bilincini bur-

juva/düzen içi tutmaya, devrimci ve komünist ajitasyondan yalıtıma özel bir çaba gösterdiler. Dahası, direnişi, hükümete karşı kendi burjuva muhalefet çizgilerine kaldıraç yapmaya çalıştılar. Sınıflar savaşımının mantığına uygun ve doğal bir durumdur bu.

* * *

Siyaset, ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. İşçi sınıfının siyaseti, kendisinin ekonomik kurtuluşunun aracıdır. İşçi sınıfının siyasal mücadelesi son tahlilde sınıfsız ve sömürsüz bir dünyayı, bütün toplumun maddi, manevi ve kültürel ihtiyaçlarının karşılanması veya tatminini hedefler. Bu hedefe varmak için işçi sınıfı önce iktidarı almak zorundadır. Onun iktidarı, ancak kapitalist sınıfın egemenliğinin yıkılmasıyla olanaklıdır. Buradan doğal ve mantıklı olarak şu çıkar; işçi sınıfının her alandaki mücadelesi iktidar mücadelesinin gelişimine hizmet etmeli, ona bağlanmalıdır. Peki bu nasıl olacak? Bunun tek güvencesi, kendi dünya görüşünün/bilimsel sosyalizmin aydınlatıcı ışığıyla kendiliğinden hareketin soylulaşmasıdır. İşte öncü/komünist parti burada gereklidir. İşçi sınıfının kendi çıkarları doğrultusunda siyasete girmesi ancak parti öncülüğünde olur.

* * *

Bugünkü koşullarda kuşkusuz işçi sınıfının sosyalist siyasal bilinç edinmesinin ve örgütlenmesinin önünde önemli engeller var. Başlıca olarak; sermaye sınıfının baskıları, faşist rejimin yasaları, baskı ve terörü, düzen partileri, küçük burjuva reformist partiler ve işçi sınıfının burjuva ideolojisinin hegemonyası altında olmasıdır. Demek ki; işçi sınıfının ekonomik-siyasi mücadelesinin düşmanları çok. İşçi sınıfı, burjuvazinin ekonomik sömürsü, faşist rejimin ideolojik-siyasi ablukası altında. Bu ablukayı yarmak gerekiyor, yarılacaktır. Çünkü, tarihsel ve siyasal bakımdan en devrimci toplumsal tek güç işçi sınıfıdır. Marksist leninist komünistlerin teori ve programlarının merke-

zinde işçi sınıfı ve onun egemen sınıf olarak örgütlenmesi durur. Bu bir devrim planında, strateji ve taktikler planında somutlanır. Komünist artışının aslı işi, işçi sınıfını kendiliğinden bir sınıf olmaktan çıkararak bu plandaki yerine yerleşmesini sağlamaktır. Bir başka ifadeyle, işçi sınıfının siyasal eğitimini sağlamak ve onu bir devrim ordusu olarak örgütlemek, iktidara ulaşmak durur.

YENİ İŞÇİ HAREKETİ DALGASI

Coğrafyamızda da işçi sınıfı hareketi önemli bir gelişme süreci içinde bulunuyor. Harb-İş grevinin kazanımla sonuçlanması, Metal işçilerinin 18 Eylül'de Türk Metal'in ihanetine karşı başkaldırısı, SEKA işçilerinin özelleştirmeye karşı fabrikaları işgali ve diğer gösterilerin ardından kapatma kararını iptal ettirmesi, Tuzla deri işçilerinin işçi kıyımına ve jandarma saldırısına karşı kitleysel mücadelesi, tek tek işyerlerinde işten atma ve sendikasılaştırmaya karşı direniş örnekleri sınıf hareketinde bir canlanma ve yükselme eğilimini açığa vuruyor.

Türkiye işçi sınıfının mücadelesindeki yükselme eğilimi, dünyadaki işçi sınıfı hareketinin yükseliş eğilimi ile kısmi paralellikler gösteriyor. Rusya'da 45 bin işyerini kapsayan ve on milyonlarca işçinin katıldığı genel grev, Kolombiya'da işçilerin hükümetin uyguladığı politikalara karşı geliştirdiği bir haftayı aşan genel grev hareketi, Güney Kore metal işçilerinin fabrika işgalleri ve militan kitle gösterileri, Avustralya liman işçilerinin barikat mücadelesi ve zaferi emperyalizmin, "Yeni Dünya Düzeni"nin kalesi ABD'de General Motors grevi, Danimarka'da işçilerin sendika yöneticilerine rağmen süren iki haftalık genel grevi, Yunanistan'da emperyalizmin uyguladığı politikalara karşı işçilerin, (köylülerin ve öğrencilerin) genel grevi, boykot ve direnişleri; Endonezya'da Suharto faşist diktatörlüğüne karşı işçilerin (ve emekçilerin) ayaklanması, Fransa'da, Belçika'da, İtalya'da, Peru'da vb. işçi eylem ve direnişleri bütün bunlar, dün-

yanın her yerinde gelişen ve güçlenen bir işçi sınıfı hareketinin varlığını ortaya koyuyor. "Yeni Dünya Düzeni"nin "küreselleşme" politikalarına karşı işçi sınıfı hareketi tepki gösteriyor. Son Güney Asya ve Rusya'da baş gösteren mali krizle birleşen koşulların da etkisiyle işçi sınıfı dünyada kapitalist sistemin yıkıcı sonuçlarına karşı mücadeleye girişerek, onun "küreselleşme" politikalarının iflasını ilan ediyor.

"Küreselleşme" politikasının geleceğini tartışmak amacıyla dünyanın yedi büyük emperyalist devinin (G 7) ve IMF'nin toplantıları krizin etkilerine karşı kısa süreli bir karar ve sonuç alamadan dağıldı. Emperyalist neoliberal ekonomi politikaları gerçekte iflas aşamasındadır.

Bütün bunların bir sonucu olarak emperyalist sistemin kendi iç çelişki ve çatışmaları, emperyalizmle ezilen halklar; işçi sınıfıyla burjuvazi arasındaki çelişki ve çatışmalar şiddetle açığa çıkıyor. Lenin'in çağımızın başında yaptığı şu saptama, karşıdevrim borazanlarını hayal kırıklığına uğratarak kendini doğruluyor: Çağımız, emperyalizm ve proletarya devrimleri çağıdır!

Evet, dünyada gelişmekte olan bugünkü işçi sınıfı ve halkların hareketi devrimin güncel bir sorun olduğunu, dünün, geçmişin ve uzak geleceğin bir sorunu olmadığını da gösteriyor. Kapitalist rekabet ve krizin, emeği ile geçinenleri yıkıma, yoksulluğa sürüklemesi, emperyalist saldırganlık ve sömürünün yoğunlaşması, işçi sınıfı ve emekçilerde mevcut durumdan çıkış arayışını hızlandırıyor. İşçi sınıfı dünyanın değişik bölgelerinde yaptığı eylemlerle kapitalist sistemi zorluyor. Kapitalist sömürü ve barbarlığın kabuğunu parçalama potansiyelini açığa vuruyor.

Ne var ki; uluslararası işçi hareketi için gelişme ve yükselme eğilimine karşılık marksist leninist parti ve örgütlerin, ya embriyon halinde ya da ülkelerindeki sınıf hareketine önderlik edecek düzeyde örgütlü olmadıkları gerçeği de bu arada kendini

daha fazla hissettiriyor. İşçi sınıfının öncüsü iddiasında olan adı sözde komünist, sosyalist, marksist olan partilerin modern revizyonist sistemlerin yıkılmasından sonra pusulasız kaldı. Bir kısmı hala yıkıntıların enkazı altında kalarak reformcu bir çizgide, burjuvazinin hizmetine girdi. Bir kısmı da birer reform ve toplumsal muhalefet örgütüne dönüşmüş partiler konumunda bulunuyor.

İşçi sınıfı hareketinde ve sendikalarda da aynı şeyler gözleniyor. Reformcu parti ve akımların etkisi ile bugünkü işçi hareketi büyüklüğüne rağmen önemli sonuçlara kadar gidemiyor.

HAREKETİN ÖZELLİKLERİ

Dünyada işçi sınıfı hareketinin belirgin özelliklerinden biri, genel grevin başat bir mücadele aracı haline gelmiş olmasıdır. Son yıllarda tek tek ülkelerde gelişen genel grev hareketi emperyalizmin topyekün saldırılarına karşı birçok ülkede birleşik, topyekün bir karşı koyuş gösteriyor.

Bir başka özelliği, hareketin yükseldiği ülkelerde işçi sınıfı hareketinin genişleme eğilimine de sahip olmasıdır. Örneğin Rusya'da bu son yılların en geniş katılımlı genel grev hareketi oldu. Kolombiya'da iki haftayı bulan genel grev de buna örnek olarak verilebilir.

Dünyada sınıf hareketinde bir sertleşme eğiliminden söz edilebilir. Güney Kore'de fabrika işgali ve sokak çatışmaları dün den bugüne taşınan bir eğilim. Ama artık, Güney Kore'ye has bir özellik olmaktan çıkarak genelleşiyor. Örneğin, Avustralya, Peru ve Kolombiya'da genel grevle birlikte sokak gösterileri, diğer emekçilerin sokak hareketi devreye giriyor.

Bir başka özellik; aynı işkolundaki grevlerin sadece başladığı yerle sınırlı kalmayıdır. Geçtiğimiz yıl yaşanan UPS grevi uluslararası bir özellik kazandı. ABD'de başlayan ve UPS'nin örgütlü olduğu tüm ülkelere yayılan grev, sermayeye karşı birleşik hareketin

zaferle sonuçlanmasını sağladı. General Motors grevi de esnek üretime karşı uzun süreli oldu ve başka işletmelere yayılan bir grev özelliğine ulaştı.

Emperyalist kapitalist dünyada baş gösteren mali krizin yanısıra, ekonomik krizin ciddi belirtilerinin görünmesi, dünya işçi sınıfı ve emekçilerinin tekelci sermayeye karşı doğrudan, açık, cepheden savaşımını koşulluyor. Güneydoğu Asya'dan başlayıp yayılan mali krizin etkilerine karşı Rusya işçi sınıfının yükselen mücadelesi, krizin etkilerine karşı uluslararası kapsamda sınıf hareketinin izleyeceği rota konusunda yeterince fikir veriyor. İşçi hareketi protesto tarzını aşarak saldırı tarzına geçişe zorluyor.

Türkiye işçi sınıfının "Küreselleşme" politikasının bir sonucu olan özelleştirme, sendikasılaştırma vb. uygulamalarına karşı mücadele eğilimi güçleniyor. Bu nedenle SEKA işçilerinin direnişi, SEKA ile ilgili bir eylem olmaktan çok uluslararası sermayenin politikalarına karşı mücadelenin güncel örneğidir. Yani, Türkiye işçi sınıfı da, IMF ve Dünya Bankası'nın dayatmalarına karşı sessiz durmuyor. Dünya çapında sermayeye karşı güçlenmekte olan sınıf mücadelesi eğiliminden etkileniyor.

18 Eylül'de ihanete ve sendikal despotizme karşı ayağa kalkan Türk Metal üyesi işçilerin Güney Kore ve General Motors işçilerinden etkilendiği çok açık. Gösteri biçimleri, kararlı ve öfkeli gözler, sıkı yumruklar, hep televizyon ekranında izlediğimiz işçi yüzleri, Güney Kore manzaralarıyla açık bir benzerlik gösteriyordu. Metalurji işçileri, Türk Metal'in ihanetine ve sendikal bürokratik çarka karşı sendikal demokrasi istemleri ve sermayeye karşı kabaran öfkesiyle şalter indirdi. SEKA işçileri, metal işçilerinden farklı bir taleple, fabrikalarının kapatılmasına karşı işgal eylemiyle gündemde kaldılar. Miting ve Ankara'ya yürüyüş planı ile uzun süre direndiler, diğer bölüklerin bilincinde sıçrama kıvılcıklarını sağladıkları gibi özelleştirmeye karşı işçi sınıfının

önemli bir mücadele potansiyeline sahip olduğuna işaret ettiler.

İzmit işçi ve emekçilerinin SEKA işçilerinin yanında saf tutması, özelleştirmeye karşı önemli bir mücadele halkasının yakalandığını göstermektedir. Geniş bir işçi kitlesinin İzmit SEKA direnişiyle dayanışma içinde olması ve kitlesel destek ziyaretleri, bu bakımdan da önem taşıyor. İşçilerin öğrenci çocuklarını okula göndermemeleri, öğrencilerin fabrikaya gelerek dayanışmayı yükseltmeleri, Kocaeli Sendikalar Birliği'nin eylem kararları ve metal işçilerinin eylemi, sınıfın sahip bulunduğu mevzileri korumak için saldırıya geçebileceğinin işareti sayılmalı. Önümüzdeki süreçte tekel, enerji ve petrol işkollarında özelleştirmeye karşı işgal, direniş ve gösterilerin gelişebileceği, bu bakımdan da SEKA direnişinin ve metal işçilerinin işçi sınıfı mücadelesinde yeni bir sürecin önünü açtığı söylenebilir.

Mücadele potansiyeli taşıyan işkollarında örgütlü sendikalar, taban baskısının etkisiyle olsa da, kendi dar kabuklarını kırarak eylemli bir sürecin içine giriyorlar.

Sendika bürokrasisi, tabanın baskısından artık eskisinden daha fazla korkuyor. Metalurji işçisinin isyanı, onlara bu korkuyu açıkça yaşattı. Diğer yandan, sendika bürokrasisi, işçi hareketine kaynaklık eden saldırıların örneğin, özelleştirme ve taşeronlaştırma, kendi koltuklarını da tehdit ettiğinin farkında. Ve bu yüzden yer yer onlar da işçi hareketi dalgasından bu amaçla yararlanmak istiyorlar.

Sermaye düzeninin korktuğu şey, hareketin genelleşmesidir. Birçok cephede birden yığın hareketinin gelişerek ortak taleplerle, ortak hedefe doğru mücadele etmesidir. İşbirlikçi sermaye uluslararası deneyimlerle hareket ediyor. Örneğin İngiltere'de olduğu gibi özelleştirmeyi sürece yayararak, parça parça değişik işkollarının birleşik eylem planları yapmasına olanak vermeyen bir saldırı politikası güdüyor.

Fakat tüm bunlara rağmen Türkiye'de sınıf hareketindeki genel eğilim, birleşik mücadelenin yürütülmesine doğrudur. SEKA direnişi etrafında örülen değişik işkollarından işçilerin dayanışma pratiği, eylemlerde başat bir slogan olarak genel grev ve genel direnişin atılması, bu eğilimi açığa vuran olgulardan biri olarak değerlendirilebilir. Kuzey Kürdistan'da işçi sınıfının Batı'daki sınıf kardeşlerinin yanında 1 Mayıs'a katılımı, hareketin genişleme ve genelleşme eğiliminin göstergelerinden biri sayılmalı.

Son yılların işçi hareketinin bir başka özelliği, hareketin belli başlı sanayi şehirlerine sıkışıp kalmadığı, Anadolu'nun en ücra köşelerine kadar grev ve direnişlerin yayılmış olmasıdır. Artvin'de, Batman'da, Antep'te, Malatya'da hem TİS'lerde uyuşmazlığa gidilmesi, hem de işçi kıyımı ve ücretlerinin ödenmemesine karşı ekonomik istemlerle sınırlı olsa da gelişen bir hareket var. Antep'te ambar ve tekstil işçilerinin sendikalara eğilimlerinde bir artıştan da söz edilebilir. İşçi sınıfı, Plastaş örneğinde olduğu gibi belli başlı tekil direnişlerini ve tekil grevlerini sürdürüyor, tek kişilik eylem de olsa teslim olmama tutumu gösteriyor.

İşçi sınıfı mücadelesinin en yakınındaki ittifak gücü ve bir parçası olarak emekçi memurların eylemleri de bu genel bilançoya dahil edilmelidir. Örneğin, 4-5 Mart Kızılay direnişi, '98 emekçi hareketinde önemli bir çıkıştı. Ne var ki hareketin önderliğini elinde tutan reformizmin dümen kırması sonucu, bu hareket ileriye sıçratılamadı. Bugün bir süredir durgunluk eğilimi içinde bulunan emekçi memur hareketi yeniden bir canlanma sürecine girmenin sancılarını yaşıyor. KESK'in son eylem kararları da bunu gösteriyor.

Özelleştirme, taşeronlaştırma, esnek üretim, sendikasızlaştırma, işçi kıyımı gibi saldırı politikaları sınıf içinde artık çok belirgin bir dirence çarpıyor. Bu bazen SEKA gibi bir kaya da olabiliyor. Bu durum, emperyalistle-

rin ve işbirlikçi sermayenin hesaplarını bozuyor, izlediği politikaları çıkmaza sokuyor.

MÜCADELE BİÇİM VE ARAÇLARI

'86 NETAŞ grevi, 2821-2822 sayılı yasayla ve sonradan gelen grev tüzüğüyle zapturapt altına alınan işçi sınıfının mücadelesinde bir kilometre taşıydı. Çünkü, grev tüzüğünü çiğneyerek 12 Eylül yasa düzenine kafa tutmanın olanaklı olduğunu göstermişti. '89 Bahar atılımı yasal prosedürlerin dışında gelişerek, yasaların değil, yasaları çiğnemenin meşru olduğunu göstermişti. Ama bir koşulu vardı bunun; kitleler halinde ve sokaklardaysanız, yasaların gayri meşru olduğunu tarihe kaydedebilirdiniz. '90'lar boyunca gerçekleşen önemli grevler ne grev yasasının katı kurallarına uydular, ne de özel olarak grev tüzüğüne. Zonguldak madenlerindeki grev, Toros Gübre grevleri ilk akla gelenler. Hatta tüzük çöpe gitti. Bu yıllar boyunca kıyım terörüne karşı gerçekleşen direnişler gücünü hiçbir yasal düzenlemeden almadılar. Aksine, direnmenin gücüyle kendi kurallarını sermaye sınıfına, sendikalara ve nihayetinde devlete dayatırlar. Bu çok önemli bir gelişme ola-ak Türkiye işçi sınıfının bugünkü eyleminin temel bir özelliğini oluşturdu. Ne SEKA direnişinde, ne enerji santrallerindeki direnişlerde, ne Tuzla'da, ne de küçük küçük işyeri dile nişlerinde yasaların sözü, mücadele biçimleri ve gelişim süreçleri sözkonusu olduğunda, geçmez. İşçi hareketinin özelliklerini ve gelişim doğrultusunu bir kez daha tartışırken ilk işaret edeceğimiz özellik budur. Bu özellik, mücadele biçimleri için de geçerlidir. Yani bugünkü hareket içinde de, tuhaf bir kavramlaştırma olacak ama, yasadışı biçimler esastır. Örneklere bakarak, bunu tespit edebiliriz.

Bu dönem başvurulmuş mücadele biçimleriyle işçi sınıfı genellikle hedefine ulaştı.

Harb-İş grevi yasal prosedüre bağlı gerçekleşmişti. Fakat ABD'li efendiler yasaları çiğneyerek grevi kırmak ve teslim almak

istediler. İşçiler buna izin vermedi. Grev, kazanımla sonuçlandı.

Yine aynı süreçte Ankara Belediyesi'nde TİS süreci uyuşmazlıkla bitti. Gerici Hizmet-İş Sendika yöneticileri işçilerin aşağıdan baskısı sonucu greve gitmek zorunda kaldılar. Bu grev de, işçi sınıfının yaşam ve çalışma koşullarına karşı isyanını ve daha iyisi için mücadele isteğini açığa vuruyordu. Keza İzmir Belediyesi'ne bağlı işyerlerinde yaşanan grev de bu kapsamdadır.

Sermayenin esnek üretim saldırısına karşı Cam-İş, Makina Kalıp grevi sürecin önemli işçi grevlerinden biri oldu. Aylar süren bu grev karşısında işyerinde esnek üretim uygulanamadı. Grev ekonomik taleplerle başladı, siyasal bir karakter kazandı.

Yine Bursa'da Siemens Fabrikası'nda faşist kontra sendika Türk Metal'i örgütlemeye çalışan patron, sendikal örgütlülüğü zayıflatmak için işçi kıyımına başvurdu. Birleşik Metal üyesi işçiler bu saldırıyı, üretimi durdurup işyeri işgaliyle yanıtladı. Günler süren işgale Mudanya halkı ve işçi aileleri kitlesel destek verdi. İşçi aileleri, çocuklarıyla birlikte fabrika önünde bekleyerek, kent merkezinde işçi kıyımını ve faşist ablukayı protesto etmek için gösteriler düzenledi.

Ambar işçileri, faşist mafya saldırılarına karşı üretimi durdurup kitlesel protesto gerçekleştirdiler. Nakliyat işkolunda sendikalaşma çabaları işçi kıyımı saldırısı ile karşılaşınca işçilerin yanıtı fiili direniş oldu.

Enerji işkolunda özelleştirmeye karşı emekçi memurlar işbırakma, belli saatlerde işyerini terketmeme, işletmelerin satıldığı şirket yetkililerini işyerlerine bırakmama eylemi gerçekleştirdi. Adana ve Antalya'da, İstanbul'da bu eylemler meyvelerini kısmen verdi. Konsorsiyumlar santralleri almaktan şimdilik vazgeçti. Özelleştirmeye karşı mücadelede sınıf hareketinin kazanım çizgisinde yürümesini sağlayan bir hattın açıldığını gösterdiler.

Türkiye işçi sınıfı, irili ufaklı bir dizi grev ve

direnış sergiledi. Hareketin önümüzdeki süreçte ileriye doğru sıçramasını sağlayacak mücadele potansiyelini biriktirdi. Metal ve SEKA'da gelişen eylemlerin bu birikim üzerine yükseldiği söylenebilir.

Metal işçilerinin eylemi, sınıfın birleşik olarak hareket ettiğinde neleri başarabileceğini ve kendi gücünü ortaya koydu. Yıllardır Türk Metal -MESS cenderesi altında sıkışmış işçilerin, devrimci önderlikten yoksun olarak ve politik bir kuvvetin özel bir müdahalesi olmadan kendiliğinden bir hareket geliştirdiler. Bu, örgütlü bir hareket olsaydı, birkaç adım daha ileri taşınabilirdi; hareketin iç hızı buna elverişliydi. Ne var ki metalurji işçileri, bu çıkışın yarattığı sarsıntıya sınıfın diğer bölüklerinden yeterli karşılık bulamadılar.

Metal işçilerinin eylemi, aynı işkollarından başkaca işletmelerin aktif desteğini alamadı. Bu, uzun süredir sendikal bürokrasi tarafından zapt-u rapt altına alınmış, işçi sınıfının mücadeleye giren bölükleriyle dayanışma pratiğinden yoksun olduğunu da gösterdi. İçe kapanan hareketin dış desteğe de yeterince açık olmadığı görüldü. Bu örnekte Birleşik Metal üyesi işçiler, Türk Metal'den istifa ederek Birleşik Metal'e geçmek isteyen işçilere yönelen saldırılar karşısında tutum geliştirmediler.

Metalurji işçilerinin bu çıkışı, sendikal bürokrasiye karşı mücadelenin de esasen hangi hattan yürümesi gerektiğini öğretti. Bu hareket, MESS-Türk Metal saldırısı ile karşılaştı. Daha ileri sıçrama olanağı bulamayan hareket, içinde biriktirdiği öfke, kin ve mücadele potansiyelini şimdilik içine atarak geri çekildi. Metalurji işçilerinin, direniş sonrasında yaşadığı işçi kıyımı ve Birleşik Metal-İş'in teslimiyetçi tutumu nedeniyle iç enerjisinde bir zayıflama yaşadığını söylemeliyiz.

Son önemli örnek olan SEKA işçileri, başta İzmit olmak üzere işyeri işgali, sokak gösterileri, miting gibi eylem biçimlerini devreye soktu.

İzmit SEKA'da başlayan hareket kısa sürede Muğla Dalaman, Balıkesir, Çaycuma, Adana'daki fabrikalara da sıçradı. Fiili direniş, kitle gösterileri ile iç içe yürüyerek, hareket özelleştirmeye karşı işkolu düzeyinde bir direniş özelliği kazandı. Yani, işkolu içinde SEKA'nın kurulu olduğu bütün kentlere bir biçimde yayıldı. Burada da işgal, miting, yürüyüş gibi eylem biçimleri, kent halkının, işçi ve çocuklarının dayanışma eylemleriyle birleştiler. İşçiler, şovenist gösteri haline getirilen spor karşılaşmalarını, SEKA direniş taleplerinin haykırıldığı bir gösteriye dönüştürdüler. Şehir merkezini afiş ve pankartlarla donattılar.

SEKA işçileriyle dayanışma amacıyla İstanbul İşçi Sendikaları Şubeler Platformu'nun (İİSSP) iki saat işbirakma eyleminin ortaya çıkardığı gerçek şudur: İşçi sınıfı grev ve direnişlerle dayanışma geliştirmek için sendika bürokrasisinin barikatını aşmak zorunda. Hareket birleşik devrimci bir kanala akmak için yine sendika patronlarının çemberini parçalamaya ihtiyaç duyuyor. Ankara'da yapılan Türk-İş salon toplantısının sonuçları, bu ihtiyacın daha yakıcı olduğunu gösterdi.

Tuzla deri işçileri, her zaman olduğu gibi işçi kıyımı ve jandarma saldırısına karşı kitle gösterisi geleneğini sürdürdü. Militan özelliklere sahip bu hareket, önümüzdeki süreçte Serbest Bölge, esnek üretim ve işçi kıyımına karşı pasif direniş hattından saldırı hattına geçiş için güçlü bir potansiyeli açığa vuruyor. Ancak hareketin yine de lokal düzeyden yani, Tuzla'yı kapsıyor olmaktan çıkmaya ihtiyacı var. Burada genel kuruldan sonra sendikanın başlattığı tasfiyeciliğin işçi hareketini olumsuz yönde etkilemeye başladığı görülüyor.

Lokal eylemlerde direniş, açlık grevi tarzında olsa da belli bir gelişme mevcut. İnci Plastik, Metro, Sütaş, Zümrüt Örme vb. gibi eylem biçimleri ise önümüzdeki süreçte de lokal eylem ve mücadele biçimlerinin sınıf hareketinde özel bir yer tutacağını gösteri-

yor. Açık ki lokal eylemlerin ortak bir hedef ve birleşik bir mücadeleye dönüştürülmesi halinde işçi hareketinin bu örneklerde de başarıya ulaşması olanaklıdır.

Bütün olumlu gelişmelere karşı eylemlerde ortaya çıkan önemli bir özellik şu: İşçi sınıfı hala kesimsel düşünüyor. Metal işkolundaki işçi metalle, SEKA'lı işçi mücadeleyi SEKA ile sınırlı görüyor. Genel çıkarları gözetenek düşünme yeteneğini geliştirememiş olması hareketin genelleşme eğilimini de sınırlandırıyor. Demek ki, işçiler arasında yaygın olan ve özellikle sendika bürokrasisi eliyle geliştirilen dar ve mesleki düşünüş eğilimine karşı mücadelenin önemini ortaya koyuyor.

Önümüzdeki süreçte, hareketin ayrı ayrı taleplerle ve birbirinden bağımsız eylemlerden ortak bir hedef ve ortak talepler eksenine çekilmesinin olanakları artmış bulunuyor. SEKA direnişi bu bakımdan önemli bir gelişmedir. Dayanışma eylemlerinin önümüzdeki süreçte öne çıkan bir eylem biçimi olacağı görülüyor.

İŞÇİ HAREKETİNDE ÖRGÜT BİÇİMLERİ

Özelleştirme saldırısı, işçi sınıfının sendika örgütlülüğünün ne işe yaradığını bir kez daha tartışma gündemine getirdi.

İşçi sınıfı açısından, ağaların ve bürokratların çöreklediği sendikalara karşı güvensizlik, bu süreçte biraz daha açığa çıktı. Sendikaların tepesinde, işçi aidatlarıyla saltanat süren bürokrat kast, sermaye düzenine ve devlete bağımlılığı nedeniyle ilk başta; - bugün de esasta böyle- özelleştirmenin yanında yer aldılar. MGK'nın topladığı 5'li çetenin üç üyesi işçi sendika konfederasyonları. Bu hal, rejimin hayatının sürmesinde çok önemli dayanak. İşçi sınıfı hareketinin önünün açılmasında bu asal ak çete çok önemli bir rol oynuyor. Sınıf çatışmasının en kızıştığı anda MGK komutasındaki işbirlikçi sermaye düzeninin imdadına, yine emir komuta zinciri içinde sendika ağaları

yetiştiriyor. Bayram Meral'in SEKA'yı ilk ziyareti bu amaçla oldu. Ankara toplantı şovu bu amaçla oldu. Rıdvan Budak'ın, Bursa metalurji işçilerinin isyanına, hareket sönmüldikten sonra "el koyma" sı bu nedenle oldu.

Gerici/faşist sendika merkezleri, esasen hareketi felç etme merkezleri rolünü oynamayı sürdürüyorlar. Ancak saldırı çok boyutlu. Bundan bir ölçüde sendika patronları da zarar görüyor. İşçi sınıfı çok öfkeli ve direnişler çoğu kez sendika ağa ve bürokratlarına rağmen başlıyor. O durumda da, bu hareketin denetim sorunu daha ciddi ve acil görev haline geliyor! Esas işlevi hareketi kontrol altında götürmek, gerekli olduğu anda bitirmek olan sendika bürokratları, mücadelenin baskısıyla götürdükleri bu sürecin sonunda kıyım terörü listelerinin oluşmasında da görev alıyorlar. Bunlar çok çıplak gerçekler. Ama başka bir çıplak gerçek de şu: İşçi sınıfının, sendikalardan başka kitlesel olarak toplanabilecekleri başka bir örgüt yok. Ekonomik/sendikal talepli hareketi kucaklamaya uygun başka bir örgüt modeli de yok. Kaldı ki, faşizme ve sermaye özelleştirme saldırısıyla aynı zamanda işçi sınıfını sendikasızlaştırmaya da çalışıyor.

Bu çelişik durumda sendikaların savunulması yine de *önemli bir görev* olmaktadır. Sorun, mücadelenin gereksinimlerinin karşılanması için, sendikaların daha işlevli, aktif mücadele merkezleri haline getirilmesi için çalışmaktır. Burada herkese iş düşüyor. İlerici sendikacılar, devrimci öncü işçiler, *sendikaların mevcut durumlarını aşarak*, işçi hareketinin gelişmesinin aracı olması için çalışmalıdırlar. Bunu şöyle somutlamak en doğrusu olur: Tabanın mücadelecisi bir görüşle aydınlatılması ve örgütlenmesi için, aşağıdan baskının güçlendirilmesi için ara örgütler kurmak dahil, her şeyi yapmak.

Ne var ki, özelleştirmenin sınıfa getireceği tehlikeleri gören bazı ilerici sendika yöneti-

cileri hem ideolojik konumları, hem de kitlelere güvensizlikleri nedeniyle sendikal hareketi bugünden ileriye taşıma cesareti-ne pek sahip değiller.

SEKA direnişi, *sendika şubeler platformları-nun*, eğer hareket tabana yayılırsa etkili bir mücadele aracı olabileceğini de gösteriyor. Bu tür platformların etkili olması, aşağıdan işçi kitle baskısı ile olanaklıdır. Değişik il-lerde oluşturulan özelleştirmeye karşı plat-formlar da bu süreçte hareketin genişle-mesi ve yükselmesi için bir işlev görebilir. Nitekim enerji işkolunda özelleştirme karşı-tı eylemlerin gelişmesinde ve başarısında bu platformun etkisi inkar edilemez.

Sınıf mücadelesinde sendikalar platformu dışında işyeri, havza ve bölge düzeyinde komitelerin yaygın ve işlevli kılınması halinde sendika bürokrasisinin oynadığı olumsuz rol azaltılabilir. Çünkü komiteler, doğrudan tabanın inisiyatifini geliştiriyor ve kitle potansiyelini açığa çıkarıyor.

İşçi sınıfının önümüzdeki süreçte birleşik, örgütlü bir çıkış yapması için her işyerinde bir komite, her havza ve işkolunda birleşik komitelerin oluşturulması ve teşvik edilme-si de, işçi birliklerinin kurulup geliştirilmesi ihtiyacını daha da dayattı.

İŞÇİ BİRLİKLERİ

Her mücadele, kendisini örgütleyecek ve yönetecek aracı gerektirir. Her önemli mü-cadele, kendi gereksinimi olan araçları, örgütleri yaratır. Mücadele, bunun çözümünü için koşulları olgunlaştırır. Ama, işçi sınıfı-nın diğer bütün olumsuzluklara ek olarak politik- örgütsel ve hatta sendikal parça-lanmışlığı, mücadelenin gelişebilmesi ba-kımından örgütlenme sorununu daha da ağırlaştırıyor. Sermayenin birleşik saldırısı karşısında, işçi sınıfının birleşik hareketini örgütleyecek güçte ve otoritede politik ve sendikal merkezler yok. Bu durumda işçi sınıfının ileri öncü kesimleri de birleşik bir sınıf hareketi geliştirebilmek bakımından etkisiz kalıyorlar. Bütün bu olumsuzluklar,

işçi kitlelerinde, birlik ve önderlik gereksi-nimini dayatıyor. Öncü kesimlerde ise bu yönde arayışları artırıyor. Politik ve örgütsel önderlik boşluğu yeni örgüt biçimi tartış-malarını da beraberinde getiriyor.

Aynı şey sendikal alan için de geçerli. Sen-dikal parçalanmışlık ve sendika bürokrasi-sinin hakimiyeti işçi sınıfı saflarında bir yandan sendikalara güvensizliği körüklü-yor, bir yandan yeni örgüt arayışlarına itiyor.

Bu ortamda geçtiğimiz dönemde işyerle-rinde, işçi havzalarında ileri öncü işçilerin bir araya gelerek, işçi sınıfının tabandan baskısını örgütleyecekleri uygun bir araç olarak işçi birlikleri gündeme geldi. İşçi birlikleri, işçi sınıfını sermaye ve faşizme karşı, aynı zamanda sendika ağalığı ve sendika bürokrasisine karşı savaşımında bugün bölük pörçük olan güç ve iradeleri birleştirmede önemli bir rol oynayabilir. Siyasal farklılıkları ve hem de örgütsel ayrı duruşları koruyarak, ama asgari ortaklıklar-da güçleri birleştirerek işçi sınıfının müca-dele gücünü artırmak tamamen olanaklı olacaktır.

İşçi birlikleri aynı işkolunda, ama farklı iş-yerlerindeki işçilerin gücü ve eylem birliği-nin örgütlenmesini sağlayabileceği gibi, aynı işkollarında, ama aynı bölgelerde top-lanmış işletmelerdeki işçilerin güç ve eyle-mini ortaklaştırmanın da aracı olabilir. Yani, işçi birlikleri, bir tek işyerinde siyasal-örgütsel parçalanmışlık içindeki işçilerin güç ve eylem birliğini sağlayacak yerel bir örgüt olabilirler. Ya da değişik işyerleri ve işkolları işçilerinin güç ve eylem birliğini sağlayan bölgesel bir örgüt olabilirler.

İşçi birlikleri, sınıfın siyasal ve iktisadi mü-cadelesinde, sınıfın her iki alanda bilinç ve örgütlülüğünü geliştirmeye hizmet eder. Sınıfın sermayeye karşı savaşımının müca-deleci çizgide gelişmesi için çaba gösterir-ken, bunun önündeki sendika ağalığı ve her türlü burjuva sendikacılığına karşı mü-cadeleyi de kolaylaştırır. Ancak bundan

yola çıkararak işçi birliklerinin örgütlenme tarzı ve bileşimi ya da işlevi bakımından ne partilerle ne de sendikalarla karıştırılması gerekir. İşçi birlikleri, partiler karşısındaki durumu itibarıyla, siyasal bölünmüşlüğü eylem alanında ve fabrika bazında giderici rol oynayabilen, ara, yardımcı örgütler olarak adlandırılabilirler. Sendika karşısındaki konumu itibarıyla de; egemen burjuva sendikacılığına karşı işçi sınıfının tabandan söz ve karar hakkını geliştirmek, mücadeleci bir sendikal mücadele için işçi sınıfının tabandan baskısını örgütleyecek yardımcı araçlar olarak tanımlanabilirler. Militan, direnişçi, sınıfın güncel çıkarlarının genel çıkarlara bağlanabilmesinin olanaklarını artırmak, sınıf sendikacılığının gelişmesine alan açmak, işçi birliklerinin katkı sunabileceği alanlardır.

Mücadeleye atılmak isteyen, fakat sendikal bürokrasinin barikatına takılan, sendikal rekabet ve bölünme nedeniyle gücü zayıflayan işçi sınıfının bugünkü koşullarda ihtiyacını karşılayacak bu tür bir örgüt biçimine kavuşturulabilir. Mücadele eden sendikaları, harekete itilim sağlayacak sendikal platformları dışlamayan bu örgüt biçimi, tersine mücadele eden işçi bölüklerinin kitlevi örgütü olabilir.

Sonuç olarak, sınıf hareketinin ihtiyaç duyduğu, mücadelenin genelleşme ve sınıf dayanışmasının geliştirilmesi için koşullar son derece elverişlidir.

Bir kez daha vurgulayalım.

Sermayenin saldırı politikası, kaçınılmaz olarak sınıf hareketinin de kendisine karşı kitlesel saldırı olanaklarını harekete geçirmesini koşulluyor. Kapışma; özelleştirme, işçi kıyımı saldırısı üzerinde oluyor. Önümüzdeki süreçte, '99 TİS sürecinde işçi hareketinde genişleme ve yükselme olanaklarını daha da artıracak gelişmeler beklenmelidir. Hükümetin '99 Bütçe tasarısı da bu gelişmeleri ateşleyici bir unsur olarak görülmelidir. Ancak sınıfın dar ekonomik ve sendikal çember içinde sıkışıp kalmış

hareketinin açılım sağlayacağı ve tüm ezilen katmanları yanına çekeceği alan, özgürlük mücadelesidir. Sınıfın ekonomik, sendikal temeldeki mücadelesini özgürlük mücadelesi alanındaki mücadeleye çevirmek mümkün ve gereklidir. Örneğin, tekil direnişler, polis zoruyla hemen bastırılmaya çalışılıyor. Plastaş'ta yaşanan polis terörü bunun en somut kanıtıdır. Dolayısıyla ekonomik, sendikal istemlerin elde edilmesi için de özgürlüğe ihtiyaç var. Bu gerçeği bilinçsiz işçi kitlelerinin anlayabilmesi koşulların zorlamasıyla olanaklı hale geliyor.

İşçi sınıfı Kürt halkının mücadelesiyle, kirli haksız savaşa karşı emekçilerin tepkileriyle, öğrenci gençliğin akademik, demokratik özerk üniversite, liseli gençliğin eylemiyle, emekçi memurların grevli toplu sözleşmeli sendika hakkı, sürgün ve soruşturmalara, sahte sendika yasasına vb. karşı yürüttüğü mücadele ile işkenceye, kontgerilla çetelelerine, baskı ve zulme karşı harekete geçen yığın eylemleriyle birleşik bir mücadele eksenine çekilirse, ancak o zaman işçi sınıfı teorinin ve pratiğin gösterdiği kendi tarihsel rolünü/misyonunu oynamaya başlayabilir.

Tek tek bölgesel düzeyde ortaya çıkan hareketin genelleşmesi için bunu yönlendirecek, önünü aydınlatarak yönetecek güçlü bir merkeze ihtiyaç var. Bu, işçi sınıfının öncü partisinden başka bir şey değildir. Sınıf hareketi öncü partisiyle birleşerek ve onun önderliğinde mücadelesiyle sermayenin saldırılarını püskürtebilir ve ücretli kölelik sistemini ortadan kaldırarak kendisinin tam kurtuluşunu sağlayacak iktidar mücadelesine çekilebilir. Buna bağlı olarak, şu iyice anlaşılmalıdır: işçi sınıfı, partiyi pratik içinde tanır/sınar ve ona güven duyabilir. Hiç kimsenin işçi kitlelerini, "geri, mücadele etme yeteneği yok" diye suçlamaya hakkı yok. İşçi sınıfı son birkaç aylık süreçte bile "bu sınıftan adam olmaz" diyenlere gereken dersi vermiştir. Mücadeleyi ilerletme, sınıfı bulunduğu noktadan ileriye taşıma yeteneği olmayanların ger-

Sınıf Hareketinin Gelişim Özellikleri

çek gelişmelerden ne kadar geride kaldıklarını işçiler gün lük, kendiliğinden mücadeleleriyle göstermiyor mu? İşte metal sektörü, işte SEKA.

Tam da burada sorunlar var. Komünist öncü müfreze, bütün hareketi yöneten bir merkeze dönüşmesini önleyen zaafarla

savaşmak, eksiklikleri, yetersizlikleri gidermek için çok ciddi bir atılım içine girmek durumundadır. Bu atılım, sınıfın saflarında partili çalışmanın sınanmasını sağlayacak ve sınıf hareketi ile öncünün birleşmesinde ileri adımların atılmasını sağlayacaktır.

UYANIŞIN ARKASINDA VE ÖNÜNDEKİLER

DEV UYANDI

12 Eylül faşizminin bütün kazanımlarını gasp ederek silahların gölgesinde MESS'e ve Yüksek Hakem Kurulu'na, daha sonra da Türk Metal'e teslim ettiği dev nihayet uyandı!

Uyandı diyoruz; çünkü, işbirlikçi sermayeye, ünlü başkanın deyişiyle "kan kusturan" metalurji işçisinin en büyük bölümü neredeyse 18 yıldır "hareketsiz"di. 12 Eylül'ün sağladığı sessizlik, sermaye sınıfının aradığı "dikensiz gül bahçesi" oldu. Gülme sırası onlara gelmişti. TİSK programı anayasa olunca, 12 Mart'ın gerçekleştiremediği, sonraki devrimci dalganın izin vermediği işçi düşmanı pekçok proje, 2821 ve 2822 sayılı ı yasada somutlaştı; iş kanununda, toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasalarında yeni düzenlemelere konu oldu. Darbenin ilk elde başardığı gasp ve keyfilik, artık yasa ve tüzük katına çıkmış, silahların gölgesindeki işçi sınıfı çifte zincirle kelepçelenmişti.

Yani sermaye ve faşizm, işçi sınıfından bir önceki dönemeç olan '70'lerin, hatta '60'ların öcünü almak için gerekli bütün silahlarını kuşanmıştı. Sonraki yıllarda sermaye sınıfı bu silahları son derece küstah ve barbarca kullanırken, en büyük yardım-

cısı faşist Özbek çetesinin başında olduğu Türk Metal Sendikası'ydı.

En geri sendikacılık tipinin uygulandığı Türk Metal, yasa zoruyla kendisine üye olan metalurji işçisini, sınıf mücadelesinin bütün alanları ve biçimlerinin dışında tutmayı başardı. Çok çok sıkıştığında salon toplantıları ve Türk-iş mitingleriyle belayı başından savuşturma yoluna gitti. Metal işçisini direniş adına, sakal-bıyık maskaralıklarına alet etti. Türk-iş mitinglerinde Metal işçisinin toplayabildiği kesimini, sermaye ve faşizmin saldırı kuvveti olarak konumlandırdı. '89 Bahar Atılımına bulaştırılmadı. Açıkçası Türk Metal'in elinde, metalurji işçisi ücretli kölelerin *en kölesi* oldu. Yeri geldi, sınıf kardeşlerine saldırının aracı yapıldı.

18 yıl boyunca Türk Metal Sendikası işçi sınıfı için ne yaptı?

O; sermaye düzeninin faşist darbesinin eline teslim ettiği metalurji işçilerini, 18 yıl boyunca faşist-ırkçı ideolojiyle zehirledi. 12 Eylül cuntasının politikalarının işçi sınıfı arasında uygulanmasına aracılık yaptı. İşçi sınıfının çekirdeği olan metalurji işçisini, sınıf bilincini ve sınıfsal örgütlülüğünü kazanmasını sağlayacak bütün faaliyetlerinin

önünde sermayenin koçbaşı, devletin jandarması olarak görev yaptı. Zulmün ve sömürünün dizginsiz tekel kurduğu bu coğrafyada sendikalaşmak için kendisine başvuran, örgütlenme ve mücadele isteğini dile getiren işçileri patrona ilk ihbar eden sendika oldu. Türk Metal Sendikası, 12 Eylül sonrasının bilumum kontra çeteleriyle iç içe oldu işçilere, ilerici ve aydınlara saldırıların yanında ve hatta içinde oldu.

Kürt halkına karşı gerçekleşen topyekün kirli savaşın en büyük destekçilerinden oldu. İşçilerin Kürtlere, Kürt ulusunun özgürlük istemleri ne karşı düşman bir tavra itmek için çalıştı. Savaş kışkırtıcı, Türk-Kürt düşmanlığını körükleyen koronun mensubu oldu. Kayıp-infaz çetelerinin baş destekçilerinden oldu.

Özcesi faşist Mustafa Özbek ve çetesi, sınıfın adına, sınıfın sendikasının başına çöreklenerek sınıf düşmanlığı yapmanın, bu coğrafyadaki en uç örneğidir. Bu çete, sendikayı ve sendika olanaklarını işçi sınıfının bilimine, siyasi ve örgütsel duruşuna karşı pervasızca kullandı. Bu çete, işçileri, işçi sınıfının baş ideoloji-siyasal-örgütsel düşmanı olan, sermayenin koçbaşı MHP'ileştirmek istedi. İşçi sınıfını bu katiller sürüsünün çıkarlarına alet etmek istedi. Faşist-gerici yasalar dahil, bütün olanakları, işçi sınıfına düşman faaliyetlerde kullandı.

Öyleyse hiç olmazsa geçen 18 yılın bütün kiri ve parsiyle uyuşturulmuş, suçlara ortak edilmiş binlerce metalurji işçisinin ayağa kalkışı, basit ve sıradan bir işçi hareketi olarak görülemez. Bu hareket, bir devin uyanışı nitelemesini hak ediyor.

Öyleyse, dev uyanırken menzile ilk anda Türk Metal Sendikası'nı koyması da çok yerinde bir ilk adımdır. Sonrası adımları atabilmek için, sermaye sınıfı ve faşist rejimle hesaplaşabilmek için ilk önce sınıf savaşımının önünü kesen, faturanın işçi sınıfına yıkılmasının aracı olan faşist sendika ağalığıyla hesaplaşılması, bu engelin ortadan "kaldırılması" gerekirdi. Burada

sınıflar mücadelesinin temel bir kuralına uygun bir gelişme var: Savaşın önünü kesen barikat yıkılıyor, aşılıyor, sarı faşist sendikacılar suçüstü yakalanıyor, işçi sınıfı ve tüm diğer emekçiler nezdinde de de teşhir ediliyorlar.

Bütün bunlara dayanarak; metalurji işçisinin başkaldırısının arkasında, Türk Metal'in sendika ağalığı ve faşist gerici sendikacılığın işçi sınıfına, sermaye lehine boyun eğdirmesi, ücretli köleliği katmerleştirmesi var. Yalnızca bu da değil; Türk Metal gibi ırkçı faşist sendikacıların saltanat kurmasını sağlayan 12 Eylül faşizmi ve onun yasa düzeninin var olduğu kolaylıkla tespit edilebilir. Demek ki bu başkaldırıyı, başkaldıranlar farkında olsun ya da olmasın, ağır faşist siyasal baskı ve çok yoğun kapitalist sömürü hazırlamıştır. Başkaldırı, başkaldıranlar farkında olsun ya da olmasın, nesnel olarak sınıfsal ve siyasal bir öze sahiptir. İşçi sınıfı hareketini ileriye taşıyan, büyük işçi yığınlarını aydınlatan özelliklere sahiptir. Sermayenin sacayağının üçüncüsünü, en gerici halkasında yazması nedeniyle büyük bir tarihsel ilerleme, yine tarihsel bir deney; sınıf hareketinin genel bilançosu içinde önemli bir kilometre taşı sayılacaktır.

Metalurji işçisi coğrafyamızdaki başkaldırısıyla, dünyadaki sınıf kardeşlerini bu yeni dönemde yalnız bırakmayacağını gösterdi. '80'li yıllar boyunca emperyalizmin Freidmancı politikalarına militanca karşı koyan Güney Kore işçi sınıfının metalurji bölüğünün yanında artık sermayenin her türlü saldırısına karşı gözüpek kavgalar verecek bir işçi kuşağı oluştuğunu coğrafyamızda da tespit edebiliriz.

Geçtiğimiz aylarda Amerika'da dev tekel-lerden General Motors'u sarsan metalurji işçilerinin eylemi sıcaklığını korurken, Türkiye'den böyle bir hareketin yükselişi oldukça önemli şeylere işaret ediyor. Demek ki; yeni dünya düzeni, globalizm rüzgarı, tarihin sınıf mücadeleleri tarihi olduğu gerçeğini karartmıyor. Dünya çapında

ezilenlerin isyan hareketleri, devrimci çatışmalar durdurulamıyor. Burjuva dünyaya karşı ezilenler dünyasında kavga, daha önemlisi de yeni bir proleter dalga yükseliyor. Bursa'daki Metal işçilerinin başkaldırısının birkaç saat içinde Türkiye metropollerinde hızla yayılarak sermayeye ve sendika ağalarına büyük korkular yaşattığı, aynı şekilde işçi sınıfı ve diğer ezilenlere umut kaynağı olduğu açıktır. Hareketin öznel durumundan ve hazırdaki zaafının koşulladığı olumsuzlukların baskısı altında kalmadan, bu gerçek teşhir edilmelidir.

Böylece geçen bir yıl için de, sınıf mücadelelerinin sona erdiği, uzlaşma ve "globalleşmenin gerçekleştiği" yalan balonunu patlatan harekete, -hiç kimsenin ummadığı, beklemediği ve açık ki, hiç hazır olmadığı bir anda,- bir halka da bu coğrafyadan eklendi...

Metalurji işçileri, dünyanın değişik ülkelerinde arka arkaya patlayan eylemleriyle işçi sınıfı üzerine burjuva ideologların spekülasyonlarına ölümcül bir darbe indirdiler. Kapitalizmin mezar kazıcısı olarak proletarya kimliğinin nesnel durumunda bir değişme olmadığını, gözlere sokarcasına gösteriyorlar. İşçi sınıfının çekirdeğinin metalurji işçileri olduğunun, bir kez daha bu olaylar dolayısıyla hatırlatıldığını, altının dizildiğini de belirtelim. Türk Metal'e başkaldıran dev, işte bu çekirdekten, metalurji işçilerinden çok önemli bir bölüm. Bu günkü başkaldırıyla, yıllar boyu uzaklaştırıldığı sınıf niteliklerini, sınıf duygusunu yeniden kazanmakta olduğunu gösterdi. Kendiliğinden bir sınıf tutumu takınmak bile, dünkü sürece göre, metalurji işçisi açısından önemli bir ilerlemeyi, kendi gücüne güveni, kendisi için sınıf olma bil inç pırıltılarını ifade ediyor.

Evet, metalurji işçisinin büyük ve üretimdeki yeri itibariyle önemli bir bölümü, kötü ünlü dünü reddetmek için önemli, tarihsel bir adım attı. Bir dönemeç geçti, bir kilometre taşı döşendi. Yazının bu bölümünde,

başkaldırının, döşenen kilometre taşının arkasındakileri hazırlayan etkenleri ve olguları irdelemeye çalıştık. şimdi, başkaldırının *yarınını* düşünmenin sırası. Kilometre taşının *önündekileri* düşünmek gerekiyor.

UYANIŞIN ÖNÜNDEKİLER

Konunun bu yanına geçmeden bugünü, yani başkaldırının hemen ardından geçen bir hafta-on günü karakteristik özellikleriyle tanımlayalım.

Bıçağın kemiğe dayandığı yerde gerçekleşen patlama, kendiliğinden bir kitle hareketinin tipik özelliklerine sahip.

Başkaldırıya yol açan, büyük bir öfke ve hesap sorma isteğidir. Kendilerinden habersizce ve istenenin, hatta beklenenin çok altın da zam oranlarıyla sözleşmenin imzalanması bardağı taşıran son damladır: Örneğin Renault işçileri; sözleşmenin imzalandığını duyar duymaz işçi temsilcilerinin aranması, bulunamayınca aynı an da bantların durdurularak üretimin bütün birimlerde durmasının üç-beş dakikayı alması, işçilerin bulabildikleri ve kendilerini kölelik koşullarında çalıştırmaktan sorumlu saydıkları işletme müdürlerini dövmeleri, hızla sokağa çıkıp İstanbul yolunu trafiğe kapatarak halkayı tamamlamaları; ani bir patlama, hızla yayılma, ve sonra örgütlenme -komitelerin kurulması- tipik bir kendiliğinden kitle hareketi, kitle şiddetini gösterir. Söylenenlere ve yazılanlara bakınca görülür ki, Renault'daki her şeye -sendikaya, işletme yönetimine, grev, sözleşme üzerine yasal prosedürlere, gösteri vb. yasalara meydan okuyan direniş, hızla önce Bursa'daki diğer fabrikalara, ardından İzmir, İstanbul, Ankara vb. hemen hemen aynı biçimler de ve he men he men aynı hızla yayılıyor. Örneğin; İstanbul-Otomarsan işçileri, Bursa'daki başkaldırını radyo haberlerinden öğreniyor ve anında üretim bantlarını kapatarak direnişi başlatıyorlar.

Örgütlenme hareket başladıktan sonra geliyor. Birer Nazi toplama kampı gibi

çalışan fabrikalarda işçiler, ancak başkaldırdan sonra komiteler kurmaya ya da açık örgütlemeye başlayabiliyorlar. Yani *başkaldır, özgürleştiriyor*; örgütlenme ve sendikayı terketme özgürlüğünü başkaldırarak ele geçiriyorlar. Hiç kuşkusuz bu, çok *koşullu, sınırlı ve kısa zamanlı* bir özgürlüktür.

Patlamayı bastıramayacaklarını anlayan işverenler; hedefin sivri ucunda sendikacıların durmasının yarattığı-kendileri lehine-görece rahatlıktan da yararlanarak, üretime verip işçilerin -izinli sayarak- fabrikaları terk etmelerini sağladılar. Başkaldırının getirdiği özgürlük, fabrikada üretimi durdurma gücüne bağlı olduğundan, *fabrikadan çıkınca sınırlı özgürlük, hemen daha da sınırlanmaya başlamıştır*. Hafta başında, fabrikalarda artık özgürlük değil, genellikle baskı, sindirme, işten atılma tehdidiyle birleşen *"sıkı yönetim"* vardır. Bu baskı, patron ve devrilmiş olan Türk Metal Sendikası'nın ortak eylemidir. Baskı, aynı zamanda, işçilere rüşvet teklifi, sendikasız kalmanın iyiliğinin propagandasıyla birliktedir. Sermayedar ve hizmetlileri geçen iki günü iyi değerlendirmişlerdi.

Cuma-Pazartesi arasında, her şeye meydan okuma cesaretini gösteren metalurji işçilerinin çok az bir kesimi, sermaye ye karşı sendikal mevzinin önemini anlayarak, mevcutlar için en uygun görülen Birleşik Metal-İş'e üye olmayı başardı. Sonra, hedefleri belli olmayan ya da hedefe doğru örgütlenmeyen kendiliğinden bir hareketin karşılaşılabileceği bir durum oluştu; duraksama ve belirsizlik. Patron ve devrilmiş sendikaların kol kola işçileri tehdit altına almasını kolaylaştırdı. Türk Metal'e dönüş, eğilim halinde olmasa da bir ölçüde gerçekleşti. Daha önemlisi, işçi yığınlarının sendikasız kalma tehlikesi, bu süreçte ortaya çıktı.

NİYE DURAKSAMA OLDU?

Çünkü gelişmelere hazırlıksız yakalandı herkes. Yalnızca öncüler değil, Birleşik Metal-İş yöneticileri de, arasalar bulamayacakları böyle bir elverişli fırsatı değerlendire-

cek bir performans gösteremediler. Onları duraksatan nedenler, elbette ki, burjuva sendikacılığın kulvarı içinde kalmalarından kaynaklanıyor. Sendika yöneticileri bu durumdan devrimci, öncü işçilerin uyarılarıyla biraz silkinir gibi oldularsa da, harekete geçemediler ilk an da. Onlar, karşı karşıya oldukları işçi hareketi dalgasını göğüsleme cesaretini gösteremediler, gösteremezler de. Sermayedarlarla yeni bir toplu sözleşme mücadelesini, hele de grevi göze almaları zordu. İleriye doğru atıldıklarında eldekileri de kaybetme korkusu yaşadılar. O nedenle, durup çeşitli hesaplar yaptılar. Biraz da alttan itelendiler ve nihayet DİSK Başkanı'yla birlikte Bursa çıkarması yaptılar. Ve Renault işçilerini örgütlemekle yetindiler. Arkadan gelen kıyım terörü ile "yasal" biçimlerin dışında, mücadele etme güçleri ise yoktur. Türk-Metal'e tehditle işçiler geri dönme eğilimine girince, yapacakları bir şey kalmamıştı.

Siyasal öncüler açınsındansa sorun, daha çok böyle bir duruma hazırlıksızlıkla açıklanabilir. İşçi sınıfıyla kurulmuş bağların zayıflığı, işçi sınıfının harekete geçen kesimleri bakımından iyice ağır bir durum olduğu açığa çıktı.

Bir diğer etken olarak alternatif olarak gösterilecek sendikaların da, bu örnekte Birleşik Metal-İş'in, burjuva reformist bir çizgi de sendikacılık yapıyor olmasının yarattığı çekince sayılabilir. Bu çekince, gerçekte metalurji işçilerinin çekincelerinin, Birleşik Metal- İş dahil sendikalara güvensizliğin baskısından ileri gelmektedir. Zaten çekince de, BMS de sınıfı satarsa ne yapacağız, şeklinde ifade ediliyor.

Oysa ki başkaldırının hemen ertesinde sorun tam olarak şöyledir: Türk Metal-İş gibi azılı faşist bir sendikadan başkaldırarak istifa eden binlerce işçi sokaktadır. Yani sendikal alan da boşluktur. Boşluksa, tehlikelerle doludur. Bu durumda metalurji işkolunda son yıllarda gerçekleştirilmeye çalışılan iktisadi politikalar; esnek üretim,

tam zamanın da üretim, telafi çalışma vb., işçilerin örgütsüzleştirildiği durumda çok daha rahat uygulamaya sokulacaktır. Türk Metal gibi en sarı sendika bile sermaye için politikalarının sessizce uygulanmasını sağlayamadığına göre, sendikasızlıktan başka çıkış yoktur. Binlerce işçinin "boş"ta kalması, sermayenin arayıp bulamadığı bir durumdur.

Bu boşluğu kim dolduracak? Komünist devrimci çalışma mı, sermayenin sendikasılaştırma eylemi mi, yoksa Türk Metal'in geri dönme eylemi mi?

Boşluğu komünist devrimci çalışmanın doldurması için yapıl ancak ilk iş, son iki olasılığı devre dışına çıkarabilmek için, boşluktaki işçilerin başka bir sendikada toplanması için yol göstermektir. Bunun için, şu an en uygun alternatif olarak Birleşik Metal-İş'in gösterilmesi, bununla yetinmeyip

BMS'ye geçişi örgütlemeye katılmak gerekirdi. BMS'nin MESS'in karşısına yeni bir sözleşme taslağıyla çıkması ve greve hazırlık yönünde ajitasyonlar sürece müdahaleyi sürdürmek gerekirdi. Fabrikalardaki komitelerin ve bölgelerde işçi birliklerinin örgütlenmesine hız vermek gerekirdi.

Türk Metal sendikacılığını, sınıfa ihanetini yapısal sorunlarıyla birlikte teşhir ederken Birleşik Metal-İş'te de sınıf sendikacılığı esaslarının işçileri birleştirecek ana ek sen olması yönünde çalışmayı yoğunlaştırmak, mevziler kazanmak gerekirdi. Bu bakımdan işçileri BMS'de toplanmaya çağırır ve örgütlenmesine katılırken, aynı zamanda kapitalizme ve faşizme karşı mücadelede sınıf sendikacılığı için ajitasyon yaygınca örgütlenmelidir. Bunları yaparak BMS'de 20 yıl sonra yeni bir tasfiyeciler Maden-İş pratiğinin ortaya çıkmasına izin veremeyecek bir ideolojik-siyasal ve pratik hazırlığı örgütlemek gerekir.

Evet, başkaldırının önündekiler de kısaca bunlardı; şimdi başkaldırısı ileriye taşıya-

bilmek için günün acil devrimci görevleri de bunlardır.

Son bir nokta olarak tasfiyeciler gerici Maden-İş pratiğinden söz etmekte yarar var.

Maden-İş, DİSK'in kuruluşunu gerçekleştiren sendikalardan biri idi. '60'lı yılların çok önemli işçi direnişlerinden, grevlerden doğdu. DİSK'in oluşumunu ateşleyen de zaten bu direnişlerdi. Maden-İş'te toplanan metalurji işçileri, 1516 Haziran bölgesel genel grevinde de başlarda yer aldılar. 12 Mart sıkıyönetiminde yargılanan beşbin işçi ve sendikacının önemli bir bölümü, metalurji işçi ve Maden-İş üyesidir. Bu olayların içinde 16 Haziran akşamında sıkıyönetim ilan eden devlet, televizyona Maden-İş Başkanı Kemal Türkler'i çıkararak, işçi hareketinin durdurulmasını sağlamaya çalışmıştı.

1974'ten itibaren ülke çapında kitle hareketi büyük bir devrimci yükseliş gösterdi. Maden-İş ve metalurji işçileri bu yükselişte yer aldılar. DGM boykotu, MESS grevi ve 1 Mayıs, belli başlı eylemlerdir. Bütün bu eylemler işçi sınıfına önemli kazanımlar sağladı, işçi sınıfı hareketini ileriye taşıdı. Ancak aynı süreçte Maden-İş'i ele geçiren modern revizyonist TKP, gerek metalurji işçilerinin mücadelesini, gerekse sendikayı kendi gerici politikalarının aracı ve kaldırıcı yapmaya yöneldi.

Maden-İş başta olmak üzere DİSK'te yoğunlaşan TKP kadroları, sosyalizm adına revizyonist diktatörlüklerin, enternasyonalizm adına sosyal emperyalist Rusya'nın propagandisti oldular, işçi hareketini ve yaratılan muazzam olanakları bu gerici hareketine kanalize etmeye çalıştılar. Bu pratiğin sahipleri doğal olarak, süreçteki bütün devrimci kuvvetlerle, işçi sınıfının gelecek çıkarlarıyla çatışmaya, elde ettiği mevzilere dayanarak onları tasfiyeye giriştiler.

1977 1 Mayıs'ında işçi sınıfına ve emekçilere karşı gerçekleşen kontrgerilla saldırısına,

provokasyon edebiyatıyla sunulmuş katkıda TKP'nin ve onun denetimindeki Maden-İş'in özel bir payı vardır. Maden-İş'in işçi sınıfının militan, devrimci öğelerini tasfiyesi, sendikada devrimci muhalefet noktalarını dağıtması bu olaydan sonra hızlandı ve karşıdevrimci şiddet uygulamaları başladı.

1980 darbesi yaklaşırken artık DİSK ve özel olarak Mat den-İş'i işçilerin kitlesel olarak terk edişi ve bağımsız sendikalara ya da Türk-İş'e bağlı sendikalara geçişinin hızlandığı açık olarak görülüyordu.

12 Eylül darbesi hemen öncesinde TKP çizgisi, tasfiyeci politikalarını işçi sınıfı içinde de doruğa ulaştırdı. Darbecilerle yerel sendikacılar ve binlerce öncü işçi baş başa kaldı. Yüzlerce sendikacı, binlerce öncü işçi 12 Eylül yenilgisinin ilk taşları oldular. Bu yüzdendir ki, yenilgiden çıkış sürecinin en acılı yaşandığı alanlardan biri, eski Maden-İş ve DİSK üyesi olan işkollarında ve fabrikalar oldu. Kuşkusuz bun a 12 Eylül öncesin de TKP'nin ve Maden-İş yönetiminin

kıble diye iman ettiği revizyonist dünyanın çöküşünün yaratmış olduğu eski sendikacılar dışın da üyesi olmayan tabela bir sendikaydı. Yeniden toparlanma, 12 Eylül yıllarından çıkışta NETAŞ gibi önemli direnişlere imza atmış olan Otomobil-İş'le birleşmeyle başladı.

Bugün metalurji işkolunda, bu işçileri Türk-Metal cenderesinden kopartan deprem, işçileri yeniden zorunlu ve doğru olarak eski Maden-İş'i de bünyesinde barındıran Birleşik Metal-İş'te topluyor. şimdi sorun; Birleşik Metal-İş'te sözünü ettiğimiz kötü ünlü Maden-İş mirasının yeşermesine izin vermeyecek devrimci müdahalelerin örgütlenmesidir.

Metalurji işçileri arasında kapitalizme karşı sosyalizm bilinci, burjuva sendikacılığına karşı sınıf sendikacılığı bilincini yayacak öncü çalışmanın sistemli, sürekli ve kapsamlı bir şekilde örgütlenmesi; işte gerekli devrimci müdahale, her türlü "kötü"lüğe karşı, devrimci güvence bu olacaktır.

BELGE:

ATEŞKES, BARIŞ VE POLİTİK ÇÖZÜM SORUNLARI VE PARTİ TAVRI

I

PKK Genel Başkanı Abdullah Öcalan, 1 Eylül Dünya Barış Günü'nden itibaren geçerli olmak üzere tek taraflı ve süresiz ateşkes ilan ettiğini açıkladı. Bilindiği gibi, PKK, Mart 1993 'te ve Aralık 1995 'te de tek taraflı ateş - kesler ilan etmiş, ancak sömürgeci faşist diktatörlük her seferinde ateşkes ilanlarına demir yumruk ve barut politikasıyla yanıt vermişti.

A. Öcalan'ın ateşkes ilan ederken yaptığı açıklamaları şöyle özetleyebiliriz. Avrupa Parlamentosu 'nun ateşkes çağrısına olumlu yanıt verdik. Bize bazı Türk devlet kurumlarından, Türk yetkililerden dolayı karnallardan mesajlar geldi. Demokratik kamuoyunun barışa şans tanımak için bizden beklenti ve istekleri vardı. Bu istek ve beklentilere yanıt verdik. Ordu komutanlık kademesi yenilendi. Yeni Genelkurmay Başkanı hakkında bazı olumlu şeyler söyleniyor. Bu adımla yeni kuvvet komutanlarına da bir şans tanımak istedik. Seçim süreci yaşanıyor. Dikkate aldık. Biz cumhuriyete karşı değiliz. 75. yıldönümünde demokratik bir cumhuriyet için, demokratik bir cumhuriyette birlikte yaşamak istediğimizi göstermek istedik. Kürtlerin kimliği tanındığın-

da, kimlik ve hakları anayasal bir güvenceye kavuşturulduğunda sorun çözülecektir. Kürt sorunu çözüldüğünde Türkiye, ekonomik ve siyasi krizden çıkacak, bölgenin güçlü, zengin ve istikrarlı bir ülkesi haline gelecek. Devleti yıkmak; ülkeyi bölmek politikamız "milli sınırları ""parçalamak gibi bir niyetimiz yoktur." Sorun askeri değil politik yoldan, barışçıl çözülmeli. Taktik yapmıyoruz, böyle düşünenler yanılıyor, açıklamalarımız samimidir.

Gerilla, anlaştığımızda güvenlik gücüne dönüştürülebilir. Barışa yeni bir şans tanımak için bu adımı atıyoruz. Bir kez daha ilan ettiğimiz ateşkes "siyasi çözüm" için samimiyetimizi ve kararlılığımızı göstermektedir.

Öcalan'ın içerik olarak yukarıda özetlediğimiz düşünce ve açıklamaları yeni değildir. Özü itibarı ile sözkonusu düşüncelerin ana unsurları, 1993'ten beri her fırsatta ısrarla ve defalarca iç ve uluslararası kamuoyu önünde açıklama gelmişti. Yakın dönemde Türk ordusunun Genelkurmay Başkanlığı'na gönderilen ve bir süre sonra Özgür Gündem Gazetesi'nde yayınlanan Öcalan'ın mektubunu da geçerken hatırlatmak isteriz.

Bilindiği gibi "Bağımsız, Birleşik Kürdistan" hedefi, PKK programında yer almasına rağmen 1993'teki 1. ateşkes ilanından bu yana unutulmuş, "barış", "politik çözüm" değerlendirme ve hedefi ısrarla vurgulanan bir olguya dönüşmüş, dönüştürülmüştür.

Kuşkusuz ki, sözkonusu değişim rastlantısal değildir. Aksine PKK'nin bir tercihi, somut politik yönelimidir.

PKK, yönelimini "politik çözüm" doğrultusunda kurgulamış bulunuyor. PKK liderinin "bu düşüncelerimizde samimiyiz, yaptığımız taktik değildir" açıklamaları, değerlendirmeleri gerçekten de samimidir. Ama kuşkusuz ki bu, Bağımsız Kürdistan çizgisinden bir geriye düşüş, reformizme doğru bir dönüştür. Sözkonusu yönelimin hangi oranda yaşam bulup bulamayacağı, hangi oranda kemikleşip kemikleşmeyeceği tarihi ve güncel koşullara bağlıdır ki, PKK'nin ateşkes ilanlarını "barış" ve "siyasi çözüm" politikası ve yönelimi ekseninde ele alındığında gerçek bir değerlendirmeye tabi tutulabilir. PKK'nin ateşkes(ler) ilanını "barış" politikasından, "siyasi çözüm" politikasından yalıtılarak yapılacak her değerlendirme nesnel, bilimsel ve devrimci olmayacak, doğal ve kaçınılmaz olarak subjektif değerlendirmelere, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının, Kürt halkının ve coğrafyamız halklarının nesnel olarak yanıtılmasına neden olacağı gibi, devrimci dostluk politikasının ve marksizm leninizm ile oportünizm arasındaki; proletarya enternasyonalizmi ile ezilen ulus milliyetçiliği arasındaki kalınca kurulması gereken sınır çizgilerinin bulunmasına yol açacak ve böylece burjuvazinin ve reformizmin değerirmesine su taşıyacaktır.

Bu bağlamda sorunun birçok bakımdan ele alınması, proleter devrimci yaklaşımın vurgulanması, yanlış olanın devrimci eleştirinin konusu yapılması gerekmektedir.

II

PKK'nin tek taraflı ateşkes ilanı, Türk ege-

men sınıfları ve sömürgeci faşist diktatörlük tarafından daha başından ateş ve barutla, demir yumruk politikasıyla yanıtlandı ve yanıtlanmaya devam etmektedir.

Ateşkes ilanının sömürgeci faşist diktatörlük tarafından sopa politikasıyla yanıtlanacağı açıktı. Çünkü coğrafyamızda, bölgemizde, uluslararası arenadaki gelişmeler, politik güçler dengesi diktatörlüğün PKK'nin ateşkes çağrısına olumlu yanıt vermesini henüz dayatmıyordu ve dayatmıyor. Batı'da devrimci bir yükseliş ve atılım evresine henüz girilmemiştir. Türk burjuvazisi, Türk egemen sınıfları arasında Kürt sorununun çözümünde farklı politik yönelimi ifade eden eğilimlere karşın egemen ve belirleyici politika kirli, haksız, sömürgeci savaşı sürdürme, yoğunlaştırma politikası olmaya devam etmektedir; ki kısa erimde diktatörlüğün bu politikasının değişmesinin olanaklı olmadığı da altının çizilmesi gerekir. Yurtsever devrimci hareket, Amerikancı Türk ordusu karşısında askeri zafer veya üstünlük kazanabilmiş değil. Dahası PKK, '93'ten bu yana serhıldanlar dalgasının (yeni bir çıkışın verileri giderek artmasına karşın) geri çekilişi, kırların insansızlaştırılması ve askeri gücünü korumakla birlikte verdiği önemli kayıpların etkisi koşullarında ve uluslararası diplomatik ilişkilere giderek daha fazla yöneldiği ortamda ateşkes ilan etmiş bulunuyor. Bölgede ve uluslararası arenada gerek karşıdevrimci güç odaklarının ilişki ve çelişkisi bakımından gerekse de devrimle karşıdevrim arasındaki güç ilişkileri bakımından koşullar, Türk egemenler sınıflarını ve faşist diktatörlüğü önemli tavizler vermeye zorlayacak düzeyde değil.

Tüm bu olgular, sömürgeci faşist diktatörlüğün neden PKK'nin ateşkes çağrısına olumlu yanıt vermediğinin ve veremeyeceğinin, yaratılan beklentinin aksine, şovenasimilasyoncu-militarist faşist sömürgeci savaşı tırmandıracağına verilerini de oluşturmaktadır.

Açık ki, faşist karşıdevrim "ez ve çöz" politikasını uygulamaya devam ediyor ve edecektir. MASK, MGSB, 28 Şubat kararları ve bu kararlara dayalı bütün hızıyla süren 3. topyekün saldırı dalgası "ez ve çöz" politikasının, geleneksel demir yumruk politikasının somut ve çarpıcı kanıtlarıdır. MGSB'sinde ifade edilen "kamusal olana ilişkin olmamak koşuluyla kültürel" kısıntıların verilmesi değerlendirilmesi "ez ve çöz" politikasının ifadesi olduğu gibi, MGK solculuğunu geliştirme (diğer unsurlardan bazıları "Türk milliyetçiliğinin ırkçı" yorumlarına ve "ölkücü mafyaya" karşı "mücadele", "irticaya" karşı mücadele vb.) ordu hakkında "sol "cu hayaller yaratma, başında sopayı Demokles'in kılıcı gibi sallayarak Kürt ve Türk reformizmini geliştirme, daha fazla denetim altına alarak teşvik etmek gibi hedefleri de içermektedir.

Bu bağlamda PKK'nin ateşkes ilanı taktiği tutmayacak, halklar nezdinde hayali beklentiler; reformist duygu ve düşünceler yaygınlaştıracak, MGK'nın alan açtığı liberal, reformist akıma taze kan taşıyacaktır.

Türkiye jeopolitik konumu itibarıyla emperyalist hegemonya ve rekabet mücadelesinin en stratejik alanlarından biri. Amerikan emperyalizmi ile başını Almanya'nın çektiği Avrupalı emperyalistler arasında, Türk burjuva devletiyle Avrupa Birliği (AB) arasında önemli çelişkiler ve mücadeleler söz konusudur.

PKK, bu çelişkilerden yararlanmaya çalışıyor; yalnızca Avrupa ve uluslararası demokratik kamuoyunun değil, aynı zamanda Avrupalı emperyalistlerin desteğini artırma ve sömürgeci faşist diktatörlük üzerindeki baskıları büyütmek istiyor. Kuşkusuz ki, Avrupalı emperyalistler Kürt halkına aşık oldukları, PKK'yi sevdikleri için değil, emperyalist ekonomik, siyasi, askeri çıkarları için Kürt kozunu oynamak, giderek PKK'yi dişleri, tırnakları çekilmiş uysal bir arslana çevirmek için belli ölçülerde Kürt halkına yakın duruyorlarmış görüntüsü vermeye çalışıyorlar. Bu bağlamda bazı siyasi karar-

lar alıp Türk burjuva devletini sıkıştırmaya çalışıyorlar.

Yani PKK'nin bu manevrası ve benzer politik manevraları, eğer sağlam bir ilkesel temele ve somut siyasal koşulların nesnel bir değerlendirilmesine dayanmazsa (ki, ateşkesin gerekçeleri ve "barış", "siyasi çözüm" politikaları, bu bakımdan PKK'nin iç zaafiyetini yansıtıyor) son tahlilde götüreceği yer, reformizmin galebe çalması olacaktır. Bu tehlike mevcuttur. Bunu görmezden gelemeziz. AP'nin (Avrupa Parlamentosu) taraflara ateşkes çağrılarında AP kararı gerekçe gösterilerek adımın atılması, bu tehlikenin somut verilerinden biridir. Emperyalistler arası çelişkilere ve Avrupalı pekçok emperyalist devlet ile Türk burjuva devleti arasındaki çelişkilere oynama, onlar hakkında hayaller yaymadan, bağımsız politik kişiliği zedelemekten ve ulusal savaşımı geliştirmeye hizmet ettiği oranda (stratejide dolaylı yedeklerden yararlanma) anlamlı ve doğru olur, olacaktır.

Bugün için PKK'nin Avrupalı emperyalist devletlerle olan ilişkisinde esasen bağımsız politik kişiliğini yitirdiğini kuşkusuz ki, ileri sürmüyoruz ve süremeyiz de. Ama onlar hakkında hayaller yayan propaganda ve ajitasyon yapmadığını da söyleyemeyiz. Emperyalizme darbeler indiren bir hareket olmasına karşın Kürt sorununun "barışçıl" ve "politik çözüm" için sık sık emperyalist siyasi ve askeri kuramlara, devletlere yapılan çağrılar ve beklentiler ne yazık ki ulusal kurtuluşçu Kürt devriminin önderliğini yapan PKK'ye ait bir gerçektir.

PKK'nin ateşkes ilanının bir diğer gerekçesini oluşturan el altı haberlere gelince. Diyelim ki, bu doğrudur. Fakat bu neyi değiştirir? Söz konusu haberlerin amacı ne? PKK'yi nereye yönlendirmeyi hedefliyor?

Açık ki, amaç PKK'yi reformist-liberal batağa çekmektir. Hayali beklentiler yaratmaktır. Bilinçleri bulandırmak, PKK'nin yurtsever devrimci kimliğini törpülemek, reformist damarı geliştirmektir.

Kuşkusuz PKK, ateşkes taktiği ile burjuvazi, egemen sınıflar ve devlet içerisinde çatlaklar yaratmak, büyütme, siyasal çözüm yanlısı burjuva kliklerin gelişmesini de hedefliyor.

Düşman kampında çatlaklar yaratmak, büyütme, iç istikrarsızlığını geliştirmek, asıl olarak ulusal savaşımın derinliğine, gelişmişliğine, şiddetine, gücüne, vuruş yeteneğine, Kürt devrim yangınının Batı'ya taşınmasına, Kürdistan'daki ulusal mücadelelerin Batı'da devrimci bir dalga ve atılımla birleşmesine bağlıdır. Çatlak yaratmak, düşman kampını istikrarsızlaştırmak ve çelişkilerden yararlanmak bu ilkesel temel görüş açısına ve taktiğine bağlı kullandığı oranda, bu temel tarafından yönlendirildiği oranda anlamlı bir taktik olabilir.

Ama PKK'nin ateşkes politikası, bugün bu gereksinime yanıt veren bir taktik olmadığı gibi, "siyasal çözüm" yanlısı burjuva klikleri güçlendirmek gibi reformist-liberal bir beklenti ve teşvik unsurunu içerdiği için de ayrıca yanıltıcı ve reformizmi körüklemektedir.

Ne olduğu, muhatabın somut olarak kimler olduğu belli olmayan ve üstelik devlet politikasının Kürt devimini ezme ve marjinalleştirme çizgisinde bir iç kararlılığın olduğu, yeni bir topyekün saldırı dalgasının bütün şiddetiyle sürdüğü, TÜSİAD ve askeri kliğin ve Amerikan emperyalizminin yeniden yapılandırma faşist programının ekonomik, politik, toplumsal, ideolojik ve askeri planda yaşama geçirme ekseninde kararlılıkla yürüdüğü bir dönemde el altı haberleriyle bir ateşkesin ilanı ya da ilanının bir gerekçesi yapılması elbette ki, doğru, devrimci bir politika değildir ve olamaz da.

Öcalan'ın yenilenen ordu kuvvet kademesine bir şans tanıma gerekçesi üzerinde de durulması gerekiyor. Belli ki, PKK lideri, ateşkesle orduya Kürt sorununun "siyasal çözüm"ü için hazır olduğu mesajını vermek istediği gibi, ordunun yeni şeflerinden bazı beklentileri de var.

Türk burjuva ordusunun politik yaşamdaki yerine, haksız, kirli, sömürgeci savaşta rolüne, "ez ve çöz" politikasındaki kararlılığına vb. girmeye gerek yok.

Yanısıra, PKK'nin yürüttüğü savaşta Türk ordusunun gerçeklerini ne kadar canlı ve yakından tanıdığını belirtmeye de gerek yok.

Bunlar bilinen gerçeklerdir.

Ama tüm bu gerçeklere karşın PKK'nin Amerikancı faşist Türk ordusunun yeni askeri şeflerine "şans tanıma" ve beklenti içerisinde olmasına ne demeli? Ordu hakkındaki pekçok gerçekçi değerlendirmelerine karşın sık sık ordu hakkında hayaller ve beklentiler yayan açıklama, düşünce ve tavırlarının izahı ne olabilir?

Bu izahın temelinde PKK'nin "siyasal çözüm", "barış" politikası ve yönelimi durmaktadır. Bu politik yönelim, doğası gereği reformist karakterdedir. Bu olgu, PKK'nin orduya ateşkes gibi taktik manevralarla mesaj vermesine ve yeni şeflerden (ki, ordunun, devletin temel politikası net olduğu ve geleneksel politika ve iradede güçlü çözümler ve dağılma olmadığı halde) ütöpik, liberal beklentiler içerisine girmesine yol açmaktadır.

Ama PKK'nin 1. ve 2. ateşkesi her dönemde olduğu gibi, Özal'dan vb.'lerinden beklentiler döneminde olduğu gibi, 3. ateşkes çağrısı da bir kez daha gerçeklerin yakıcılığıyla yüz yüze gelecektir.

Kuşkusuz ki, sözkonusu düşünceler, beklentiler coğrafyamızda MGK'nın bilinçli olarak alan açtığı, kışkırttığı reformizmi beslemekte ve güçlendirmektedir. Başta Kürt ulusal mücadelesi içerisinde belirleyici olmasa da önemli bir yeri olan Kürt orta burjuvazisinin güçlenmesi için açıkça bir olanak sunmaktadır. Bu olanağın hangi oranda Kürt ulusal reformizminin elinde yıkıcı bir somut olanağa dönüşüp dönüşmeyeceğini savaşımın seyri ve bu seyir sürecindeki nesnel, öznel koşulların toplama-

mı belirleyecektir. Ateşkes ilanının zamanlamasında TBMM almış olduğu genel seçim (ve yerel seçimlerin zamanında yapılması) kararı önemli bir yer tuttuğu görülüyor.

Seçim sürecinin burjuva karşıdevrim cephesi bakımından dizginsiz bir şovenist ve saldırgan kampanya dönemi olarak geçeceği; komünist, devrimci-demokrat, yurtsever güçlere karşı terör ve tehdit ortamında gerçekleşeceği; dahası yurtsever güçlerin, HADEP'in seçim çalışmalarını binbir biçimde engelleme ekseninde geçeceğini şimdi söyleyebiliriz. Yani, seçim süreci burjuvazi ve değişiklikleri bakımından "siyasi çözüm", "barış" propagandasını yaptıkları bir dönem olmayacak, esas olarak dizginsiz ve gözü dönük bir şovenizm kampanyasının örgütlendiği bir dönem olacaktır. Cumhuriyetin yaşadığı kriz, derinleşen siyasi bunalım, burjuva cephedeki parçalanmışlık, burjuva partilerin güçsüz ve zayıflayan konumları, ölmüş atı kamçılayarak zoraki canlandırılmaya çalışan kemalizm, ordunun gitgide artan politik iktidar tekeli ve inisiyatifi, çeteleşme olgusu etrafında dönen dolaplar, Amerika, siyonizm, faşizm ittifakının giderek derinleşmesi, İran ve Suriye karşıtı yoğunlaştırılan düşmanca propaganda vb. vb. konumuz bakımından hatırlatılabilir bazı somut verilerdir.

Her şeye rağmen PKK'nin tek taraflı ilan ettiği ateşkes süreci, eğer seçimler sürecinde bozulmadan devam edebilirse bir ölçüde ulusal savaşımın politik etkisini büyütecek, şovenizmin etkisini görece olarak kırarak, diktatörlüğün iç ve uluslararası teşhir sürecini derinleştirip genişletecektir.

Yine ateşkes süreci, PKK'nin güç toplama, öngördüğü politik ve askeri savaşım hatında daha etkin hazırlık için bir fırsat olma rolünü de oynayacağına dikkat çekmek isteriz.

Sonuç olarak PKK'nin ateşkes taktiği, Kürt ve Türk halklarının yararından çok zararlıdır. Bu taktiğin sunduğu ve değerlendirilecek ilerici olanaklar sınırlı ama reformist akıma açtığı geniş alanla, yığınları gerçekçi olmayan hayali beklentilerle oyalamayla, bilincini bulandırmayla, sömürgeci faşist diktatörlüğü cesaretlendirip saldırganlaştırma olgularıyla devrimci değil reformcu bir taktiktir.

lecek ilerici olanaklar sınırlı ama reformist akıma açtığı geniş alanla, yığınları gerçekçi olmayan hayali beklentilerle oyalamayla, bilincini bulandırmayla, sömürgeci faşist diktatörlüğü cesaretlendirip saldırganlaştırma olgularıyla devrimci değil reformcu bir taktiktir.

III

PKK'nin seslendirdiği "barış" ve "siyasi çözüm" politikası reformist içeriktedir.

Bu politikanın sonucudur ki, emperyalizme ve Türk egemen sınıflarına ısrarla, amacımız devletini yıkmak değil, demokratikleştirmektir. Cumhuriyeti yıkmak değil demokratik bir cumhuriyet olarak yenilemektir. Ülkeyi bölmek değil Kürt kimliğinin ve haklarının tanınmasıdır. Aynı devlet kurmak değil anayasal güvenceye kavuşturulmuş aynı devlet çatısı altında federal bir çözümdür vurgusu yapılmaktadır.

Yine bu politika ve yönelimin sonucudur ki, Türk egemen sınıflarına bu krizden sizi ancak biz kurtarıyoruz, böylece Türk devleti bölgenin en güçlü devleti haline gelecektir açıklama ve propagandası yapılmaktadır.

Evet PKK, ulusal devrimci bir partidir ve Kürt ulusal devriminin önderliğini yapmaktadır. O, bu savaşımında haklıdır ve desteklenmelidir ve tarafımızdan da yalnızca sözde değil pratik savaşım yoluyla da desteklenmektedir. Kürt halkının ve ulusal savaşımın ilkeli, tutarlı dostu olan partimiz kuşkusuz ki, emperyalizme, faşist diktatörlüğe ve bölge gericiliğine darbeler indiren ulusal devrimini politik-pratik olarak enerjik bir şekilde desteklemeye devam edecektir. Ama Türk, Kürt, ulusal azınlıklardan Türkiye proletaryasının öncü politik kurmayı olarak, Türkiye halklarının ve işçi sınıfının özgürlük, devrim ve sosyalizm özlemlerinin ve kavgasının temsilcisi olan partimiz, tüm işçi ve emekçi kitleler önünde devrimci dostluğun ve tarihi ve güncel sorumluluklarının bir parçası olarak gerçekleri olduğu gibi açıklamakla, yurtsever hareketin sınıfsal ve

ulusal davanın ve kavganın zararına olan zaafalarını eleştirip mücadele etmekle yükümlüdür.

PKK'nin "barış", "siyasi çözüm" söylemi ve yönelimi, O'nun ulusal devrimci kimliği içinde ulusal reformist bir yönelim ve damarı ifade etmektedir. Önü alınmadığı zaman kaçınılmaz sonu FKÖ'lüleşmedir, ANC'leşmedir. Kürt halkının, Türkiye halklarının, işçi sınıfının düşmanları PKK'yi devrimcilikten arınmış bir PKK olmayı dayatıyor. Kürt devrimini reformist-liberal çizgide boğarak söndürmeyi; bazı kırıntılarla bitirmeyi amaçlıyorlar. Emperyalizm ve yerli gericilik bu çabasında yalnız değildir. Reformist akım da bu amacında onların hizmetinde.

Bu gerçekleri görmezden gelmek, en başta Kürt halkına ve haklı ulusal savaşımı ve ödediği ağır bedellerle bağdaşmaz.

Kürt ulusal devriminin (ve Türkiye devriminin) işbirlikçi egemen sınıfları krizden çıkarmak gibi, krizini bir nebzecek olsun bile hafifletmek gibi, devleti ve kontrgerilla cumhuriyetini yeniden yapılandırmak gibi bir görevi olamaz. İşçi sınıfının, Kürt halkının, halkların görevi, krizi derinleştirmektir; krizi devrim ve iktidar kavgasının zaferi için kullanmaktır. Egemen sınıflara zeytin dalı uzatarak, onları kendi tarihlerinin en derin krizinden çıkarmak misyonu üstlenmek veya buna istekli olmak, eğilimi göstermek halkların ve Kürt halkının görevi değildir. Sistemin egemen sınıflarına, 75 yıllık kurum ve kuruluşların zorluklarına, çıkmazlarına, çözümsüzlük ve bunalımlarına seslenerek onları ikna etmeye çalışmak Kürt yurtseverlerinin, ulusal kurtuluşçu Kürt devriminin görevi olamaz ve olmamalıdır.

Bu yaklaşım, reformist ve liberal bir yaklaşımdır. Görev, sistemin krizini derinleştirmek, krizin elverişli zeminini ve olanaklarını devrim yangınına büyütmenin, faşist iktidarı yıkmamanın aracı haline getirmektir.

Kürt ulusal sorununun çözümü, burjuva

demokratik reformlar sorunu, anayasal bir sorun değil, bir devrim ve iktidar sorunudur.

Kürt ulusal sorunu yarı-sömürge, geri kapitalist Türkiye düzeninin reforme edilmesiyle, işbirlikçi Türk burjuva faşist diktatörlüğünün "demokratikleştirilmesi"yle (burjuva demokrasisine dayanan bir diktatörlük) asla çözülemez. Adına ister "federatif çözüm" isterse "özerklik" ya da "otonomi" vb. densin, işbirlikçi kapitalist düzen, Türk egemen sınıflarının egemenliği ve faşist diktatörlük, antiemperyalist demokratik halk devrimiyle yıkılmadan ve bir emekçi cumhuriyeti kurulmadan Kürt sorunu çözülmez. Ateşkes ilanı çerçevesinde A. Öcalan'ın ileri sürdüğü gibi "T.C'nin hükümranlığına karşı olmayıp cumhuriyeti yeniden birlikte örgütleyelim" görüşleriyle Kürt ulusu çektiği acılardan kurtulamaz, eşit, onurlu, özgür, demokratik bir barış elde edilemez, sömürgeci boyunduruk ortadan kaldırılamaz. Türk burjuva cumhuriyetini Türk egemen sınıflarıyla birlikte yeniden örgütlemek görevi işçi sınıfının, Kürt halkının, emekçi yığınların görevi değildir. Susurluk'ta tüm pislikleriyle ortaya çıkan kontrgerilla cumhuriyetini yıkmak; işçi-emekçi sovyetler cumhuriyetini kurmaktır.

Kürt ulusu, sömürge statüsünden, sömürgeci baskıdan ancak devrimle kurtulabilir. Kürt ulusu, başta ayrı devlet kurma hakkı olmak üzere tüm ulusal demokratik haklarına, ulusal özgürlüğüne ve barışa ancak devrimle; emperyalizme bağımlılık ilişkilerinin, Türk egemen sınıflarının egemenliğinin ve onların sömürgeci faşist devletinin devrimle yıkılmasıyla, tasfiye edilmesiyle ulaşabilir. Dahası bu özgürlüğünü işçi sınıfının ve partisinin önderliğinde sosyalizme, proletarya diktatörlüğüyle, komünizme doğru yürüyerek tam ve nihai güvenceye alabilir.

Burjuva liberal düşlerle, reformist politikalarla, düzen içi çözümlerle Kürt sorunu çözülemez. Kürt ulusal özgürlüğünün ka-

zanılması (başta ayrı devlet kurma hakkı, ulusların ve dillerin eşitliği) Türkiye devriminin temel sorunlarından biridir ve genel politik özgürlükler sorununun temel, asli bir unsurudur. Politik özgürlüklerin kazanılması (bu özgürlüklerin bir bileşeni olan Kürt ulusunun ulusal özgürlüğünü kazanması) sorunu ise bir devrim sorunudur.

Her devrimin temel sorunu, iktidar sorunudur. Egemen sınıfların iktidarı yıkılmadan, egemen sınıfların iktidarının sürdüğü koşullarda Kürt devrimi "federatif" bir çözümle, "özerklikle", "anayasal" bir kimliğin kazanılmasıyla burjuva demokratik reformcu bir çözümle sonlanırsa, bu tarihsel ve siyasal bakımdan çok önemli bir ilerlemeyi ifade etse de Kürt sorunu sürecektir. Olsa olsa sömürgeci boyunduruk, sömürgeci politika ve ulusal baskı geçici olarak hafifleyecek, daha ince ve dolaylı biçimde sürecektir.

Bu çözüm, ne proletaryanın ne Kürt halkının, ne de Türkiye halklarının çözümü olmaz ve olmayacaktır. Ki, Türk egemen sınıfları iyice köşeye sıkıştıklarında, devrimin Batı'ya sığıyarak düzeni ve diktatörlüğü yıkmaya somut tehlikesiyle karşı karşıya getirdiği koşullarda, bütünü, kurtarmak için parçayı feda etme taktiğinin bir gereği olarak sözkonusu çözümü benimseyebilir. Sözkonusu burjuva reformist çözümler gündemleşebilir de. Ki, nitekim burjuvazinin akıllı ideologları, politik sözcüleri, satılık kalemşörleri, diplomalı uşakları, daha bugünden sözkonusu "siyasi çözüm" politikasını geliştiriyor ve egemen sınıfları bekleyen tehlike karşısında uyarıyorlar.

Bu gerçeğin bir an olsun unutulmaması gerekiyor. Yurtsever dostların bu gerçeği de görmesi gerekir.

Her ulusun barış içinde yaşama hakkı vardır. Tıpkı her ulusun ayrı devlet kurma hakkı olduğu gibi. Ulusların ve halkların barış içerisinde, özgürce yaşama hakkı vardır. Ama odağında emperyalizmin durduğu dünya gericiliği, halkların ve ulusların bu hakkını da gasp etmiş, gasp etmeye sis-

temli bir biçimde devam etmektedir ve edecektir. Coğrafyamızda da barışın düşmanları emperyalistler, Türk egemen sınıfları ve burjuvazisidir. Proletarya ve temsilcisi partimiz, emperyalizmin, Türk egemen sınıflarının, burjuvazisinin sömürgeci faşist diktatörlüğün barış düşmanlığına, barış hakkının gaspına, kirli sömürgeci savaşına kendi çıkarları uğruna halkları, ulusları birbirini kırdırmasına, haksız savaşa karşı devrim ve sosyalizm kavgasını örgütleyip yürütmektedir ve daha etkin bir savaş hattında bu kavgayı büyütecektir.

Coğrafyamızda emperyalizmin, sermaye ve faşizmin gasp ettiği, çiğnediği, demir yumruk politikasıyla yanıtladığı barış istemine ve kavgasına sahip çıkmak gitgide daha yakıcı pratik-politik bir sorun haline gelmektedir.

Barış talebi ne küçük burjuva reformistlerine, ne de ezilen ulus milliyetçiliğine terkedilebilir.

Sınıf bilinçli proletarya, barış talebinin de en enerjik ve en devrimci temsilcisidir. O, pasifist, ütöpik, reformist, dar ulusalcı akım ve eğilimlerle kendi arasında kalın bir sınır çizerek, devrimci temelde bu talebe sahip çıkmaktadır, çıkacaktır.

Coğrafyamızda barış, Kürt ulusu ve halkının barış talebi ancak devrimle elde edilebilir ve burjuva demokratik bir hak olan barış istemi, tıpkı Kürt ulusunun ulusal özgürlüğünün ve genel politik özgürlüklerin kazanılması sorunu gibi bir devrim sorunudur, antiemperyalist demokratik devrimin zaferi, kalıcı bir barış için sosyalizmin zaferi sorunudur.

Yarı-sömürge, geri kapitalist Türkiye düzeni sürdükçe, Kürt ulusunun adil, eşit, özgür, onurlu bir barışı elde etmesi asla olanaklı değildir. Barışı kazanmak mı istiyoruz, o halde barış devrimle, barış düzenin ve egemen sınıfların egemenliğinin ve diktatörlüğünün yıkılmasıyla kazanılacak ve bir gerçeğe dönüşecektir.

Kim tarafından önerilirse önerilsin, kim tarafından mücadelesi verilirse verilsin düzen içi "politik çözüm"le sağlanan "barış" barış değildir, olamaz. Kim ne derse desin düzen sınırları içerisinde Kürt devriminin en ileri kazanımlarla (örneğin Kürt kimliğinin tanınması, dilini ve kültürünü kullanma hakkının tanınması, bölge valiliğinin, koruculuğun, özel ordunun, özel timin dağıtılması, kirli savaş suçlularının bir kısmının feda edilmesi, tazminat ödenmesi vb.) söndürülmesiyle ne ulusal özgürlük gelecek ne adil, eşit, demokratik, onurlu bir barış kazanılacak, ne de Kürt sorunu çözülecektir. Olsa olsa Kürt sorununun ateşi geçici olarak düşürülmüş olacak; sorun bir kez daha ve yeni bir biçimde daha sert biçimlerde kendini dayatacaktır.

Marksist leninist komünistler Kürt ulusunun başta ayrı devlet kurma hakkı olmak üzere tüm demokratik ulusal haklarını ve demokratik barış talebini kayıtsız şartsız desteklemekte ve kavgasını vermektedir.

Ama bu hakları şartsız destekleme ve pratik savaşımını verme ile PKK'nin ideolojik siyasi çizgisini, PKK'nin "barış" ve "siyasi çözüm" politikasını desteklemek farklı şeylerdir. Partimiz, birincilerin mücadelesini vermekte. PKK'nin yurtsever mücadelesini desteklemekte, ama onun ideolojik-siyasi kimliğini; "barış" ve "siyasi çözüm" öneri ve yönelimini desteklememektedir.

Partimiz, PKK'nin emperyalizme, gericiliğe darbe vuran mücadelesi sürdüğü sürece onunla ortak düşmana karşı ortak kavgasını yürütmeye bir an bile tereddüt etmeyecektir. Öte yandan, partimiz, yine bu süreçte (ve her zaman) PKK ile sınıfsal farklılığını ortaya koymaktan da geri durmayacaktır. Bu bizim devrimci-komünist kimliğimizin ve devrimci dostluk anlayışımızın vazgeçilmez bir gereğidir.

PKK'nin "barış" ve "siyasi çözüm" mücadelesi reformcu içeriğine karşı bugün için ilerici bir rol oynamaktadır. PKK'nin bir reformcu yönelişine, reformizmde derin-

leşme eğilimine karşı o, emperyalistler ve Türk burjuvazisinin içerisinde gelişen "politik çözüm" çizgisine dayanarak değil, ulusal kurtuluşçu Kürt devriminin dinamiğine dayanarak savaşı başlatmış, büyütülmüştür. Bu, onun güçlü yanıdır.

Komünistler proletaryanın, halkların, devrim ve sosyalizmin yararına olan, hizmet eden bir barıştan yanadırlar. Ne olursa olsun barış stratejisi kadar, düzen içi kazanımlarla bitecek bir ufuk darlığıyla yürütülecek barış stratejisine ve böyle bir stratejiye yönelim gösterilmesine de karşıdırlar.

Komünistler, devrim, sosyalizm, iktidar kavgasının zaferine bağlanmış bir barış stratejisi ve amacıyla barışın kavgasını vermekte ve vereceklerdir de.

Devrimci hareketimizin geleneksel tarzının (dar-pratikçi, ilkel, amatör tarzının ifadesi olan) şekillenmesinin ürünü sekter, barış kelimesinden ürken, onda reformizm ve oportünizm gören, Kürt halkının ve ezilenlerin barış isteminden sekterce uzak duran kafa yapısının aksine, barış istemine devrimci bir tarzda sahiplenmeye devam edecektir. Ezilen, sömürülen, horlanan kitlelerin sözkonusu talebini ve mücadelesini dışardan seyreden, küçümseyerek bakan bir tavır değil, bilakis talebi devrimci kitle mücadelesinin geliştirilmesinin aracı yapan bir politik-pratik hattın savaşçılığını yapmaktadır.

Vurgulanması gerekir ki, PKK'nin öngördüğü "barış", "siyasi çözüm" politikasının zaferi bile büyük bedeller ödemeyi, sömürgeci faşist diktatörlük ile sert bir savaşım gerektiriyor. Bu olmaksızın Türk egemen sınıflarının (gerek geleneksel politik şekillenmeleri gerekse, Türkiye'nin jeopolitik öneminden kaynaklanan konumu ve emperyalist hegemonya ve rekabet mücadelesinin sertleşecek oluşu, gerekse de sözkonusu burjuva reformist çözümün yol açacağı yeni devrimci imkanların olası sonuçlarından duydukları korku vb.) bu çözüme kolaylıkla "evet" diyeceğini beklemek politik saflık olacaktır.

PKK'nin "barış", "politik çözüm" yöneliminin reformist de olsa ilerici bir rol oynadığından bahsettik. Bu rol (ve partimizin barış talebi karşısındaki devrimci politikası) kaçınılmaz olarak, barış talebini duyduğu her yerde kırmızı renk görmüş boğa gibi saldıran faşizm ve sermayenin teşhir olmasına, şovenizmin etkisinin kırılmasına, geniş yığınların özdeneyleriyle (faşizmle geniş yığınlar karşı karşıya gelmekte ve gerektirir bu olgu, gerek Kürt halkı gerekse de Türk işçi ve emekçileri arasında) barışın devrimle geleceğini görmesine hizmet edecektir. Yığınların sadece propaganda ve ajitasyonla devrime çekilmeyeceği, bunun için bir de yığınların özdeneylerinin gerekli olduğu gerçeği (Leninizmin temel taktik kurallarından biridir bu kural) barış talebi ve mücadelesi için de tümüyle geçerlidir.

Barış talebine devrimci bir strateji ve taktikle sahiplenmek bir şeydir, reformcu bir strateji ve taktikle sahiplenmek veya yönelimle sahiplenmek bambaşka şeylerdir.

Birincisi zaferin, yığınları devrime kazanmanın, istikrarlı ve tutarlı bir savaşım hattının güvencesi, barışın elde edilmesinin de en güvenceli, en az acılı yoludur.

İkincisi ise, halkların kavgasını süreç içerisinde bazı kazanımlarla, reformlarla, sistem içi çözümlerle söndürme yoludur.

Birinci hat devrimcidir. İkinci hat reformcudur. Devrimin yan ürünü olacak politik reform ve kazanımların nihai hedefinin, asıl amaç haline getirilmesidir.

PKK'nin etkinliği, çapı, etkisi, siyaseti, etkilime gücü düşünüldüğünde, herhangi bir devrimci parti, grup ve çevreden farklı olarak onun yanlış ve zaaflarının, reformist yöneliminin (tersi de doğrudur) Kürt halkı, coğrafyamız halkları nezdinde yaratacağı bilinç bulanıklığı, hayali beklentiler, yol açacağı tahribatlar çok daha derin ve kapsamlı olacaktır.

Bu gerçeğin altı kalınca çizilmeli ve özellikle vurgulanmalıdır. Barış sorununun re-

formcu konuluşu ve mücadelesi, reformist barış stratejisi ve bu strateji tarafından yönlendirilen taktik hat (ÖDP, EMEP vb.) veya bu stratejiye doğru yönelim, gerek Kürt halkı nezdinde gerekse de Türk halkı nezdinde, en bilinçli, en mücadeleci, yanısıra, az çok aydınlanmış, mücadele eden ya da etmeye istekli ve Kürdistan'daki sömürgeci savaşa, Batı'da geliştirilmeye çalışılan faşist iç savaş politikasına karşı mücadelede uyanan ve uyanacak olan kitleler nezdinde derin bir tahribat yaratmakta ve yaratacak, bilinçlerini bulandırmakta, hayali beklentileri yaymakta, onların devrimci enerjisini her rengi ve tarzıyla reformist, liberal (ki, yarın iyice köşeye sıkıştıklarında barışçı(!), politik çözümcü(!) kesilecek Türk egemen sınıflarının) akımların ve cephenin peşine, yedeğine takarak boğacaktır.

PKK'nin sözkonusu barış yöneliminin oynadığı, oynayacağı rolün demokratik karakterini vurgulamak yetmez, bu gerçeğin de (PKK'nin yöneliminin olumsuz etkisi, götüreceği yer) ısrarla Kürt halkı ve halkların nezdinde vurgulanması gerekir.

Küçük burjuva devrimci-demokrasininin sekterliğine karşı mücadele etmek yetmez, yasalca reformist akımların sosyal şoven hattının da geniş yığınlar nezdinde deşifre edilmesi gerekir. Ama bu da yetmez, yurtsever hareketin sözkonusu reformizmde derinleşmesine karşı da dostça mücadele edilmesi gerekir.

Biliniyor, sadece öncü ile tayin edici savaşlara hazırlanmak ve kazanmak olanaklı değil. Açık ki, geniş yığınların ve işçi sınıfının kazanılması, ikna edilmesi gerekir. Kuşkusuz ki, sadece teorinin, ilkelerin, program ve stratejinin gerçeklerin açıklanmasıyla yığınlar (bu barış talebi ve mücadelesi için de geçerli) kazanılamaz; burada başarılı, devrimci bir taktik hat politik esneklik hattı, yığınların (ve Kürt halkının) yakıcı taleplerinin militan bir hatta sahiplenilme si gerekir ve işçi sınıfının, Kürt halkının, ezilen milyonların özdeneyleriyle bu gerçeği görmesi gerekir.

Sadece barış propaganda ve ajitasyonu ile yetinen pasifist ve sosyal şoven bir politika değil, barış özlemine, istemine günlük mücadeleler içerisinde enerjik bir şekilde sahip olunan bir hat. Sadece barış doğrultusunda iyi niyetli açıklama, dilek ve temennilerle yetinen reformist bir politik hat değil devrim, iktidar, sosyalizm amaçlarına bağlanmış burjuvaziden, oportünizmden, reformizmden bağımsız devrimci kitle hareketini sistemli geliştirme hattı. Barış davası ile devrim ve iktidar davasını birleştiren, birinciyi ikinciye bağlı ele alan bir savaşım hattı. Her türlü savaşa karşıyız gerici liberal, reformist, ütopyik ajitasyonu değil, Kürt halkının haklı savaşını pratik olarak destekleyen, faşizm ve sermayenin haksız, kirli, sömürgeci savaşımına karşı devrimci savaşımci hatta şovenizme, sosyal şovenizme karşı en enerjik savaşım hattı. Soyut ve pasifist bir barış söylemiyle işçi sınıfını, halkları aldatan bir hat değil, kitleleri devrimci eyleme çağırarak, aydınlatan, savaş mevzilerine süren devrimsiz barış politikasına karşı devrimci savaşım hattı. Egemen sınıfların iktidarını, sömürgeci boyunduruğu devrimle yıkmadan sağlanan "barış"ın gerçek bir barış, demokratik ve onurlu bir barış değil, Kürt ulusunun köleliğinin yeni biçimlerde bir burjuva barışla sürdürülmesini güvenceleyen, barış olduğunu, faşizm ve sermayenin boyunduruğunu askeri biçimler yerine barışçıl biçimlerde (savaş politikasının zor yoluyla sürdürülmesiyse, barış da politikanın "barışçıl" biçimlerde sürdürülmesidir) devamı olduğunu gösteren bir barış olduğunu ideolojik, politik olarak gün ışığına çıkaran bir savaşım hattı. Her siyasi temel talep gibi barış talebini de işbirlikçi kapitalist sistemin yıkılması, devrim ve sosyalizmin gerçekleşmesi mücadelesine tabi kılan bir hat. Kürt ulusal sorununun çözümü ve Kürt ulusunun ayrı devlet kurma hakkı gibi, demokratik barış talebini emperyalizme, işbirlikçi kapitalizme, faşist diktatörlüğe karşı devrimci program ve taktikle birleştirerek ele alan bir hat. Devrimin yan ürünü olarak kazanılacak

reformcu kazanımların (örneğin Bölge Valiliğinin, koruculuğun dağıtılması, yerinden yurdundan edilen Kürt halkının yerlerine dönüşü, tazminat ödenmesi, zindanların boşaltılması, anadilde eğitim vb.) iktidar kavgasının kaldıraçları ve zaferi için kullanılması; reformlar için mücadeleyi devrim için zafere kilitlenmiş bir ekseninde ele alınışını öngören bir savaşım hattı.

İşte MLKP'nin savaşım hattı budur.

Partimiz, Kürt ulusunun ulusal özgürlüğünün ve ayrı devlet kurma hakkının şartsız ve tavizsiz savunucusudur.

Partimiz, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının tek parti çatısı altında birleşik devrimin savaşçısıdır.

Partimizin Kürt ulusuna önerdiği çözüm devrimin zaferinin ürünü olacak, ulusların ve dillerin eşitliğine dayanan, istediği an ayrılma hakkının garantiye alındığı işçi-emekçi sovyetler cumhuriyetidir.

Partimiz, Kürt ulusunun ulusal özgürlüğü gibi doğal hakkı olan demokratik, onurlu barışa ulaşmasının ve kazanılmasının tek güvenli yolunun antiemperyalist demokratik halk devrimi olacağını vurgular.

Partimiz emperyalizme, şovenizme, sömürgeciliğe ve faşizme karşı mücadelesinde Kürt halkının tek tutarlı ve en devrimci dostudur.

Kürt ulusunun sömürgeci statü ve sömürgeci ulusal baskıdan kurtuluşu, ayrı devlet kurma hakkı başta olmak üzere ulusal özgürlüğünü kazanabilmesi için; bu statü ve baskıya karşı ulusal tepkiden ulusal direnişe, ulusal direnişten ulusal ayaklanmaya gelişen ulusal kurtuluşçu devrimin Batı'ya taşınması, merkezinde devrimci bir işçi hareketi duran, devrimci bir dalga ve patlamaya dönüşen devrimci bir kitle hareketinin geliştirilmesi, Batı'da nüve halinde bulunan ve olgunlaştırılması derinleştirilip geliştirilmesi gereken ikinci cephenin (bu müdahalenin somut politik biçimlerinden biri de Haziran '98'de kurulan BDGP'dir)

inşasıdır. Sömürgeci faşist diktatörlüğün en büyük korkusu da budur, Kuzey Kürdistan'da patlak vermiş ve direnen devrimin ve devrim yangınının Batı'ya taşınması, yangının iki cephede birleşik tutuşarak düzeni ve devleti yakması ve kül etme si-
dir.

Acil politik görev, Türk egemen sınıflarıyla, onların sömürgeci devletiyle masaya oturup eldeki başarı ve kazanımlara, politik ve askeri kozlara dayanarak "barış", "politik çözüm"ü talep etmek değil, Doğu'da ve Batı'da ulusal ve sınıfsal savaşımları; antifaşist, anti-şoven, antiemperyalist kavgayı birleşik ve militan bir tarzda devrim ve iktidar kavgasının zaferi için derinlemesine ve genişlemesine yaymaktır. Kürt ulusunun haklı demokratik barış istemini de savaşımları yaymada, büyütüp zaferi kazanmada güçlü bir somut politik talep olarak kullanmadır.

Emperyalist "Yeni Dünya Düzeni"nin Orta-doğu'da (örneğin Filistin ulusal davası hatırlansın), Afrika'da (örneğin Mandela ve ANC hareketi hatırlansın), Latin Amerika'da (örneğin, El Salvador'da 5 partinin oluşturduğu devrimci cephenin deneyi hatırlansın.), İberik Yarımadası ve Avrupa'da (örneğin Bask ve Katalonya, son olarak da İrlanda hatırlansın) dayattığı "barış", "politik çözüm" emperyalist ve gerici politikaların bir örneğinin de coğrafyamızda daha bugünden şu veya bu şekilde ve düzeyde dayatılması, PKK'nin hizaya sokulmaya çalışılmasına karşı mücadele, başta işçi sınıfımız ve partimiz ve Kürt halkı olmak

üzere tüm devrimci, yurtsever güçlerin görevidir.

Elbette ki, Kürt ulusal devrimi, Kürt halkı bu tuzağa kolay kolay düşmeyecektir ve düşmemesini dileriz. Ama PKK ve Kürt ulusal hareketi içindeki güçlü reformist yönelimi ve derinleşmesi karşısında yurtsever hareketi ve Kürt halkını uyarmak, savaşımları daha güçlü büyütürken bu tehlikeye karşı durmak, çeşitli milliyetlerden Türkiye proletaryasının acil ve vazgeçilmez görevidir.

Kürt ulusal sorunu, onun güncel ve yakıcı istemleri, o arada barış talebi sözkonusu olduğu zaman şu temel yaklaşımlara bağlı olarak hareket edilmelidir: Taktiği, taktikleri strateji yönlendirmelidir. Güncel, kısmi, geçici istemler genel, sürekli ve temel hedeflere bağlı ele alınmalıdır. Günlük mücadele her durumda program ve stratejinin yönetiminde, program ve stratejinin çıkarlarına bağlı ve ona tabi bir şekilde ele alınmalıdır.

Bu perspektiften her sapış ve kayış marksizmin leninizmin, işçi sınıfı devrimciliğinin politik önderlik ve politik mücadele ruhuna aykırı düşecek ve bizleri farklı sınıf ve tabakaların mevzisine sürükleyecek ve giderek o mevzilerde konumlandıracaktır.

Strateji, taktik, günlük mücadele ve talepleri ile program ve temel talepler ilişkisinde örneğin siyasal özgürlük (demokrasi) sorununu ele alış tarzımız, Kürt ulusal sorunu ve barış talebi ve mücadelesini ele alışımızda bizlere rehber olmalıdır.

75. YILINDA CUMHURİYET HANGİ CUMHURİYET?

Burjuvazi, cumhuriyetinin 75. yılını kutluyor. 75 yıllık cumhuriyet, 75 yıllık burjuva iktidar demektir. Bu anlamda burjuvazi 75. doğum gününü kutluyor. 75. yıl kutlamalarının, şimdiye kadarki yıllık kutlamalarının, hepsini gölgede bırakacak derecede "görkemli" olması için harcamalardan da kaçınıyor. Başta Türk kökenli ülkelere olmak üzere bir dizi devlet ve hükümet başkanları ve devletin temsil eden "zevat" davet edilmiş. Faşist diktatörlük gövde gösterisi yapıyor. Dünya ülkelerine ve bölge halklarına vermek istediği mesaj açık: el ele tutuşularak "birlik ve beraberlik", "vatanın bölünmez bütünlüğü birkez daha ilan edilecek. 75 senelik ekonomik gelişme ve mevcut askeri güç, tehdit unsuru olarak sergilenecek. Bazı eksikliklerimiz olabilir, ama Türkiye "demokratiktir, "güçlü"dür, "bağımsız"dır vb. mesajı 75. yıl kutlamalarının esas mesajıdır. Bu kutlamalarda Türk şovenizmi doruk noktasında olacak. Olağanüstü bir durum olmazsa, kutlamalar boyunca şu veya bu ülke tehdit edilmeyecek, ama Türk ulusunun, Türk insanının ne denli kahraman, özverili, akıllı, zeki olduğu bir daha anlatılacak. Türk ulusu, Türk insa-

nı, yeniden burjuva çıkarılara alet edilecek. Burjuvazi, 75. yılını kutladığı cumhuriyet konusunda devrimcilerin ve komünistlerin de söz sahibi olduklarını unutmamalıdır. Burjuvazinin kutladığı cumhuriyet, milyonlarca işçinin ve emekçinin; sözcüğün gerçek anlamında ulusun cumhuriyeti değildir. 75 yıl, bir sürecin ifadesidir. Her süreç gibi, bu sürecin de bir doğuşu ve gelişmesi söz konusudur. Bugünkü cumhuriyeti ve anlamını ele almadan önce, cumhuriyetin doğuş koşullarına değinmekte ve oluşumunun anlamını açıklamakta yarar görüyoruz. Çünkü cumhuriyet olgusu, burjuva iktidar olgusu, ulus ve uluslaşma olgusundan farklı düşünülemez. Yani cumhuriyetin kurulma koşulları, Türklerin uluslaşma ve ulusal devlet kurma koşullarını ifade eder. Bu diyalektik bağ görülmeksizin tarihsel süreç ve olaylar şu veya bu kahramanın eylemine indirgenir ve soruna salt o kahramanın sınıfsal karakteri açısından bakılmış olur. Bunun kaçınılmaz sonucu, Türkiye örneğinde olduğu gibi, tarihin toptancı değerlendirilmesi olur: Değişmeyen 75 yıllık cumhuriyet!

1- CUMHURİYETİN İLANINA GİDEN YOL: ANADOLU'DA BAĞIMSIZLIK MÜCADELESİ

Dünya Savaşı, aynı zamanda, Osmanlı Devleti'nin de sonu olmuştu. İtilaf Devletleri adına hareket eden İngiltere ile 30 Ekim 1918'de imzalanan "Mondros Silah Bırakışım Sözleşmesi", altıyüz küsür yıllık Osmanlı Devleti'nin sonunu hazırlamıştı. Bu sözleşmenin 7. maddesine göre İtilaf Devletleri (İngiltere, Fransa ve Rusya), "kendi güvenliklerini tehdit edecek herhangi bir durum ortaya çıkarsa, herhangi bir stratejik noktayı işgal etme hakkı"na sahiptiler. 24. maddede de "altı Ermeni ilinde karışıklık çıkarsa, müttefikler bu illerin herhangi bir bölümünü işgal etme hakkını ellerinde tutarlar" deniyordu. Bu iki madde, İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin işgalci niyetlerini doğrudan ifade eden maddelerdi. Sözleşmenin bütün maddeleri emperyalizme teslimiyetin, köleliğin, ülke olarak yok edilmişin ifadesiydi. Yukarıya aktardığımız iki madde ise, fiili işgalin sadece bir zamanlama sorunu olduğunu gösteriyordu ve emperyalist devletler 7. ve 16 maddeleri çıkarlarının gerektirdiği şekilde yorumlayarak fiili işgale başladılar. Sözleşmede yer almamasına rağmen 13 Kasım 1918'de İstanbul işgal edildi. Daha sonra da, Anadolu'nun önemli bir bölümü ve Trakya, İngiliz, Fransız ve İtalyan emperyalizmi ve Yunanistan tarafından işgal edildi. 1918/1919 döneminin nesnel durumu, yorumla değiştirilmeyecek tarihsel durumu böyleydi: Yabancı işgal. Daha sonra, örgütsüz olduğundan dolayı burjuvazinin önderliğini kabul eden ve bugün ezici çoğunluğu Türk şovenizmiyle zehirlenmiş olan halk; bu nedenlerden dolayı o günkü eylemi küçümseyen, hor görülen halk, emperyalist işgale karşı çıktı, kendiliğinden direnmeye başladı. Örgütleyici, mücadeleyi yönlendirici bir güç olmadığı için, kendi kendini bölgesel olarak örgütledi. Komünist partisi henüz kurulmamıştı ve yeni alevlenen Kurtuluş Savaşı'nda onun önderliği sözkonusu

değildi. Böyle bir önderliğin olmadığı koşullarda ulusal burjuvazi, emperyalizme ve Yunan istilacılarına karşı yürütülen halk direnişinin önderliğini gasp etti. Stalin "Sun Yat-sen Üniversitesi Öğrencileriyle Bir Konuşma"sında, "Kemalist devrim, bir üst tabaka devrimidir; yabancı emperyalistlere karşı mücadele süreci içinde varılan ve daha sonraki gelişmesi içinde aslında köylülere ve işçilere karşı, evet bir tarım devrimi imkanlarına karşı yönelen, milli ticaret burjuvazisinin bir devrimidir." (Eserler, Cilt 9, s. 204) diyordu. Gerçekten de kemalistler, bir yandan emperyalist işgalden kurtuluş için mücadele ederken, bir yandan da çekirdek halinde de olsa her türlü bağımsız halk hareketini hile ve zorbalıkla ezmeye ve yok etmeye büyük özen gösteriyorlardı. Onların, başını Çerkez Ethem'in çektiği Kuva-yı Seyyare'ye, Türkiye Halk İştirakiyun Fırkası'na, M. Suphi'nin TKP'sine ve Koçgiri Kürtlerine karşı izlediği politika bunu açıkça gösterir. Öte yandan kemalist burjuvazi, emperyalist istilaya karşı mücadelesini başından bu yana sağlam ve sarsılmaz bir biçimde destekleyen Sovyetler Birliği'ne karşı çeşitli dolaplar çevirmekten, emperyalistlerle birleşerek ona saldırı planları kurmaktan da geri kalmadı. 28-29 Ocak 1921'de M. Suphi ve yoldaşlarını katledecek emperyalistlere göz kırpan kemalistlerin temsilcisi Bekir Sami 23 Şubat 1921'de, yani daha savaş sürmekteyken Londra'da düzenlenen en bir konferansa katılıyor ve emperyalistlerle anti-Sovyet bir ittifak oluşturmaya çalışıyordu. 28 Şubat 1921'de ise Kemalistler Sovyetler'den Artvin ve Ardahan'ı kendilerine bırakmalarını istemekte ve Batum'a asker sokmaktaydılar. Ama, bütün bunlara rağmen ulusal burjuvazinin, -I. Dünya Savaşı yıllarındaki güçlenmesinin, örgütlenmesinin de bir sonucu olarak gelişen mücadeleye önderlik etmeye soyunduğu ve cılız da olsa objektif olarak anti emperyalist bir rol oynadığı yadsınmaz. Yalpalayan ve kendi gücüne güvenmeyen ulusal burjuvazi, önce Sultan'ın ve işgalci güçlerin "iyi niyetine hitap etti. Kağıt

üzerinde kalan protestolarla uğraştı. İstanbul'un burjuva aydınlarının bir kısmı, Türkiye'nin ABD mandası olmasını talep etti. Anadolu'daki burjuva politikacıları ve M. Kemal'in yakınındaki bazı kişiler arasında da bu anlayışta olanlar vardı. Ancak Sultan'a ve işgalci emperyalist güçlere bağlanan umutlar boşa çıkınca burjuvazi, doğuda ve batıda köylülerin; "Kuva-yı Milliye" güçlerinin sürdürdüğü başarılı partizan savaşımdan da cesaret alarak, daha doğrusu yararlanarak ulusal kurtuluş mücadelesinden yana tavır aldı. Ancak bundan sonra bölgesel (yerel) sürdürülen mücadelenin ulusal çapta örgütlenmesi gündeme geldi. Kime karşı savaşılıyordu? Aynı cephede yer alan üç düşmana karşı; a- işgalci emperyalistlere karşı, b- onlarla işbirliği içinde olan azınlıklara karşı ve c- Osmanlı Devleti'ni "temsil eden" Sultan'a (İstanbul hükümeti) ve onun Anadolu'daki güçlerine karşı. Kuşkusuz bu savaşın içinde bir başka savaş - bir çeşit üstü örtülü ve gizli bir iç savaş - daha vardı. Ulusal burjuvazi, başından bu yana sistemli bir biçimde silahlı güç tekeli elinde bulundurmaya ve dolayısıyla özellikle de potansiyel rakip konumundaki partizan güçlerini tasfiye etmeye ve kendi denetimi altına almaya çalışıyordu. Emperyalist işgale, vatansızlaştırılmaya sadece halk karşı çıkmamıştı. Halkın "temsilcisi" ve Anadolu'da da örgütlenen mücadele ile bağı olan Meclis-i Mebusan'ın çoğunluk üyeleri de -ikiyüzlü ve kaypak bir biçimde de olsa- işgale karşıydılar. Bu son Osmanlı Meclisi, 12 Ocak 1920'deki son toplantısında, daha önce Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin aldığı kararları benimsemiş ve bu kararlar Misak-ı Milli (Ulusal And) olarak kabul ve ilan etmiştir. Mutlaka gerekli olmadığından hareketle Misak-ı Milli'yi ifade eden talepleri (6 madde) buraya aktarmıyoruz. Ama şu kadarını belirtelim: Bu taleplerde belli bir toprak bütünlüğü anavatan olarak görülüyor. Çok içtenlikli bir biçimde olmasa da halkın etnik/ulusal duygu ve eğilimine saygı duyularak referandum talep ediliyor

ve yeni Türkiye'nin sınırlarını belirlerken, sorunlu bölgelerde halkın görüşüne başvurmayla hazırız deniyor. Ortada Kürdistan yok. Ortada Irak yok (İngiliz mandası). Ortada Suriye yok (Fransız mandası). Ortada işgal edilmiş Anadolu, Fransa'nın işgalinde Suriye, İngiltere'nin işgalinde Irak ve emperyalist işgale hayır diyen Anadolu halkı var. Sonra ulusal devlet kurmak için yeni bir adım atılır; antiemperyalist mücadelenin merkezileştirilmesinin ilk adımı olan Türkiye Büyük Millet Meclisi açılır. İstanbul'da Meclis-i Mebusan, 18 Mart 1920'de son toplantısında "mebusluk vazifesinin güven içinde yapılması imkanı oluncaya kadar meclis görüşmelerinin yapılmaması" kararını alır. Bu karardan bir gün sonra, 19 Mart 1920 tarihli ve M. Kemal imzalı genelge gereğince bütün ülkede; ulaşılabılır yerlerde seçimler yapılır. 22 Nisan 1920'de yapılan bir çağrı ile Millet Meclisi 23 Nisan 1920'de toplanır. 23 Nisan 1920'de açılan Büyük Millet Meclisi, Türk ve Kürt ulusal burjuvazilerinin, çok uluslu burjuva devlet kurmaları için attıkları ilk ciddi adımdır; ilk ve son ortak adımdır. İtilaf devletleri, bir taraftan Anadolu'da örgütlenen mücadeleyi ve buna bağlı olarak Osmanlı hükümetinin bitişini görüyorlar, diğer taraftan da Osmanlı Devleti'nin nasıl paylaşılacağı konusunda anlaşamıyorlardı. Nihayetinde Fransa ve İngiltere, Anadolu'nun nasıl paylaşılacağı konusunda kendi aralarında anlaşmışlar. 10 Ağustos 1920'de Sevres'de imzalanan anlaşma, köleliğin belgesiydi. Ulusal burjuvazinin ilerici konumunu belli ölçüde abartsa da esasta doğru bir tarzda koyan bir pasajda şöyle deniyordu: *"Türkiye'nin bağımsızlığını fiilen ortadan kaldıran köleleştirici Sevres Antlaşması, gerçekte siyasi iktidarını çoktan yitirmiş olan İstanbul hükümeti ile imzalanmıştı. Büyük ulusal meclisi temsil eden Ankara 'da yeni kurulmuş olan hükümet, Türkiye 'yi aralarında paylaşan emperyalistlere karşı kurtuluş savaşı çağrısında bulundu. Bu hükümet, Türkiye 'nin bağımsızlığının yeniden sağlanmasını, ulusal bir devlet çerçevesinde*

Türk topraklarının elde edilmesini ve kapitülasyonların kaldırılmasını talep ediyordu. Yeni hükümet, Boğazlar sorununun Karadeniz ülkelerinin düzenleyecekleri konferansta ele alınmasında, Anadolu 'da her türlü yabancı nüfuzun kaldırılmasında ısrarlıydı. Kemal Paşa 'nın hükümeti, Türkiye 'de ulusal azınlıklara Avrupa'nın demokratik ülkelerinde azınlıkların sahip oldukları bütün hakları verme sözünde bulundu" (Geschichte der Diplomatie- Diplomasi Tarihi- C.3, Bölüm 1, Berlin 1948, s. 122) Mücadelede kaypak ve tutarsız burjuvazinin önderliği altında yürüyen Anadolu insanı, Sevres Antlaşmasını tanımadı. Sevres'i tanıyanlar vatan haini ilan edildi. Sevres, Türklerin ulusal bilinçlenmesinde önemli bir sıçramanın ifadesi olmuştur. Sevres'ten Mudanya'ya; 10 Ağustos 1920'den 11 Ekim 1922'ye Anadolu'da sürdürülen antiemperyalist mücadele, ulusal bilincin sıçramalı gelişmesini sağlamıştı. 11 Ekim 1922'de imzalanan Mudanya Askeri Sözleşmesi, genel olarak Türkiye tarihinde ve özel olarak da kurtuluş mücadelesi tarihinde çok önemli bir anlam taşır. Bu anlaşma, Türk burjuvazisinin doğrudan dikte ettiği ilk anlaşmadır. Bir dizi savaştan sonra yenilen sadece Yunan ordusu olmamıştı. Esas yenilen, Yunanistan'ı öne süren İngiliz emperyalizmi olmuştu. Bu anlaşma ile vatan olarak algılanan toprakların batı kesimi yabancı işgalden kurtulmuş ve Anadolu'da silahlı çatışmalar da sona ermişti. Mudanya Askeri Sözleşmesi, ulus bilinçlenmesinde ve kendi gücüne güvenmede önemli bir mesafenin ifadesidir. Sıra, Mondros Sözleşmesi ile başlayan ve Mudanya Sözleşmesi ile sonuçlanan sürecin hesabının çıkartmaya gelmişti. Bu hesap, Lozan'da çıkartıldı. Yeni Türkiye Lozan'a yenik olarak gitmedi. Tam tersine orada kendi gücüne güvenen, kendi gücünü kanıtlamış olan, bağımsızlık mücadelesini başarıyla sürdürmüş olan bir Türkiye vardı, oraya burjuvazi gitmişti. Ama onu oraya götüren, Anadolu halkının kahraman ve onurlu mücadele- siydi. Lozan'da, genç

Sovyetler Birliği'nin de doğrudan desteğiyle; masa başında başta İngiltere olmak üzere emperyalist haydutlarla boğuşulmuştur. Buna pazarlık yapıldı da diyebiliriz. Bu durumda yeni Türkiye'nin, en güçlü emperyalist ülkelerle pazarlık edecek kadar güçlü ve önemli olduğunu da kabul etmek zorundayız. Her neyse, pazarlık veya siyasi boğuşma, nasıl telaffuz edersek edelim, nesnel gerçeklik değişmiyor. Lozan süreci, kesintili olarak 20 Kasım 1922'den 24 Temmuz 1923'e kadar sürer. Bu anlaşmanın, konumuzu doğrudan ilgilendiren üç maddesini buraya aktarıyoruz. - Suriye sınırı: Bu sınır, 20 Ekim 1921'de Ankara hükümeti ve Fransa arasında imzalanan Türk-Fransız Anlaşması'nın 3. maddesinde öngörüldüğü gibi tespit edilmiştir. - Irak sınırı: Türkiye ile Irak arasındaki sınır, dokuz ay içinde Türkiye ile Büyük Britanya arasında dostça belirlenecektir (madde 3). Bu sorun, 1925'te Türkiye-İngiltere arasındaki anlaşma ile sonuçlanmıştır. - Kapitülasyonlar: "Bağlı yüksek taraftar Türkiye'de kapitülasyonların tümü ile kaldırılmasını, her biri kendisi ile ilgili olarak kabul ettiklerini açıklarlar" (madde 28). Lozan Anlaşması'nın imzalanmasından sonra, emperyalist işgalciler yeni Türkiye'yi tanımak ve ordularını geri çekmek zorunda kalmışlardır. Bu, dünya tarihinde ilk antiemperyalist mücadelelerden birinin sonucunda emperyalistlerin yenilgisinin belgesidir. "Britanya, Fransa ve İtalya'nın silahlı kuvvetlerince işgal edilen Türkiye topraklarının boşaltılmasına ilişkin protokol ve açıklama" 24 Temmuz 1923'te imzalanmış ve işgalciler "geldikleri gibi gitmişlerdir ". Bu, burjuvazinin, halkın gücü, halkın kendi gücüne güveni ve özverisi sayesinde kazandığı kısmi zaferin "protokol ve açıklama" olarak tanımlanmasıdır. Sevres, Anadolu'da tarafsız kalınamayacağını gösteriyordu. Ya Sevres'den yana olunacaktı ya da ona karşı olunacaktı. Ve Anadolu'daki antiemperyalist mücadele de Sevres'e karşı olanlar ile Sevres'i isteyenler arasındaki mücadeleydi. Lozan, ise bu mücadelenin sonucudur. Antiemperyalist ka-

rakteri cılız da olsa, sürdürülen savaş, haklı bir savaştı. Lozan, bu haklı savaşın bütün dünyaya kabul ettirilmesinin ifadesidir. Bu anlamda Lozan, a- Türk halkının uluslaşma sürecinde belirleyici önemi haiz bir dönüm noktasıdır. b- Türklerin ulusal devlet kurmalarının ifadesidir. c- Türklerin ulus, ulusal devlet olarak varlıklarını emperyalist dünyaya da kabul ettirmeleridir. 29 Ekim 1923'te cumhuriyetin ilanı, rejim biçiminin açıklanmasından başka bir anlam taşımıyordu: "Türkiye Devletinin şekli hükümeti cumhuriyettir ". Cumhuriyetin ilanıyla burjuvazi, burjuva cumhuriyetçi bir düzen kurmuş oluyordu. Daha doğrusu, mücadele içinde şekillenen anlayış ve devletsel kurumlaşmalar belli bir idare biçimiyle ifade edilme zorunluluğunun bir sonucu olarak cumhuriyet ilan ediliyordu. Bu anlamda cumhuriyet, kurtuluş mücadelesinin siyasi ve askeri sonuçlarının burjuvazinin amaçladığı bir rejim olarak şekillendirilmesidir. 75. yılında cumhuriyetin karakterini açıklamak için, 1923'te kurulan cumhuriyetin karakterini kısaca da olsa ele almak kaçınılmazdır.

2- KURULAN CUMHURİYETİN KARAKTERİ VE ANADOLU HALKLARI (ESASEN TÜRKLER VE KÜRTLER) AÇISINDAN ANLAMI

Tarihi salt burjuvazinin rolü ile sınırlayarak ele alırsak -bu tarzda ele alışın yanlışlığı bir yana- kitlelerin tarihsel süreçteki sürekli bahsedilen rolünü küçümsemiş ve hatta reddetmiş oluruz. Bütün gelişmeler burjuvazinin hanesine kaydedildiğinde veya farkına varılmadan öyle yapıldığında, tarihsel eylemin karakteri de sadece burjuvazinin ölçüleri; ne derece demokratik olup olmadığı açısından değerlendirilmiş olur. Cumhuriyet olgusu, Türklerin uluslaşması ve ulusal devlet kurmaları olgusundan farklı ele alınamaz. Demek oluyor ki burada bir siyasi iktidar sorunu var. Mondros'tan Lozan'a Anadolu'da bir çifte iktidar süreci yaşanmıştır. Aslında bu dönem ikiden fazla

iktidarlı bir dönemdi. Bir taraftan mücadeleyi örgütleyen Ankara hükümeti, diğer taraftan bu mücadeleye karşı, mücadeleyi örgütleyen Osmanlı hükümeti ve yabancı işgalci güçler. Ve bir taraftan da iktidar bilincine sahip olmayan ve esas itibarıyla köylülüğe dayanan partizan güçlerinin temsil ettiği çekirdek halindeki halk iktidarı. Bu sonuncusu, son çözümlemede birincisinin bir uzantısı gibiydi. Bir taraf (ulusal burjuvazi ve onun yönettiği halk), niyet ve amacı ne olursa olsun fiilen antiemperyalist mücadele sürdürüyor, diğer taraf ise işgalci konumlarını devam ettirmek ve Osmanlı Devleti'ni ayakta tutmak için burjuvazinin önderliğinde silahlı mücadele sürdüren halka karşı savaşıyor. Marksist literatürde bunun adına -siyasal ve sosyal içeriğinin denli güçlü olduğundan bağımsız olarak- devrim ve karşıdevrim denir. Çifte iktidar sorunu da bu iki güç arasındaki sorundur. Tabii, bu mücadelede halk yığınlarının -görece pasif ve burjuvazinin hegemonyası altındaki- bu rolünü göremez, sorunu sadece burjuvazinin rolüne indirirsek, ulusal burjuvazinin tutarlı bir devrim ne söz, tutarlı bir reform programı olduğunu savunmak abes olur. Her halükarda nesnel durum, farklı güçlerin, birbirini siyasi olarak yok etme mücadelesidir ve Anadolu'da bu mücadelenin sonucu olarak iktidar değişimi sağlanmamıştır, sadece ilan edilmiştir. İktidar değişimi mücadele sürecinde olmuştur. Anadolu'da devrim veya karşıdevrim ne Lozan'da ve ne de cumhuriyetin ilanında aranmalıdır. Lozan ve cumhuriyetin ilanı sonuçtur, değişim antiemperyalist mücadele sürecinde gerçekleşmiştir. Çifte iktidar dönemi, Osmanlı feodalitesinin siyasi iktidarının, burjuvazinin Anadolu'da zaten var olan siyasi iktidarına geçmesiyle kapanmıştır. Böylelikle 1918-1923 döneminde siyasi iktidar bir sınıfın elinden (feodaller ve komprador burjuvazi) ulusal burjuvazinin eline geçmesiyle antiemperyalist mücadele sonuçlanmış ve bu da ifadesini cumhuriyetin kurulmasında bulmuştur. Cumhuriyetin ilanı, daha önce verilen mü-

cadelenin siyasi, rejim biçimi şeklindeki sonucu olduğuna göre, bunun uluslaşmak ve ulusal devlet kurmak açısından önemi nedir? Ulusal devlet (veya ulus-devlet) oluşumu hakkında Stalin şöyle der: *"Batı Avrupa'da -İngiltere, Fransa, İtalya ve kısmen de Almanya- feodalizmin tasfiyesi ve insanların uluslar olarak birleşmeleri dönemi zamansal olarak şu veya bu şekilde, merkezi devletlerin doğuş dönemiyle çakışır. Böylelikle burada uluslar, gelişmelerinde devletsel biçimlere bürünüyorlardı. Bu devletlerde herhangi önemli ulusal gruplar olmadığı için burada ulusal baskı da yoktu"* (Stalin; C.5, s. 29- Der X. Parteitag der Kpd-su(B)- SBKP(B)'nin X. Parti Kongresi). Türk ulusal devleti böyle- si koşullarda doğmamıştı. Mondros Sözleşmesi ve Sevres, emperyalist ülkelerin Türkiye'yi parçalama girişimiydi. *"Bu, emperyalist grupların, Türkiye 'yi parçalama ve devletsel varlığını sona erdirmeye çabasıydı. Müslüman halklar arasında devletsel bakımdan en gelişmiş ülke olan Türkiye, böyle bir perspektife razı olamazdı. O, mücadelenin bayrağını çekti ve emperyalizme karşı Doğu 'nun halklarını kendi etrafında topladı."* (Stalin; agk, s. 32) Sonuçlanmış şekliyle Misak-ı Milli sınırları içinde Türkiye, tek uluslu bir devlet değildi. Bu sınırlar içinde iki ana halk topluluğu vardı: Türkler ve Kürtler. *"Durum, Doğu Avrupa 'da biraz değişti. Batı 'da uluslar, devlet olarak gelişirken Doğu 'da milliyetler devletleri, birçok milliyetten oluşan devletler oluştu. Avusturya, Macaristan ve Rusya böylesi devletlerdir. Avusturya'da Almanlar, siyasi bakımdan en gelişmiş olarak ortaya çıktılar ve Avusturya milliyetlerinin bir devlette birleşmeleri görevini üstlendiler. Macaristan'da Macarlar, Macar milliyetlerinin çekirdeği olarak devlet oluşumuna en uygun olanlardı ve onlar, Macaristan 'ı birleştirenlerdi. Rusya'da milliyetleri birleştirici rolünü Büyük Ruslar üstlendiler... Devlet oluşumunun kendine özgü bu cinsi, sadece, henüz tasfiye edilmemiş feodalizm ilişkileri koşullarında zayıf gelişmiş kapitalizm koşullarında; geri plana itilmiş milli-*

yetlerin ekonomik bakımdan bütünlüklü uluslar olarak gelişme olanağına kavuşmadan gerçekleşebilirdi."

(Stalin; C.2, s. 278, Marxismus und Nalionalle Frage- Marksizm ve Ulusal Sorun). Stalin'in bahsettiği Avusturya-Macaristan ve Rusya'nın yanısıra Türkiye de bu türden bir devlet olarak kurulmuştu. Osmanlı Devleti, yarı-feodal, görece az gelişmiş kapitalist ilişkiler içindeyken yıkıldı. Yani ne feodalizm tasfiye edilmişti ve ne de kapitalizmin hakimiyeti sözkonusuydu. Böyle bir süreç içindeyken parçalanan Osmanlı Devleti'nde ana milliyet konumunda olan Türkler, yeni kurulan devlette de aynı konumlarını sürdürdüler. Türklerin yanısıra Kürtler de, Misak-ı Milli sınırları içinde ulus olarak gelişebilecek güce sahip başka bir milliyetti. Çok milliyetli doğan Türkiye'de Türkler, hakim ulus olarak gelişirken, Kürtler de bağımlı ulus olarak geliştiler. Türkiye, Türk burjuvazisinin şekillendirdiği bir devlet olarak doğdu. Bu şekillenme cumhuriyetin ilanı ile devletsel-rejimsel olarak başlamıştır. Yeni Türkiye, ulusal sorunlu bir burjuva ulusal devlet olarak doğmuştu. Dolayısıyla ulusal baskı, daha devletin doğuşundan beri vardı. Mondros, Sevres, Mudanya, Lozan ve cumhuriyetin ilanı, bu devletin doğuşunda dönüm noktalarını ifade eden kavramlardır. Mondros ve Sevres, Stalin'in dediği gibi, "emperyalist grupların Türkiye'yi parçalama ve devletsel varlığına son verme denemesi "yken, Mudanya, Lozan ve cumhuriyetin ilanı da "emperyalizme karşı mücadele bayrağının çekilmesinin" ifadesi ve sonucuydu. Burjuvazi, Misak-ı Milli sınırları içinde tek uluslu değil, çok milliyetli ulusal bir devlet kurdu. Yeni kurulan devlet, ulus olmanın bütün unsurlarının -zaten var olan ve nispeten de gelişmiş durumda olan unsurlarının- Türkler açısından engelsiz gelişmesinin açık ifadesiydi. Cumhuriyet ise bu gelişmenin rejimsel biçimiydi. Ve Türkler, kökeni ve başlangıcı İttihat ve Terakki dönemine dayanıyor olsa da, esas olarak 1918-1940 döneminde, yani nispeten kısa

bir süreç içinde, burjuva cumhuriyetçi bir düzen sürecinde bir burjuva ulus olarak şekillendiler. Özel mülkiyet koşullarında bir toplumun ulus olarak gelişmesi ekonomik gelişmeden; kapitalizmin gelişmesinden bağımsız olarak ele alınamaz. Burjuvazi, kapitalizm geliştikçe ekonomik açıdan güçlendi ve uluslaşma sürecinin ilerlemesiyle, yani toplumda sınıf antagonizmasının ilerlemesiyle de tarihsel misyonunu tamamladı. Bir toplumun feodal ilişkilerden çıkarak burjuva da olsa uluslaşmasında, ulusal devlet kurmasında, feodalizm karşısında kapitalizmde; feodal toplum karşısında kapitalist toplum da tarihsel bir ilerlilik vardır. Türk burjuva cumhuriyetinin daha sonraki süreçte gericileşmesine ve bugününe bakarak Türklerin ulusal değerlerini, bir bütün olarak Türk ulusunu küçümsemek ve hor görmek, onu burjuvaziyle, onun eylemini burjuvazinin eylemiyle özdeşleştirmek yanlıştır. Stalin şöyle diyor. *"Ulus, içten de, sınıf mücadelesinin keskinleşmesiyle de parçalanır. Kapitalizmin ilk aşamalarında proletarya ve burjuvazinin 'kültür ortaklığı'ndan bahsedilebilir. Ama büyük sanayi ve sınıf mücadelesinin gelişmesiyle 'ortaklık' da yok olmaya başlar. Aynı ulusun işveren ve işçileri birbirlerini anlamamaya başlamışlarsa orada ciddi olarak ulusun 'kültür ortaklığı'ndan bahsedilemez. Burjuvazi savaş diye tutuşurken ve proletarya da 'savaşa savaş' açıklaması yaparken 'kader ortaklığı'ndan bahsedebilir mi? Böyle birbirlerine zıt unsurlardan bütünlüklü, bütün sınıfları kapsamına alan bir ulusal birlik oluşur mu?"* (Stalin; C.2, s. 298/299. Marksizm ve Ulusal Sorun). Türklerin uluslaşmasına, Türk ulusunun gelişmesine; bir bütün olarak cumhuriyet olgusuna Stalin'in bu anlayışı açısından bakmak gerekir. Türkiye'de Türk proletaryası ve burjuvazisi arasındaki "kültür ortaklığı" ne zaman sona erdi? 75 yıllık cumhuriyet dendiğinde bu ortaklığın 1923'te sona ermesi gerekir. Yeni Türkiye'de proletarya ve burjuvazi arasında aynı "dil" i konuşmamak ve "kültür ortaklığı" nın sona erme-

si 1923'te yeni cumhuriyetin ilanı ile başlamış oluyor. Stalin'in mantığıyla devam edersek, Türkiye'de büyük sanayi gelişmesini ve sınıf mücadelesinin keskinleşmesini cumhuriyetin ilanı ile başlatmamamız gerekir. Ama nesnel gerçeklik tamamen farklı. Türkiye'de kapitalizmin büyük üretim aşaması ancak '30'lu yılların sonunda hakim olmaya başlamıştır. '30'lu yılların sonuna kadar ise -yine Stalin'in deyimiyle- "kapitalizmin ilk aşamaları", yani küçük meta üretimi ve manifaktür aşaması hakimdi. Kurtuluş savaşı döneminde sadece Türk halkının değil, Kürt halkının da Türk burjuvazisiyle -bir dizi çelişme ve çatışmaya rağmen- esas olarak ortaklığı sözkonusuydu. Bahsi geçen sürecin başında hakim olan, proletarya ile burjuvazi arasındaki "ortak kültür" idi, ulusun bu sınıflarının birbirlerini anlamalarıydı. (Bu, iki sınıf arasındaki mücadeleyi, hatta çatışmaları dışlamaz). Bu süreç geliştikçe ve özellikle de '30'lu yılların başından itibaren proletarya ile burjuvazi arasındaki zaten zayıf olan "ortak kültür" yok olmaya, ulusun bu unsurları birbirlerini anlamamaya başlamışlardır. Bunun böyle olduğunu anlamak isteyen, burjuvazinin neden '30'lu yılların başında Türk şovenizmini göklere çıkartmak ve ona gövdesinden koptuğu Türk ulusunu şovenizmle zehirlemek için teoriler geliştirdiğine kafa yormalıdır. Bu teoriler neden '20'li yıllarda değil de '30'lu yılların başında gündeme getirilmiştir? Soru bu. '30'lu yıllardan itibaren Türkiye toplumunda burjuvazi ile proletarya ve emekçi yığınlar arasında ulusal birlikten ve ortak hedeflerden bahsetmek sınıf uzlaşmacılığını savunmaktır. Sosyal şoven olmaktır veya "kemalist" burjuvazinin kuyruğuna takılmaktır. '30'lu yıllara kadar veya '20'li yıllarda cumhuriyet olgusu, burjuva düzenin gelişmesi açısından tarihsel olarak ilerici bir rol oynamıştır. Böyle bir ayırım yapmak mutlaka gerekli mi ve bu ayırımı yapmakla '20'li yıllardaki cumhuriyeti, o burjuva cumhuriyetçi düzeni savunmuş mu oluyoruz? Bu ayırımı yapmak gereklidir ve bu

ayrımı yapmakla da sözkonusu dönemi asla savunmuş olmuyoruz. Bir bütün olarak cumhuriyet olgusu, 75 yıllık cumhuriyet, işbirlikçi tekelci burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin elinde; faşist diktatörlüğün elinde milyonlarca işçi ve emekçinin Türk şovenizmi zehirinin etkisinde kalmaları için vazgeçilmez bir silahtır/araçtır. Bu sil ahı onun elinden almak, bu silahın gücünü relatifleştirmek (görecelendirmek) bütün devrimcilerin ve komünistlerin şovenizme karşı mücadelede kat etmek zorunda oldukları önemli bir mesafedir. Kemalist burjuvazinin, halka ve onun devrimci dinamizmine dayanarak cumhuriyet adına gerçekleştirdiği ilerici adımları birkaç noktada toparlayabiliriz: İşgalci emperyalist güçlerin ülkeden kovulması; feodal yönetimin ifadesi olan saltanat ve hilafetin kaldırılması, islami- feodal Osmanlı hukuk anlayışının kaldırılması; dine dayalı eğitim ve yargı sisteminin kaldırılması; tekke ve zaviye ve türbelerin kapatılması, tarikatların yasaklanması; aşarın kaldırılması; kapitülasyonların kaldırılması ve bir burjuva devletin kurulmasıdır. Kemalist burjuvazi bunların ötesinde, nüfusun çoğunluğunun okuryazar olmadığı koşullarda eğitime önem vermiş ve öyle ki, bunu Batı ölçülerine uygun bir biçimde gerçekleştirmeye çalışmıştır. Burjuvazi, Osmanlıca yerine Türkçe'yi egemen kılmış, Latin alfabesini vb. benimsemiştir. Burjuvazi tüm bu adımları '20'li yıllarda atmıştır. Burjuvazinin yaptıkları sadece bunlarla sınırlı değildir. Türk ulusal burjuvazisine pragmatizm yön vermiştir. Ulusal burjuvazi hiçbir dönem ne demokrat ve ne de devrimci olabilmiştir. Öyle ki, onun hiçbir dönemde tutarlı bir reform programı da olmamıştır. Onun mücadele eden kesimi şüphesiz ki yer yer emperyalizmle flört etmekle birlikte, sözcüğün burjuva anlamında ve burjuva sınıf çıkarlarının elverdiği ölçüde yurtseverdi. Ama yurtseverlik, mutlaka, her koşul altında devrimci ve demokrat olmak anlamına asla gelmez. Antidemokrat ve devrim karşıtı olan ulusal burjuvazi, daha antiemperyalist mücadele

döneminde TKP'nin seçkin önderlerini Karadeniz'de katletmiştir. Devrimci ve ilerici halk örgütlenmelerini ezmiştir. 1921'deki Kürt ayaklanmasını kana boğmuştur. Aramızda ayrım yok, kardeşiz diyerek Kürtlerin antiemperyalist mücadeleye katılmalarını sağlamış, ama Lozan'da verdiği sözü unutarak Kürt halkını baskı altına almış ve '20'li ve '30'lu yıllardaki bütün Kürt ayaklanmalarını kana boğmuştur. Kemalist burjuvazinin Kürt halkına karşı politikası, onu yok saymaktan, katletmekten, asimile etmekten ve sömürmekten ibaret olmuştur. Kemalist burjuvazi, fırsatını bulduka halk düşmanı yüzünü göstermenin ötesinde, iktidarını sağlamlaştırdıkça her cephede daha da gericilemiştir. Kemalist burjuvazinin kurduğu burjuva-cumhuriyetçi düzen, ilk yıllarında dahi gerçek anlamda demokratik değildi. Kemalistlerin 'demokrasi' kıstası, kendilerine karşı olunup olunmamasından ibaretti. Bu anlamda kemalistler, kendilerine karşı olan bütün toplumsal muhalefeti, komünist, devrimci ve başka burjuva örgütlenmeleri dağıtmak ve muhaliflerini katletmek için kurumlaşmalara da başvurmuşlardır. Onlar, Şubat 1925'te açılan Takrir-i Sükun dönemiyle yeni bir terör dalgası estirerek, bütün muhalefet güçlerini ezmeyi amaçlamışlardır. Bütün bunlar ulusal burjuvazinin; kemalist burjuvazinin ikiyüzlülüğünü gösterir. Böyle bir harekette tutarlı bir ilericilik ve yurtseverlik, hele demokratlık ve devrimcilik aramak, tabii ki yanlıştır. 75 yıllık tarih, o cumhuriyet bir süreçtir. Bu süreç herkesin kabul edeceği gibi ve yukarıda da gösterdiğimiz gibi çeşitli aşamalardan oluşmaktadır. O halde, cumhuriyet olgusunu ve buna bağlı olarak kemalist burjuva olgusunu değişmemiş/değişmeyen, her dönem aynı kalmış bir bütün olarak göremeyiz. Böyle bir anlayış tarihsel materyalizmin yasalarına aykırıdır. Hal böyle olunca, cumhuriyet veya kemalizm derken hangi dönemdeki cumhuriyetten ve kemalizmden bahsediliyor sorusu gündeme gelmektedir. Bunu açıklamak ve faşist diktatörlüğün elindeki

75 yıllık cumhuriyet silahını göreceleştir-mek, Türk şovenizmine karşı mücadelemi-zin önemli bir çıkış noktası olmalıdır.

3- BURJUVAZİNİN SAVUNDUĞU CUMHURİYETİN KARAKTERİ

Burjuvazi demagoji yapıyor. 75 yıllık bir tarihten bahsediyor, dolayısıyla 75 yıllık bir cumhuriyetten bahsediyor. Aslında bu demagojinin kendi içinde bir mantığı var. Burjuvazi açısından cumhuriyet, giderek mükemmelleşen, eksikliklerini aşan bir sürecin ifadesi. Tabulaştırılmış bir süreç. Başlangıcında bu sürece damgasını vuran şahsiyetle, yani M. Kemal ile özdeşleştirilen bir süreç, faşist diktatörlük açısından hem bir bütün olarak cumhuriyet süreci ve hem de M. Kemal bir tabudur. Taraf tutmak zorundasın. Ya bu tabuları kabul edeceksin ve faşist diktatörlükten yana olacaksın ya da reddedeceksin ki, bu durumda da cumhuriyet düşmanısın, laisizme karşısın vb. Faşist diktatörlük halka, milyonlarca proletere ve emekçi yığınlara bunu dayatıyor ve demagojisini bu anlayış üzerinde yükseltiyor. Burjuvazi, medyada milyonlarca insana şöyle sesleniyor: Görüyorsunuz ki, biz tarihimize, cumhuriyetimize, onun önderi Atatürk'e sahip çıkıyoruz. Bunlar, bizim varlık nedenlerimiz. Ama bölücüler vb. ise bu tarihi, bu olguları reddediyorlar vs. Faşist diktatörlüğün bu demagojisini boşa çıkartmak için onun cumhuriyet ve M. Kemal üzerinde oluşturduğu tabuyu parçalamak zorundayız. Bu tabuyu parçalamanın, cumhuriyetin şu veya bu dönemini savunmakla veya M. Kemal'in şu veya bu anlayışını olumlulamakla ilgisi yoktur. Bugünkü mücadelemize doğrudan etkisi olmayan tarihsel gelişmenin şu veya bu dönemini savunmak veya savunmamak tamamen talidir. Önemli olan, 75 yıllık cumhuriyet tabusunun toplumsal bir gelişmenin ifadesi olduğunu, M. Kemal'in de bu gelişmenin belli bir döneminde etkili olduğunu gösterebilmektir. Burjuvazi 75 yıllık cumhuriyet derken neyi savunuyor? Cumhuriyetin

kuruluş koşullarındaki politik anlayışı mı? 1923-1930 dönemi cumhuriyetini mi? 1930-1940 dönemi cumhuriyetini mi? 1945-1950 dönemi cumhuriyetini mi? 1950-1960 dönemi cumhuriyetini mi? 1960-1970 dönemi cumhuriyetini mi yoksa, 1970'lerden beri süregelen faşist diktatörlüğünü mü? M. Kemal derken burjuvazi hangi M. Kemal'i kastediyor? 1919'a kadarki M. Kemal'i mi? 1919-1923 dönemindeki M. Kemal'i mi? 1923-1930 dönemindeki M. Kemal'i mi yoksa, 1930-1938 dönemindeki Kemal Atatürk'ü mü savunuyor? Bu herbir dönemin kendine özgü olan özellikleri vardır. Ama burjuvazi aynı anlayışta değil. O, bu dönemlerin hepsini 75 yıllık cumhuriyet olgusuna sığdırıyor ve 1919-1923 döneminde, yani yabancı istilacılara karşı verilen mücadele döneminde neysem bugün de aynıyım demeye getiriyor. Bundan dolayıdır ki, "cumhuriyet" in ve "kemalizm" in "neo" suna şiddetle karşı çıkıyor. Aynı anlayışı, "cumhuriyetin bekçisi şanlı Türk ordusu"na bakışta da görüyoruz. Bu ordunun gerçekten de az çok şanlı olduğu bir dönem vardı: Yabancı işgale karşı mücadele dönemi. Sonraki dönemde ise bu ordu, burjuva düzeni korumak için toplumsal mücadeleyi ezmenin, Kürt ulusunu katletmenin fiili aracı olmuştur. Faşist diktatörlük, ordusunun bugünkü gücüyle övünüyor ve Kürt ulusunu katledişini "vatan bekçiliği" olarak lanse ediyor. Ordu, korkunç bir tabu ve milyonlarca insan buna inanıyor. Baştan sona; o günden bugüne şanlı bir ordu! Burjuvazi cumhuriyetinin 75. yılını kutluyor. Marksist leninist komünistlerin görevi bu "kutlama" sürecine kutlanana; yani o cumhuriyeti teşhir ile katılmaktır. Teşhir, genel lafızlarla yapıldığında geriye teper. Teşhir, ele alınan konu ne olursa olsun, somut olmayı kaçınılmaz kılar. Teşhirde ayrıntı esastır. Hangi cumhuriyetin 75. yılı? O günkü cumhuriyet ile bugünkü cumhuriyet bir ve aynı değildir. O günkü iktisadi ilişkiler, üretim ilişkileri bugünküsüyle bir ve aynı değildir. O günkü sınıfların cumhuriyete giden yoldaki konumları bugünküyle

aynı değildir. O günkü burjuvazi bugünkü burjuvazi değildir. O günkü uluslararası ilişkiler, bugünkünün aynısı değildir. O günkü toplumsal şekillenme bugünkünün aynısı değildir. "O günkü" ile kastettiğimiz, bütün olguları ister tamamen doğru, tamamen yanlış veya kısmen doğru, kısmen yanlış bulalım, olumlulayalım veya reddedelim, bu bugünkü 'cumhuriyet'in faşist karakterini değiştirmeyecektir. Bunu biz biliyoruz. Ama bunu, devrimi gerçekleştirmek için, bu cumhuriyeti yıkmak için hitap ettiğimiz milyonların; işçi sınıfı emekçi yığınların ezici çoğunluğu bilmiyor. Onlar, Türk şovenizmiyle zehirlenmiş durumdadır ve genel lafızlarla değil, ayrıntıların anlatımıyla, somutlukla kazanılacaklardır. Bizim propaganda, ajitasyon ve teşhir çalışmamız bu gerçekliği dikkate almak zorundadır. Yeni Türkiye'nin kuruluş döneminde dahi demokrasi yaşanmamıştır. Türk burjuvazisi, kurtuluş savaşı döneminde ne denli "devrimci" ve yurtsever olursa olsun, asla demokrat olmamıştır. Onun kurduğu cumhuriyetin belirleyici özelliği, demokratik anlayıştan yoksunluğuydu. Bu yoksunluk, süreç içinde gerici diktatörlüğün ve faşist diktatörlüğün ifadesi olmuştur. Burjuvazi 75. yılında cumhuriyetini kutlarken, faşist diktatörlüğünü kutluyor. Temel üretim araçlarının özel mülkiyette olduğu koşullarda, yani kapitalizm koşullarında en iyi, en "demokratik" yönetim biçimi cumhuriyettir. Ama en "demokratik" burjuva cumhuriyeti de, nihayetinde burjuvazinin halk sınıf ve tabakaları; işçiler ve emekçiler, sömürülenler üzerindeki diktatörlüğüdür. Türkiye'de, burjuvazinin 75. yılını kutladığı cumhuriyet böyle bir cumhuriyet, burjuva-demokratik bir cumhuriyet değildir. Devletin, ülkenin resmi adı Türkiye Cumhuriyeti'dir, ama fiili yönetim, fiili idare, fiili devlet biçimi faşizmdir; faşist diktatörlüktür. Burjuvazi ülkemizde, cumhuriyet ve demokrasi adına faşizm uyguluyor ve onun dilinde cumhuriyet faşizmle eş anlamlıdır. - 75. yılı kutlanan cumhuriyet, işbirlikçi tekelci burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin iktidarındır.

Burjuvazi bu faşist iktidarını, bütün Anadolu insanına, bunun ötesinde bütün dünyaya barışın, kardeşliğin, demokrasinin ifadesi olarak kutlatmaya çalışıyor. O, bu kutlamayla, Türk şovenizmini daha da kapsamlılaştırarak ve derinleştirerek milyonlarca işçi ve emekçiyi cumhuriyet dediği katliam idaresine/mekanizmasına sahiplenmeye çağırıyor. - 75. yılı kutlanan cumhuriyet, emperyalizme bağımlılığın idare biçimidir. Türkiye yeni sömürge bir ülkedir. Ara sıra şu veya bu emperyalist güçle (bugünlerde AB ile) kavgalı olsa da, bu onun emperyalizme bağımlı oluşuyla çelişmez. Türk hakim sınıflarının en has efendisi, Amerikan emperyalizmidir. Hakim sınıflar, emperyalizme kölece bağlıdır. İktidarda kalmaları, emperyalizmle işbirliğine ve yabancı sermayenin, emperyalist devletlerin çıkarlarını (mali, ekonomik, siyasi, askeri) ne derece yerine getirip getirmediğine bağlıdır. Burjuvazi, 75. yılında cumhuriyeti kutlarken milyonlarca işçi ve emekçiyi emperyalizme bağımlılığı, yeni sömürge statüyü kutlatmayı amaçlıyor. - 75. yılı kutlanan cumhuriyet, ulusal baskının, katliamın ve asimilasyonun idare biçimidir. Cumhuriyete giden yol ve cumhuriyetin kurulması, Türkler açısından ilerici yönleri olan bir süreçtir. Bunların önemi üzerinde durduk. Ama cumhuriyet, kurulmadan önce ve kurulduktan sonra da Türk halkı dışında diğer uluslar ve ulusal azınlıklar için bir cehennem olmuştur. Türk burjuvazisi, Anadolu'da ulusal-etnik farklara asla tahammül etmemiştir ve ulusal kurtuluş, bağımsızlık, ulusal kimlik için mücadeleyi vahşice bastırılmış, kana boğmuştur. 1921-1940 arasındaki Kürt ayaklanmalarında bu böyle olmuştur. Günümüzde devam eden Kürt ulusal mücadelesinde de, burjuvazi aynı anlayışını devam ettirmektedir. Türk burjuvazisi, ülke ve dünya kamuoyuna, "biz terörü demokrasi kuralları içinde çözmeye çalışan tek ülkeyiz" diye, mücadelenin uzun soluklu oluşunu yurtsever hareketin gücüne değil de "demokratik" tavrına bağlama iki yüzlülüğünü gösterecek derecede çukur olmuş-

tur. Burjuvazi, bütün kurumlarıyla (ordu, polis, mahkeme vb.) Kürt ulusunu katletme mekanizmasına dönüşmüştür. Türk burjuvazisi, Türk şovenizmini de körükleyerek milyonlarca işçi ve emekçiye işte bu katliam ve sömürge sistemini cumhuriyet olarak kutlatmayı amaçlıyor. 75. yılı kutlanan cumhuriyet, baskının, işkencenin, faili "meçhul"lerin, devlet terörünün, sokak ortasında infazların, insan haklarını ayaklar altına almanın, demokratik, devrimci ve sosyalist basını susturmaya çalışmanın cumhuriyetidir. 75. yılı kutlanan cumhuriyet, Susurluk cumhuriyetidir, çetelerin, kontrgerillaların, ordunun, MGK'nın cumhuriyetidir. Bu cumhuriyetin bütün gözeneklerinden pislik akıyor. Tamir edilecek, düzeltilecek, yeniden yapılandırılacak bir yanı kalmamış. Bütün kurumlarıyla, bütün politikacı ve partileriyle burjuvazi, bu pisliğin içinde boğulmamak için debeleniyor. Susurluk cumhuriyeti "olmamak" için çaba harcıyor gözükerek, milyonlarca insanın gözünü boyamaya çalıştılar. Ama hiçbir sorunu çözemediler ve Susurluk cumhuriyeti olarak kaldılar. İşkence, faili meçhul sokak infazı yok dediler, ama hepsini kabul ettiler. Çeteleri dağıtacağız dediler, ama çeteler hükümetleri dağıtıyor, politikayı hükümet yapar dediler, ama MGK'nın kararlarını uygulamanın ötesinde bir şey yapamıyor. İşkence-faili "meçhul", sokak infazı, çeteler, kontrgerilla, ordu, polis, hepsi iç içe geçmiş. Susurluk, bu iç içe geçmişliğin ifadesiydi. Bunun içindir ki bugünkü idare biçimi, Susurluk cumhuriyetidir. İşte bu cumhuriyet: Susurluk, MGK, işkence, kontrgerilla cumhuriyeti, kendini "cumhuriyet kutlamaları" ile milyonlarca işçi ve emekçi nezdinde kanıksattırmaya çalışıyor. Burjuvazi, milyonlara şu mesajı veriyor: "Demokrasi, özgürlük budur, bunu kutlayın". Yani Susurluk'u, kontrgerillayı, işkenceyi demokrasi ve özgürlük olarak kutlayın!! 75. yılı kutlanan cumhuriyet işgücünün sadece sömürsünün değil, talanının, hırsızların, ulusal zenginliklerin yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekilmesinin,

özelleştirmenin cumhuriyetidir. Sermaye, işçi sınıfının bütün mücadele olanaklarını/araçlarını boşa çıkartmaya çalışarak ve mevcut sistemin kendine sunduğu baskı araçlarına dayanarak işgücünü talan boyutlarında sömürüyor. Toplum, çoğunluğun en yoksul olanları, azınlığın ise en zengin olanları oluşturduğu bir bölünme içindedir. Hırsızlar, rantiyeciler, ülkenin zenginliklerini talan ediyorlar. Özelleştirme adı altında ulusal zenginlikler yerli ve yabancı sermayeye peşkeş çekiliyor. Aç olan, baklava, ekmek çaldığı için yıllarca hapis cezası alıyor. Çünkü "suç" işlemiş. Ama milyonları, trilyonları çalanlara, hırsızlığını "çıkın" ile açıklayanlara bir şey yapılmıyor. Çünkü bu cumhuriyet, hırsızların, talancıların, yerli ve yabancı sermayenin cumhuriyetidir. İşte burjuvazi "cumhuriyet kutlamaları" ile milyonlarca insana hırsızların, rantiyelerin, yabancı ve yerli sermayenin cumhuriyetini, hırsızlığı, talanı vb. kutsatmak istiyor. Burjuvazi, milyonlarca işçi ve emekçiye bu cumhuriyetin talan cumhuriyeti olduğunu, zengini daha zengin, fakiri ise daha fakir yapan cumhuriyet olduğunu kabul ettirmek istiyor. - 75. yılı kutlanan cumhuriyet, savaş ve tehdit cumhuriyetidir. Türkiye bölgedeki "vazgeçilmez" jeo-stratejik konumuna, ekonomik ve askeri gücüne dayanarak bölgesel güç oldu. Şimdi bununla yetinmek istemiyor. Avrasya sahasında kılıç sallamaya soyunuyor, "Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar" kavramıyla rekabete soyunuyor. Bütün marifeti ise Amerikan emperyalizminin yayılmacı, hegemonyacı çıkarları doğrultusunda hareket etmek, ABD emperyalizminin çıkarlarına endekslenmek, yani taşeronluk yapmak ve karşılığında da kırıntılar kopartmaktır. Türk burjuvazisi, bu "ulusal" çıkarları için ülke içinde ortam hazırlıyor. Amerikan emperyalizminin çıkarlarına tabi çıkarlarını "ulusal" çıkarlar olarak tanımlıyor ve milyonlarca işçi ve emekçiyi bu "ulusal" politikalarla yönlendirmeye çalışıyor. Onları açıktan savaşa hazırlıyor. Modern ordu, deneyimli ordu, Suriye başta olmak üzere komşu ülkelere savrulan teh-

dit, İsrail ve ABD ile yapılan askeri stratejik anlaşma bu cumhuriyetin gözü dışarıda olan, savaşa ve ilhaka yönelik hazırlık içinde olan bir cumhuriyet olduğunu gösteriyor. Bu haliyle mevcut cumhuriyet, Anadolu insanına saldırganlığını, tehdit politikasını, savaş niyetini kanıksatmak, kutsatmak istiyor. 75 yıllık cumhuriyetin oluşum döneminde ve ilk yıllarında ilerici yönleri de vardı. Bu, onun bir burjuva cumhuriyet olmadığı anlamına gelmez. O, geliştikçe gericileşti ve nihayet faşistleşti. Başlangıcındaki tarihsel ilerici bazı yönlerinden dolayı bu cumhuriyeti savunmamız veya kutlamalar karşısında tavırsız kalmamız asla sözkonusu olamaz. Geçmiş ne olursa olsun bugünkü cumhuriyet, yıkılacaktır. Marksist leninist komünistlerin asgari görevi budur. Bizim açımızdan, 75. yılı kutlanan cumhuriyetin önemi, yıkacağımız/parçalayacağımız hedef olmasından ibarettir. O, yıkılacaktır, onu yıkacağız .

4- NASIL BİR CUMHURİYET İSTİYORUZ?

Bu cumhuriyetten devralıp devam ettireceğimiz hiçbir şey yok. Bu cumhuriyet, her döneminde Anadolu insanına sömürden, baskıdan ve zulümden başka birşey vermemiştir. En ilerici geçindiği dönemde dahi bu böyleydi. Bu cumhuriyet, bütün kurumlarıyla bitmiştir, tükenmiştir. Yeniden yapılanma çabaları da onu kurtaramayacaktır. Bu cumhuriyet, "demokratik" de olsa, bir burjuva cumhuriyettir, temel üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanan, burjuvazinin hakim sınıf olarak iktidar gücünü ifade eden bir cumhuriyettir. İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetler Birliği, mevcut cumhuriyetin yegane alternatifidir. İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetleri Birliği (İESCB), marksist leninist komünistlerin asgari programının içeriğidir ve kalıcı kurumlaşmanın değil, durmaksızın sosyalizme

geçişin ifadesidir. İESCB, işbirlikçi tekelci burjuvazinin ve büyük toprak sahiplerinin faşist diktatörlüğünü, 75. yılını kutladıkları o cumhuriyetlerini zora dayalı devrimle yıkarak yerine kuracağımız cumhuriyettir. İESCB, Anadolu coğrafyasında sosyalizme giden yolu açacak olan bir yapılaşmanın, geçici kurumlaşmanın ifadesidir. İESCB, temel üretim araçlarında özel mülkiyetin ve bu mülkiyete dayalı üretim ve dağıtım ilişkilerinin kaldırılmasının ifadesidir. İESCB, hakim sınıfların bütün üstyapı kurumlarının (devlet, ordu, polis, mahkeme, eğitim vs.) dağıtılmasının ve bunların yerine demokratik kurumların kurulmasının ifadesidir. İESCB, emperyalizmle ekonomik, siyasi, askeri anlaşmaların lağvedilmesini, dış dünya ile eşitlik, karşılıklı çıkar temelinde ilişkilerin kurulmasını esas alır. İESCB, Anadolu coğrafyasında yaşayan farklı ulus ve ulusal azınlıkların tam hak eşitliğini ve kardeşliğini savunur ve bunu yaşama geçirir. Asgari programımızın bütün noktalarını burada sıralamaya gerek yok. Her halükarda komünistlerin, 75. yılında cumhuriyeti eleştiri anlayışının merkezinde, geriye dönüşümlü değerlendirmelerden ziyade cumhuriyetin bugününü genel lafızlarla değil, somut ve ayrıntılarla teşhir etmek ve bu cumhuriyetin alternatifinin İESCB olduğunun ve İESCB'nin ne anlama geldiğinin propagandası yapılmalıdır. Milyonlarca işçi ve emekçiye bir alternatif sunuyoruz. Alternatif sunmak, mevcut olanı doğru bulmamak ve öneride bulunmak anlamına gelir. Burada sözkonusu olan, milyonları ikna ve örgütleme mücadelesidir. O halde bu mücadelenin oldukça somut, ayrıntılı yürütülmesi gerekir. 75. yılında cumhuriyeti teşhir ederken de ve alternatif olarak İşçi-Emekçi Sovyet Cumhuriyetleri Birliği'nin propagandasını yaparken de aynı yöntemle hareket etmeliyiz.

KADRO POLİTİKASINDA İNSAN TANIMA

Kadrolaşma; kadroların seçimi, teşviki, dağılımı, eğitimi, görevlendirilmesi ve istihdamı; insanların bütün yönleri, bütün çalışma ve mücadele süreçlerinin somut ve nesnel bir incelemesine dayandırılırsa ancak verimli, sürekli, nitelikli ve güvenli bir parti çalışması yerleştirilebilir, başarılabilir.

Bunun önemi ve değeri örgüt gerçeğinde, yeni kadroların eğitimi ve yerleştirilmesinde, işbölümüne dayalı görevlendirme ve çalışmalarda, mevcut kadroların niteliğini geliştirme ve yetkinleştirmede karşılaşılan sorunlar ve bunun sonuçlarıyla görüyoruz. Eldeki kadro gücü ve potansiyelinin, yetenek ve kapasitenin hakkıyla değerlendirildiği söylenemez.

Çalışma alanları ve kesimlerine, parti olanaklarına yeterince hakim olunamadığını söylemek; aslında parti kadroları ve çalışanlarına, onlarda saklı bulunan devrimci yetenek ve potansiyele yeterince hakim olunamadığının, bu güçleri örgütlendirme, mevzilendirme, istihdam ve seferber etmede sorunlar yaşandığının, insanların yeterince tanımadığının peşinen kabulüdür. Dahası toplumsal-tarihsel gerçekliğimizi, bu coğrafyada işçi sınıfını, semt emekçilerini, yoksul köylüleri, emekçi kadınları, ay-

dınları ve gençliği ne kadar incelemiş ve tanıyorsak, bu toplumsal sınıf ve tabakalar kökenli fonksiyonerleri de ancak o kadar inceliyor ve tanıyoruz. Ek olarak yakın tarihin kadro gerçeği ve şekillenişinin deney, tecrübe, birikim ve özelliklerinden yeterince ders çıkaramadığımız; köklü ve bilimsel bir hesaplaşmayı yeterince başaramadığımız düşünülürse, sorunun yakıcılığı daha iyi anlaşılır.

Kapitalizmin hastalıkları ve kötülüklerinin aşağıdan sınıflara, bu sınıflardan bireylerin yaşamına; düşünsel, duygusal ve kültürel dünyalarına yansımalarını ve bunun sonuçlarını incelemeden, bilmeden yeterli bir insan tanımanın gerçekleşmeyeceği açıktır. İnsan incelemesinin tarihsel-toplumsal, siyasal/sınıfsal gerçekliğin evrensel boyutlarından, yerel özgünlüklerin gelişim çizgilerinden yalıtık ele alınamayacağına altını çiziyor ve kendimizi, örgütsel-kadrosal gerçeğimizin insan tanıma sorunu çerçevesiyle sınırlandırıyoruz.

* * *

Parti örgütleri kurma, inşa etme ve işlevli kılmada; görevlendirme ve istihdamda istikrarsızlığın, isabetsizliğin yaşandığı; örgütsel- kadrosal deneyimlerin toplamı ve

bunun sonuçlarının tek yanlı, eksik ve çarpık insan değerlendirmelerinin ortaya çıkardığı, **bir yönlü ve bir dönemli incelemelere** rastlandığı; insan tanımada ortaya çıkan ipuçlarının, devrimcileşme ya da çürüme eğilimleri bakımından mantıki sonuçlarına vardırılıp üzerine gidilemediği; işbölümü ve uzmanlaşmaya dayalı görevlendirmelerde gecikildiği; sınırlı olsa da bazı fonksiyonelerde coşku ve şevk kırılması, inanç zayıflığı vb. şikayetlerin (ki, bu, ya ideolojik zayıflıktan ya da isabetsiz görevlendirme ve ağır yük altında ezilmekten kaynaklanıyor) olduğu; doğal saygınlık ve ağırlığı olan kadroların sınırlılığı ve çalışanların emekçi, üretici ve yaratıcı özelliklerinin zayıflığının sürdüğü; ideolojik-siyasi gerileme ve yüzeyselleşme, ahlaki çehredeki bozulma, kavganın dışına düşme ve çalışmadaki verimsizleşme karşısında şaşkınlık duyulduğu; ortaya çıkan verilere rağmen bazı fonksiyoneleri önemli görevlerde tutma ısrarı, anlamsız ve gereğinden fazla zorlamalara gidildiği; zaafı rastlantısal ve geçici görmeden hareketle bozulma ve çürümenin kaba sonuçlarının nedenleri ve kaynaklarına yeterince inilmediği; abartı, gizleme, farklı gösterme, yalan, iç dünyasında kapalılık vb. zaaf ve hastalıklara rastlandığı çeşitli düzeylerde ve dozajlarda görülmektedir.

Parti çalışması ve kadro gerçeğinde yaşanan bu sorunların başka şeylerin yanında, bazı yanlarıyla kadro politikasında insan tanımaya ilişkin olduğu/olabileceği açıktır.

NEDEN YETERİNCE TANIYAMIYORUZ?

Temel ve yönetici parti örgütleri, yerel parti örgütleri ve yönetici kadroların yetmezlikleri ve hatalarının, örgütsel sekterizm ve örgütsel liberalizmin bundaki payı belirleyicidir. Dış-nesnel koşullar ve olanakların sınırlılığının da payı küçümsenemez. Ne var ki, profesyonel devrimciler örgütü ve kadroları da, bu dış-nesnel koşulları hesaba katarak, buna göre biçimlenmek, çalışmak, yetkinleşmek ve ustalaşmak zorundadırlar...

Yalan veya zaafı gizlemekle başlayan kişilik bozulmasının, bireyin yaşamındaki başka alanlara sirayet edemeyeceğinin garantisi yoktur.

İdeolojik-politik ilgi, duyarlılık ve yoğunlaşmadaki zayıflığın, içten içe gelişmekte olan bir çürüme ve hastalığı haber verdiği kesindir.

Bulanıklık, çözümsüzlük ve belirsizliğin partinin devrimci ortamını bozacağı; kolektif irade, yönetim ve denetimin zayıfladığı koşullarda, doğacak boşluğu burjuva ve küçük burjuva dünya görüşünün dolduracağı, bunun hastalık üreteceği açıktır. Benzeri gelişmeleri diyalektik materyalist yöntemle değerlendirip, çözümler üretmek, tedbirler geliştirmek parti yönetimi ve örgütlerinin görevidir. Parti çeperine, partinin çalışma yöntemini, örgütlenme ve mücadelede kararlılık bilincini, parti kültürü ve disiplinini taşıyacak partinin kendisidir.

Kadrolaşma çalışmasında mantıksallığı ve tarihselliği birleştirerek yeni süreçte ve verili koşullarda kadro politikasını stratejik ve taktik hedeflere bağlı olarak somutlama, pratiğe geçirme yerine siyasi-örgütsel baskılanmayla geçici çözümlere endekslemek ve günlük başarılarla yetinmek çok doğal ki, sorunları üretmeye devam edecektir.

Emperyalist kapitalizm ve burjuvazinin ideolojik, siyasi ve kültürel kuşatması; sömürgeci faşist rejim ve ağır illegalite koşulları altında savaşıyor ve kadrolaşma faaliyeti yürütüyoruz. Bunun tarihsel, siyasal ve örgütsel bakımdan ağır görev ve yükümlülükler getirdiği, baskılamalar yarattığı ortada; buna yaşadığımız siyasi koşullarda pratiğin çekiciliğinin yönlendiriciliği, gününbirlik ve kendiliğindenci çalışmanın alışkanlıkları ve etkileri eklenirse eksikli, çarpık ve bir dönemli insan tanıma tehlikesinin boyutları rahatlıkla anlaşılır.

İllegal parti yaşamı ve çalışması, özellikle yönetici kadrolarda görece toplumsal yaşamı ve ilişkileri sınırlandırıyor, daraltıyor.

Bu durum, insanları tanıma süreci ve pratiğini gözlemeyi, denetlemeyi ve sınamayı da, şayet bilinçli bir kararlılık ve girişim gösterilmez, gerekli örgütsel mekanizma ve işleyişler kurulmaz ve işlevli kılınmazsa sınırlar, daralır, hatta ortadan kaldırabilir. Uzun zamanlara yayılan örgütsel ilişki kopukluğunda, örgütsel işleyiş bozukluğunda, örgütsel boşluklarda olduğu gibi.

Maddi toplumsal koşullar, toplumsal düşünce, bilinç ve kültür katında meydana gelen gelişmeler, zaaf ve hastalıklar; bu gelişmelerin sınıflara ve bireylere yansımaları görülmez ve bilinmezse insanları tanımak zorlaşır. Zira, "insanlar, yaşadıkları koşulların ve eğitimin ürünüdür"ler. Parti militanları ve taraftarları da bu toplumun parçası ve bu toplumsal sis - tem içinde yaşıyorlar. Bir çelik zırhla tecrit yaşamadıklarına ve insan, "tüm toplumsal ilişkilerin toplamı" olarak tanımlandığına göre, hem bu toplumsal zaaf ve hastalıkların etkilerini taşırlar, bu etkilere açık olurlar, hem de bu etkileri parti saflarına taşırlar.

Kapitalist sistem, kendisini yeniden üretmek, geleceğini güvenceye almak için toplumu biçimlendiriyor, kendi insan tipini yaratıyor. Bunu ideolojik-siyasi yönlendirmesi ve yönetimiyle, toplumsal/iktisadi yasaları ve kurumlarıyla; iletişim ve eğitim araçları, kültür ve sanat politikalarıyla gerçekleştiriyor.

Kadro politikasında insan tanımayı yukarıdaki koşullar içerisinde ele aldığımızda ilk iş yönetici örgüt ve kadrolara, örgütçülere, eğitimcilere düşmektedir. Temel yönetici komiteler, yani kadro politikasının yürütülmesinin yönetimi ve önderliğini yapan örgüt ve kadroların parti yaşamı, normları, kültürü ve değerlerini dejenere eden, sulandıran tehlikelere karşı öncelikle devrimci uyanıklığı ve partinin devrimci ruhunu diri tutmaları; tarihsel-toplumsal gerçekliğin özgünlükleri yanında, dönemsel gelişme ve yansımaların insanların toplumsal yaşamı, düşünce ve duygu dünyasındaki tahribat

ve yıkımlarını izlemeleri, görmeleri ve ona uygun savaşımlar yöntemleri ve tedbirleri geliştirmeleri gerekmektedir.

Şüphesiz ki, bunun panzehiri, parti işçiliğinin kendine özgü özellikleri olan, yüksek bir sorumluluk bilinci ve devrimci bir ruhla yürütülmesi gereken bir meslek olduğunu kavrayarak bu doğrultuda fonksiyonelerde bir iç mücadele yaşatmak; değiştirmek, dönüştürmek ve eğitmek eyleminde bulunmaktır. Sonuçta kapitalizmin yansıtıklarıyla sosyalizmi kuracağız. Elimizde sosyalist toplumda doğmuş, onun ürünü ve su katılmamış kadrolar olmadığına göre, kapitalizm koşullarında komünist kadrolar yetiştireceğiz. O nedenle kapitalizme ve faşizme karşı savaşmak, aynı zamanda kapitalizmin hata ve zaaflarının üzerimizdeki etkilerine karşı savaşmaktır. Yeni insan bu savaşımın ürünüdür. Ve bu savaşım inatçı, sürekli ve kapsamlıdır.

Burjuva ve küçük burjuva yaşam tarzı ve düşüncenin üzerimizdeki etkilerine karşı doğru, köklü ve etkili bir mücadele yürütmek, öncelikle bu etkilerin, zaaf ve hataların ortaya çıkarılması ve görülmesiyle mümkündür. Bu da, ancak insan incelemesi sayesinde başarılabılır.

Görece tecrit, toplumsal ilişkiler bakımından sınırlanmış bir partili yaşam, kapitalizmin iktisadi ve toplumsal yasalarının, ideolojik, siyasi ve kültürel kuşatması ve etkilerinin somut biçimlerini yaşayarak, içinde olarak yeterince görme, gözleme koşulları ve olanaklarına sahip olmayabilir. Böyle olunca çalışanlarda çürütücü ve geriletici hastalıklar da yeterince görülmeyebilir. O zaman çözüm ve arayışlar da soyut ve isabetsiz kalır. Bu durumda, bütün örgüte, kadrolara ve parti güçlerine hakim olmak önemlidir; ama bu da yetmez, aşağıdan sınıflardaki hastalık ve zaafların, dönemsel gelişmelerin bilgilerinin en tam ve doğru elde edilmesi, inceleme ve tanımanın buna dayandırılması gerekir. Dolayısıyla bilgilerin elde edilmesi, toplanması ve iletilmesinin

kanalları ve araçları yaratılmak zorundadır. O halde, insan tanıma işinde bilgi akışı, parti belleği ve sürekliliği eldeki başlıca somut ve geçerli veriler olacaktır.

Bilgi toplama ve akışı bireysel, biçimsel ve subjektif (kolektif, nesnel ve bilimsel değilse) olursa, kadro ve insan tanıma sorununda parti belleği ve sürekliliği zayıflar, kesintiye uğrarsa; bunlara dayalı yeni örgütsel ve kadrosal kararlar da yüzeysel, eksik ve isabetsiz olacaktır.

Demek ki, insan tanımadaki başarının bir yanı, yönetici örgüt ve kadroların birikimi, yeteneği, şekillenışı ve çalışma tarzına ; bir yanı bilgi toplama ve akışındaki düzenliliğe, parti belleği ve sürekliliğindeki kesintisizliğe; bir diğer yanı ise parti ortamı ve işleyişinin devrimci niteliğinin yükseltilmesine bağlıdır.

Partinin ideolojik-siyasi ve örgütsel yönetimi ve nüfuzunun gevşediği, bozulduğu ya da kaybolduğu her yerde, boşluğu sosyalizme yabancı ideolojik-siyasi etkiler doldurur.

Parti ortamı hastalıklara, çürütücü unsurlara karşı başışıklık kazanırsa safrayı atar, güçlenir. Parti ortamı canlı ve devrimci tutulursa, yapısı sağlam olursa bireylerdeki zaafaların yeşermesine müsaade etmez, zararlı unsurları ayıklar, bünyeden atar.

Eğer bunu layıkıyla yapamıyorsa, o zaman başışıklık sisteminde sorunlar vardır. Ki, bu da her düzeyde bir iç mücadelenin gerekliliğini hakeder. Nitekim kadro politikasındaki liberal, uzlaşmacı, faydacı ve oportünist yaklaşımların varlığı, kadrosal hastalık ve kusurlara karşı kararlı bir mücadeleyi tavsatmış, geciktirmiştir. Bu konudaki zaafli tutumların ve anlayışların mahkum edilmesi; gerekli tedbirlerin alınması ve sapmalara karşı ideolojik mücadelenin yükseltilmesi bugün de güncel bir görevdir.

NASIL BİR KADRO?

Nasıl bir kadro, sorusunu doğru sormalıyız. Soyut, genel kriterleri ortaya koymak yet-

miyor. Soruyu partinin teorisi, programı ve siyasi çizgisine bağlı, belirlenmiş örgütsel bir plana ve işbölümüne dayalı bir çalışmayı yerleştirmek için sormalıyız. Genellikle günü birlik pratik koşuşturma ve iş kotarmanın ihtiyaçlarını yanıtlayacak bir kadro için soru soruyor ve onu arıyoruz. Belki bu arayış günü birlik ve geçici iş yapmayı başarmayı getiriyor. Ama örgütlenme ve kadrolaşma bakımından stratejik ve taktik hedeflere yakınlaştırdığı söylenemez. Ölçüt salt pratikçi, hedef günü birlik ihtiyacın karşılanması olunca, sonuç; dar pratikçi, yüzeysel ve gelip geçici kadrolar oluyor.

İnsan tanımada tek yanlı, bir dönemli ve yüzeysel değerlendirmelere rastlanıyor.

Dar pratikçi çalışma tarzının etkileri ve alışkanlıkları dar görüşlülüğü, tek yanlılığı, bireysel sempati ve antipatiyi, duygusal ve ahlaki yaklaşımları koşullandırır. İnsan tanımadada ufuksuz ve mekaniktir. Dar pratikçi çalışmanın ihtiyaçları ve beklentilerinden hareket eder. Dar pratikçi duruşu, siyasi-ideolojik ve örgütsel duruşun önüne geçirir. Pratiğin marjinal değerinin yükseldiği dönemlerde dar pratikçilik kutsanır, beslenir.

İnsan tanımadada yaşanan sorunların büyük ölçüde çalışma tarzı ve kadro şekillenmesinden kaynaklandığını saptamalıyız. Örneğin, görevlendirmede süreklilik ve istikrarın sağlanamaması, insanların yeteneklerine uygun değerlendirilmesini, buna bağlı başarı ve verimlilik düzeyinin ölçülmesini; tersinden, insanların doğru ve nesnel incelenmemesi, isabetli bir görevlendirmeyi engeller.

Yine kadroların kendi asli görevlerinde konsantrasyonu, yoğunlaşma ve ilgi düzeyi ile etkin ve işlevli kılınması, parti çalışmasında işbölümü ve uzmanlaşmayı yerleştirmekten geçer. O zaman insanlar yeteneğine uygun bir çalışma alanı ve işte sınanmış, tanınmış; başarı, kazanım ve ürünleri mazeretsiz ortaya çıkmış olur. Bu da, hem kadroları başarı ve kazanımları üzerinde

teşvik etmeyi, hem de nesnel bir inceleme ve değerlendirmeyi sağlayacaktır. Zira bir örgütçüyü bir propagandacı gibi çalıştırmak, ona her işi yaptırmak; onu yeteneğine uygun iş konusu üzerinde tanımayı ve değerlendirmeyi olduğu gibi; yetenek ve potansiyelinin parti çalışmasına tümüyle katılımını da engelleyecektir. Tersinden insanların doğru tanınması, işbölümüne dayalı çalışmanın başarı şansını ve kazanımlarını yükseltecektir.

Parti çalışmasında siyasal ve örgütsel denetim zayıflığı, başarı ve kazanımları, çalışanlarda zaaf ve yetmezlikleri zamanında saptamayı ve kaydetmeyi engeller.

1970'li yılların devrimci yükseliş döneminde, dar pratikçi çalışma tarzının insan tanımadaki çarpıklığı ve yetmezliğinin örgütsel ve kadrosal alandaki sonuçları yeterince görülemedi. Zira iktidar bilinci ve profesyonel devrimciler örgütü alanındaki zayıflığın yanında, yoğun bir devrimci pratik yaşıyor, devrimci yapılara büyük bir sempati ve yönelim oluyordu. Devrimci olmamak ayıptı, yadırganıyordu. Dağınık ve parçalı da olsa devrimci propaganda ve ajitasyonun ideolojik hegemonya ve siyasal etki bakımından küçümsenemeyecek bir yeri; devrimci örgütlere yönelişte, devrimci görevler almada büyük bir yarış ve rekabet vardı. Her devrimci "profesyonel"di. Özveri ve fedakarlık sınırsızdı. Devrimci kendiliğindencilik ve dar pratikçi çalışma etkin olunca, bu çalışma tarzı da kendi kadrosunu üretti, yetiştirdi. Devrimci atmosfer toplumsal, siyasal ve ahlaki çürüme ve yozlaşmayı engelledi.

12 Eylül cuntası sonrasında devrimci ve komünist hareketin yenilgisi, uluslararası planda sağa savrulmayla üst üste bindi. Emperyalist kapitalizm ve her renkten sosyalizm düşmanı akımların sosyalizmin teorisi ve pratiğine saldırısı, Türkiye'de kapitalizmin iktisadi yasaları ve gelişiminin toplumsal, düşünsel, ahlaki ve kültürel alandaki çok daha çarpıcı yansımaları; küreselleşme ve YDD'nin iktisadi, toplumsal, siyasal

ve ideolojik alandaki özel politikaları sınıf ve emekçi kimliğinde bozulmayı, depolitizasyonu, moral değerlerde aşınmayı, toplumsal çürüme ve uyuşukluğu, manevi ve ahlaki çürümeyi birlikte getirdi. Bugün bu toplumsal çürüme, sınıfsal sorunlara ve çıkarlara yabancılaşma, çözümsüzlük, çaresizlik, rüşvet, uyuşturucu kullanımı, fuhuş vb. hastalıklar biçiminde dibe vurdu.

Burjuva ideolojik, siyasal, ahlaki ve kültürel hegemonya daha da pekiştirildi. Topluma damgasını vuran emperyalizmin yoz kültürü, arabesk kültür ve değer yargıları oldu. Acılı ve sıkıntılı yaşam kader görüldü. Kapitalizmin pompaladığı tüketme dürtüleri, küçük burjuva özel mülkiyetçi eğilimlerle birleşince derin bir kimlik bunalımı yaşandı. Bu bir yerde sınıf içgüdüsünün, işçi-emekçi kimliğinin, sınıf dayanışması ve paylaşımcılığının zayıflamasıydı. Post-modernizm, nesnel sınıf çıkarları yerine, hemen, şimdi bütün değerleri çiğneme, arkadaşını kazıklama, ihanet, dolandırma pahasına bireysel çıkar elde etmeyi propaganda etti.

Türk burjuva devleti aile, okul, askerlik, bürokrasi vb. kuramlarıyla; medya, spor, kültür ve sanat cephesiyle; baskı, şiddet ve sindirmeyle, rüşvet ve satın almayla toplumu biçimlendirdi, sistemin insan tipini yetiştirme işini en kaba, çarpıcı ve sınırsız haliyle yerine getirdi. Faşist rejimin kirli savaşı, kirli ve özel politikaları toplumsal aşağılanma ve düşürülmeyi, manevi ve ahlaki dejenerasyonu doğurdu, besledi ve büyüttü. Din, futbol, şovenizm ve bireyciliğin uyuşturucu sonuçları, toplumsal yabancılaşma, köşe dönmeçilik, hırsızlık, rüşvet, kapitalizmin renkli vitrinine tav olma ve iç geçirme, öykünme vb. yükselen değerler sayıldı. Yükselen değerleri, bugün siyasal, toplumsal yaşamın her düzeyinde ve çeşitli biçimlerde çeteleşme, kirlenme, vb. olarak görüyoruz. Osmanlı'dan süregelen devlet ve otorite karşısında boyun eğen **kişilik ve şekillenme**, 1960- 1970'li yıllarda kırılmaya yüz tuttuysa da, 1980 sonrası koşullarda yeniden kendisini üretti. Herke-

sin içinde olduğu batacak gemi hikayeleri anlatıldı, iç ve dış düşman sendromları aldı yürüdü. Toplum hafıza yitimine uğratıldı, burjuva medya insanları maymunlaştırdı.

Devlet ilgili işlerinde askeri ve sivil bürokrasiye, ailede babaya, okulda öğretmene, askerlikte komutana boyun eğen kişilikler, daha zayıfa, çocuklara ve kadına karşı cen-gaver kesildi.

Aile, okul, çevre ve toplumsal koşulların, faşist-gerici eğitimin ürünü bireyler, bağımsız düşünme ve tavır geliştirmeden yoksun, silik kişilikler olarak yetiştiriler. Bastırılmış düşünce ve duygular, çarpık, geri ve aşağılık ilişkiler biçiminde kendisini dışa vurdular. Doğal ki, sistemin aşağıladığı, köleleştirdiği, düşürdüğü, çıkarlarına yabancılaştırdığı kişiliklerin kapitalist sisteme, sermaye ve faşizme tepkisi büyük, ama bu tepki o oranda hastalıktı, çarpık ve geridir.

Yeteneklerini açığa çıkarma ve geliştirme eğitimi ve özgürlüğünden yoksun, şiddet ve yasaklarla terbiye edilmiş bireylerde özgüven duygusu, bağımsız kişilik ve bağımsız düşünme yetisinin gelişmesi; hele ayrıcalıklı aydınlar gibi, aşağıdan sınıflara mensup bireylerin toplumda özel yetenekleriyle yer edinmesinin imkanları sınırlı veya bulunmuyorsa başka bir sonuç beklenemez.

Parti, bu hastalık ve zaafarla muzdarip "örgütün temel materyali ve belirleyici unsuru insan"lara değer vererek, onları dikkate alarak, sarsarak, eğiterek, dönüştürerek görevler veriyor, yönetici yapıyor. Bir paradokstur, ama gerçek. Duyguları ve düşünceleri bastırılmış, yetenekleri köreltilmiş ve bağımsız düşünmeye uzak bireyler, ciddi ve köklü bir eğitimle, değişim ve dönüşümle yeniden ve yeniden yaratılmazsa yeni insan tipini geliştirmek ve yaymakla bunun üstesinden gelinmezse; sorunlu kadro ve yöneticilik, çarpık ve çapsız kişilikler varlığını sürdürecektir.

Bir gerçektir ki, yeni insanı, partili kadroyu yaratmada değil, ama bunu etkin ve hakim

kılmada ve büyütmeye istediğimiz yerde değiliz.

Yaslanmacı, başkalarına dayanmacı, zaaf ve yetmezliklerini iş kotarmayla yumuşatıp kararların mekanik taşıyıcısı ve uygulayıcısı durumundaki kadro tipleri yok değil. Üreticilik, yaratıcılık, inisiyatif ve girişim yoksunluğu veya zayıflığı; her şeyi yukarıdan bekleme, hazırcılık vb. alışkanlıklar, karar vermede başkalarının gözlerine ve ağızına bakmak, iç mücadelede tutukluluk, partinin siyasi ve örgütsel çalışmasına, parti yayınlarına yönelik eleştiri, uyarı ve öneri zayıflığında bunu tespit etmek mümkündür.

Yük olmaya başlayan, sorun üreten; düşüncesi, ruhu, eylemi ve yaşamıyla partiye yabancılaşan, davaya ve partiye bağlılığı **içsel, iradi ve bilimsel** değil, **biçimsel, zayıf ve duygusal** kalan kadroların varlığı, kadro politikasının pratikleşmesinin liberal ve oportünist hatalarının yanında, zaaf ve sorunlu fonksiyonerlerin yeterince tanınmaması ve yanlış bilinmesinden kaynaklanıyor.

Partiyi ve görevleri sahiplenme bilinci ve iradesindeki zayıflık, kendini dayatma, pazarlık, ayrıcalık isteme, keyfilik, işçi sınıfı ve emekçi yığınların gücüne inançsızlık, burjuva ve küçük burjuva ideolojik etkiler, siyasi-ideolojik zayıflığın ve gerilemenin işaretleri ya da kendisidir. Bu hastalıklara zamanında müdahale edememede yöneticilerin yetmezlikleri ve liberal yaklaşımların payı büyüktür.

İNSANLARI TANIMAK ZORUNDAYIZ

İşlevli örgütler kurmada, kalıcı, yetkin ve kendisini yenileyen kadrolar yetiştirmede; kadroların seçimi, teşviki, dağılımı ve doğru görevlendirilmesinde fonksiyonerleri tanımak ilk koşuldur.

İnsanlar nesnel incelenirse, devrimci yetenek ve potansiyelleri ortaya çıkarılır, etkin ve verimli tarzda değerlendirilebilir; keza zaaf ve yetmezlikleri görülür, ona uygun eğitim ve görevlendirmeler yapılabilir.

ORTA VE KISA VADELİ ÇÖZÜMLER

Kadro politikasında insan tanımadan kaynaklı sorunların orta vadede aşılması, büyük ölçüde kadro politikasını kavramaktan ve partinin kadro bileşimini işçileştirmekten geçecektir.

Kadroların sınıfsal köken bakımından dağılımının proletarya lehinde büyümesi, örgüt ve kadro sorunlarının kalıcı ve köklü çözümünün önemli bir güvencesidir.

Tarihsel deneyimlerde görüldüğü gibi, her ülkenin ilk yıllarında proletarya partisinde proletarya dışı sınıflardan gelen, ama geldikleri sınıfları inkar eden ve bilinç sızraması yaşayan aydınlar ve öğrenci gençlik, proletaryanın organik parçası olur ve proletarya partisinde çoğunluğu oluştururlar. Bunların görevi, sınıfa "komünist bilinç taşıma", işçi sınıfının en ileri, en cesur, en savaşçı unsurlarını partiye kazanmaktır. Hedef, toplumsal temeli işçi sınıfı olan partide sınıf bilinçli işçileri birleştirmektir. Ne var ki, bunun da bir sür esi vardır, olmalıdır. Uzun yıllar, bu hedefe varılmazsa, o zaman ne sözü edilen aydınlar işçi sınıfının "organik parçası" olabilirler ne de "organik parça" olmaya devam ederler. Aksine proletarya dışı ideolojik-siyasi etki ve yaşam tarzı, işçi sınıfı partisini yozlaştırır, başka sınıf(lar)ın partisi haline getirir.

Marksist leninist partinin örgütsel gerçeğinde, kadro bileşiminde küçük burjuva kökenli kadrolar hala çoğunluktadır. Emekçi semtlerde toplumun deklase kesimlerinden, işsiz ve geçici işçilerden insanların parti çeperinde yer almaları şaşırtıcı değil, ama ruh halleri, özelemleri, eğilimleri, kimlik bunalımları bilinmeden de kadrolaşmaları o kadar zor ve sıkıntılıdır.

Öğrenci gençlikte entelektüel birikimi yüksek unsurlar üzerinde ideolojik ve siyasi olarak güçlü bir etki oluşturulamaması bir başka dezavantajdır. Bütün bunlar bilinerek, kadroların teorik ve pratik devrimcileştirilmesinin önemi daha iyi görülmelidir.

Toplumsal üretim süreci, zihinsel ve fiziki üreticiliğin, yaratıcılığın ve zenginliğin koşulları ve olanaklarını sunar. İşçi sınıfı iş disiplini, kolektif emekçiliği ve üretkenliğiyle örgütlenmeye, proleter disipline ve mücadelede kalıcılığa, paylaşmaya yatkındır. Asalak değil, üretkendir. Kitle bağları güçlü ve kalıcıdır. Kadrolaşmada sınıfa yönelmek, kitlelerle teması güçlü, kalıcı ve sürekli kılar, güvenceler. Proleter disiplin ve ahlakı yerleştirmede, üretken, istikrarlı ve başarılı bir çalışmayı sürdürmede, bürokratism tehlikesini azaltmada başlıca toplumsal zemin işçi sınıfıdır.

Kadrolaşmada sınıfa yönelmek, insan tanıma işini de kolaylaştırır. İşçiler aldatici, gösterişçi olmadıkları gibi, gösteriş meraklılarını da sevmezler. Onları kazanmak daha başında tanımayı; sabırlı, inatçı ve sürekli bir ilişki sürdürmeyi gerektirir. İşçi, parti ve kadroyu tanımak ve sınamak ister. Özdeneyi ile tecrübe eder, güven duyar. İşçiler sağlamcıdır, genellikle ölçer-biçer, öyle ilişkiye geçer. Çaktırmadan denetler. Görüldüğü gibi işçi güvenmek için önce tanımak ister. O halde partiyi ve kendimizi tanıtmamız, inandırıcı ve iç tutarlığa sahip olmamız, bunun için de kendimizi, güçlerimizi iyi tanımamız zorunlu oluyor.

Toplumsal üretim dışında bırakılmış, işsiz, boş gezen genç işçi ve emekçilerin sistemin ideolojik-siyasi ve kültürel kuşatmasına, özel ve yozlaştırıcı politikalarına çok daha açık halde buldukları kesin. Kendi kendilerine değişmez, dönüşmez, sınıf bilincine varamazlar. Parti çeperinde hızla yer alır ve mücadelecilikleriyle öne çıkarlar. Boş bırakılmaya gelmezler; eğitilmez, iş verilmez ve denetlenmezlerse savrulur, başka arayışlara yönelirler. Kapitalist sisteme öfkeleri, devrimci duygu ve tutkularını parti eğitecek, örgütleyecek ve olgunlaştıracaktır.

Parti çeperinde bulunan, ancak üretime girmemek için binbir mazeret uyduran, atıl kalan, çalışmada verim ve başarı düşüklüğü

yaşayan zaaf ve hastalıklı taraftarların; zaafalarını gizlemiş ve çürüme süreci yaşayan fonksiyonerlerin hızla ve kararlıca toplumsal üretim sürecine dahil edilmesi; toplumsal ilişkilerin gelişmesi, sınıf çalışmasının güçlenmesi, kişisel zaaf ve hastalıkların ortaya çıkarılması ve tedavisi bakımından bir okulun eğitici ve öğretici işlevini görecektir. Bu türden çalışanların sırf gazete satışı veya dar grup gösterileri için üretim dışında tutulması, onca olumsuz deneye, boşa gitmiş enerjiye rağmen kabul edilmesi düşünülemez. Kendisini tekrar, kısırlık, tıkanıklık, mültecilik, yönetici kadroları gerçek işlevi ve işlerinden alıkoyan ilkel kadrolaşma çalışmasına son verilmelidir.

Toplumsal farklılaşma ve sınıf savaşımının ürünü olarak devrimci toplumsal dinamiklerden bireylerin devrimci savaşımında yer alışları; sınıfsal, mezhepsel, ulusal, bölgesel vb. olduğu gibi; özellikle aydın, yarı aydın ve gençlikte sömürü ve baskıya isyan, adalet duygusu, eşitlik, insanlık onuru ve özgürlüğe tutkusu olabiliyor. Ve her birey, devrimci ve komünist harekete geldiği sınıf ve toplumsal kesimlerin alışkanlık, gelenek, düşünüş tarzı ve alışkanlıklarını; kendi eğitilmemiş duygu ve düşüncelerini de taşır. Genellikle devrimci duygu ve tutku, biçimsel birliktelikler önce gelir; bu gelişin ve inancın bilimselleşmesi, içselleşmesi; buna ideolojik-siyasi derinlik verilmesi partinin görevidir. Ve bu işe önce insanları incelemek, çözümlenmek ve tanımakla başlamak zorundadır. Parti birliği biçimsel değil, iradi ve içsel birliktir. Siyasi-ideolojik, duygu, ruh ve eylem birliğidir.

İNSAN TANIMA VE İNCELEME, KOLEKTİF İRADE, YÖNETİM, DENETİM VE DEĞERLENDİRME KONUSU YAPILMALIDIR

İnsanlar nesnel bir analizin konusu yapılmalıdır. Siyasi ve örgütsel kararların uygulanmasındaki iradesi ve başarısı, çalışma sürecindeki gelişme seyri ve istikrarı, parti çizgisine bağlılığı ve onu pratiğe geçirme-

deki kararlılığı, parti kültürü ve partili yaşam tarzına olan mesafesi ile değerlendirilebilir. İnsan tanımının nesnel, doğru ve isabetli olması, kişisel önyargılara, keyfiliğe, liberal, uzlaşmacı ve sekter tutumlara fırsat bırakmaz.

Bireysel tanıma ve yargılar, her zaman tek yanlı, eksik ve duygusal değerlendirme tehlikesi taşır. Hiç kimse öyle söylendiği gibi insan sarrafı olamaz. Kazara olan varsa da bunların sayısı sınırlıdır. Ve böyleleri psikoloji ve pedagoji alanında da bir formasyona sahiptirler. Ama insan tanımada ustalaşmak, daha az yanılmak mümkündür. Okunan roman veya anı kitaplarındaki kişilikler, toplumsal ilişkiler ve mücadele yaşamı sürecindeki insan özellikleri soyutlanır ve biriktirilirse, insan tanımada bir zenginliğe ve derinliğe ulaşılır. Ama bu da yetmez, çünkü dogma ve kalıpcı yaklaşım tehlikesini barındırır, bunun özgünlük, devrimci uyanıklık ve diyalektik materyalist yöntemle birleştirilmesi bizi ustalık ve başarıya götürebilir.

Bir madde dokunma, tutma ve koklamayla, içine bakılarak incelenebilir, bazı maddelelerin eksperleri olabilir. Ama insan unsuru, sadece görünüşü, giyinişi, davranışı, mimikleri ve bakışlarıyla tanınmaz. Böylesi mekanik, tek yanlı, eksik tanıma ve değerlendirmelerin önüne ancak **kolektifin bilgisi, iradesi, belleği, süzgeci, denetimi, yönetimi ve değerlendirmesiyle** geçirebilir.

İnsanları tanımadaki yetmezliklerimizde, fonksiyonerlerin yanlış ve önyargılı değerlendirmeleri ve yanlış bilgi edinmelerinin payı büyüktür; bilgi eksikliği ve bilgi taşımadan kaynaklı, başka bir deyişle doğru bilgilendirmenin rol oynadığı durumlar da az değil. **Bilgi akışı ve taşınması**, görev değişikliklerinde, eleştiri-özeleştiri ve muhasebe sonuçlarında örgütsel mekanizma ve işleyişe ilişkin olduğu gibi, yöneticilerin, örgütçülerin insan tanıma yöntemine, üslubuna, çalışmasına ve yeteneğine de ilişkindir.

Siyasi-örgütsel baskılanma altında pratiğin yakıcılığını yaşayan, çalışma alanının siyasi ve örgütsel planları, hazırlık ve güç biriktirme görevlerinin bilinciyle tazyiklere **direnc** gösteremeyen kadronun, pratiğin ihtiyacından hareketle dar deneyci, eksik ve anlık değerlendirmelere girmeyeceğini kim söyleyebilir?

Ağır illegalite koşullarının getirdiği örgütsel ilişki kopukluğu ve denetim yetersizliğinde, kayıplar ve güvenli çalışmaya nedeniyse sıkça başvurulmuş görev değişikliklerinde, bu arada doğan boşluklarda, bireysel tanıma ve yargıların çok uygun, doğru ve kalıcı olduğu beklenebilir mi?

Partinin kadro politikası vardır, insan tanıma ve inceleme bunun bir parçasıdır. Burada da belirleyici olan **kolektifin çizgisi, iradesi ve tarzıdır, bireyin değil**. Partinin her yönetici kadrosu ve çalışanı hakkında bir değerlendirmesi vardır. Ve görevlendirmeler, ilgili parti örgütlerinin iradesi ve kararlarıyla gerçekleşir. Her düzeyde parti örgütlerinin, çalışma alanındaki kadrolara yeri geldiğinde partinin onu nasıl tanıdığı, bildiği, eksikleri ve zaafı, ileri, gelişkin yönleri ve yetenekleriyle ilgili düşünce ve kanaatlerini iletmesi yararlı olacaktır.

Sınıf savaşımı sürecinde parti disiplini, yükümlülükleri ve gelişimine ayak uyduramayan kadrolar çıkabiliyor. Onların da, yine eksikliği ve doğrusuyla, ama her halükarda bir kolektifin kararıyla hataları ve kusurları üzerinde düşünmelerine, kendilerini yenilemelerine yardımcı olunmalı, uygun görevlere yerleştirilmelidirler. Burada amaç, iç hesaplaşma ve çatışma yaşatarak, çalışmanın bir yerinde tutarak yeniden eğitmek ve kazanmaktır.

İdeolojik zayıflık ve siyasal gerileme tespitlerinin yapıldığı, dahası bir yüzeyselleşme ve çürüme sürecine işaret edildiği durumlarda, bunun ideolojik mücadele ve örgütsel tedbirler bakımından bir anlam ve değer ifade etmesi unutulamaz. Değilse, bazı örneklerde olduğu gibi, telafisi zor sonuç-

larla yüz yüze kalınabiliyor. Burada partinin kadro politikasının uygulanması yerine, yöneticinin ya da bir parti örgütünün duygusal ve geri yaklaşımları geçerse, bırakalım zaaf fonksiyoneri kazanmayı, hastalıklarla yaşamaya kapı aralanmış olur. Öyle ki, uygulamalar bazı olağanüstü koşullarda, bütünü ve genelin çıkarı için parçaya ve özel olana "haksızlık" yapmayı da göze alabilmelidir.

İNSAN TANIMADA DİYALEKTİK MATERYALİST YÖNTEME SAHİP OLMALIYIZ.

Örgütsel yapının materyali insan unsurudur. İnsanlar, bütün dolaylı ve dolaysız toplumsal ilişki ve bağlantılarıyla, gelişme sürecinde sıçramalı ve doğal gelişim seyriyle; soyut değil, somut ve nesnel durumuyla, statik ve donuk değil, hareketi, eylemi ve pratik başarı veya başarısızlıklarıyla analiz edilmelidir.

Şüphesiz ki, fonksiyonerlerin mücadele yaşamındaki doğal, beklenen ve mantıklı gelişmesinde bir kesinti ve aykırılık dikkat çekici olmalıdır, ancak sınıf savaşımının inişli- çıkışlı olduğu, durgunluk dönemleri gibi sıçramalı dönemlerinin de olduğu unutulamaz. Dar pratikçi çalışmaya tarzının neden olduğu verim ve başarı düşüklüğü, güven eksikliği, somut ürün yoksunluğunun çalışmalarda şevk kırıklığı yarattığı, onları kendine döndürdüğü; rutin işlere boğulmanın partinin devrimci ruhu ve gücünü zayıflattığını ve bütün bunların bireylerin zaafılarıyla değil, çalışmada yönetim ve önderlikle ilgili olduğunu görmek zorundayız.

Kadroların "özel alana" ve kolektif çalışmaya ilişkin sorunların çözülmesi ve aşılmasında partinin katkısı ve eğitimi kaçınılmazdır. Onları zor ve sıkıntılı dönemlere hazırlamak, onları ideolojik-siyasi bakımdan sağlam, örgütsel bakımdan kalıcı ve dayanıklı yapacak partidir.

İnsanların zaaf ve hastalıklarının ne kadar

ideolojik mücadele ve eğitimin konusu yapıldığı; bu zaafaların düzeyi, kronik hale gelip gelmediği, hangi düzeyde kadrolarda ortaya çıktığı, özeleştiriyeye karşı tutumu, hataları aşma yönündeki çabası vb. durumların her biri, insan tanıma ve değerlendirmeyi etkileyen faktörler olabilmelidir.

Planlı ve programlı bir faaliyet, parti çalışmasında hedefleri belirgin, düşünceleri berrak, görevleri net kılar ve bu sıkı ve devrimci bir denetimle birleşirse, bireylerin zaafaları ve geriliklerini olduğu gibi; gücü, kapasitesi, potansiyeli ve özel yeteneklerini de ortaya çıkarır. Plansızlık, belirsizlik ve netsizlik, genellikle parti çalışmasındaki başarısızlık veya yetmezlikleri ortada bırakır. Böyle olunca, ne denetim amacına ulaşır, ne de süreçte bireysel sorumlulukların payı saptanır. Planlı ve programlı çalışmada denetim istikrarlı yürümenin, iş yapmanın, bilgi ve deney biriktirmenin, anında müdahalenin aracıdır.

Kadroların sınıandığı, incelendiği laboratuvar devrimci pratiktir, sınıf savaşımı sürecidir. Ancak bu süreçte insanların teorik birikim düzeyi, ideolojik-siyasi sağlamlığı, devrimci karakteri, bağımsız karar verme yeteneği ve bilinci, kitlelerle teması, çalışma alanındaki saygınlığı ve ağırlığı, çalışma performansını, somut, denetlenebilir ürünlerle ölçülebilir.

Gözaltı ve tutsaklık koşulları, zor ve sıkıntılı görevler "ateşten sınav"lardır. Devrimci güvenilirlik, ahlaksal nitelik, davaya ve partiye bağlılığın sınıandığı, insanları tanımada net düşüncelere ulaşıldığı süreçlerdir.

Güvenlikli ve gizli çalışmanın kurallarına uygun bir faaliyetin yerleştirilmesi ve bu doğrultuda gerekli tedbirlerin alınması ve eğitimin devreye sokulması için de insanların yakın çevresi, geçmişi ve tüm ilişkileriyle bilinmesi, referanslarının olması hedeflenmelidir.

Partiyle doğal sayılmayacak ilk temas veya ilişki kurma biçimlerindeki her türlü kaygı,

kuşku önemsenmeli; hızla netleşmesi yoluna gidilmelidir. Geliştirilen ilişkinin mantıklı ve geçerli bir izahının yapılmadığı durumlarda, ilişkiyi dondurmakta tereddütsüz davranılmalıdır.

İNSAN TANIMADA ÖZEL PLATFORM, MEKAN VE GÖREVLENDİRMELERİN ÖNEMİ.

Esasında insan tanıma, partinin kadro politikasının uygulanmasının doğal bir parçası, bir bütünleyeni, tamamlayıcı olarak gerçekleştirilmelidir. Eğer ki, yıllar sonra bir fonksiyonerin devrimci bir görev veya parti çalışması karşısındaki tutumu -olumlu ve olumsuz anlamda- beklenenin dışında bir algılayış sergiliyorsa, buna parti örgütü veya yöneticisinin yanıtı, "seni hiç tanımadık, şaşkırdık" vb. oluyorsa, bu, insan tanımadaki yetersizlik ve yanlışla işaretler. O durumda, insan tanımada derinleşme anlamına gelecek çalışmaya başka yol ve yöntemleri dahil etmek veya bilinen yöntemleri hakkıyla kullanmak, sorunları çözücü olacaktır.

Parti kongre ve konferanslarında, kesimsel ve yerel konferanslarda, kurultay, seminer ve özel eğitim toplantılarında, eleştiri-özeleştirici toplantılarında, siyasi-örgütsel kararların uygulanmasının denetlenmesi süreçlerinde ortaya koydukları düşünce ve performans, fonksiyonerlerin partinin teorik-siyasi çizgisine mesafesini, bilinç ve kavrayış düzeyini, inancın bilimselleşmesi düzeyini; devrimci iradesini, geleceğe ilişkin tasarısı ve beklentilerini görmek mümkündür.

Yine ortak çalışılan veya paylaşılan mekanlar, kurumlar, işyerleri, zindanlar, evler, kitle örgütleri vb. fonksiyonerlerin proleter yaşam tarzı, emekçiliği, paylaşımı ve dayanışması, yoldaşlık ilişkisi, ahlaki çehresi, görev alma ve iş yapmadaki isteği, öz disiplini, teorik-siyasi ve örgütsel sorunlara ilgisi ve yoğunluğu, kısacası partinin ideolojik, siyasi, kültürel ve ahlaki normları,

kuralları ve değerlerine ilişkin durumu hakkında aşağı-yukarı doğru ve isabetli fikirler verebilir. Bu mekanlarda insan tanıma, kolektifin değerlendirmesinin ürünü olursa, zaafı ve hastalıkları gizlemek çok daha zordur.

Özel platform ve mekanlar, kişisel zaafı, eğilim ve yönelimleri; dünyaya, davaya nasıl baktığını ortaya çıkararak araçlar yapılabilmelidir.

Örneğin, hapishanelerde "sınırlandırılmış" bir yaşamda, ne kadar kapalı ve ince sürdürülürse sürdürülürse bireyciliğin her rengi, ideolojik-siyasi zayıflık, komünist kültür ve ahlakla bağdaşmayan bireysel zaaf uzun süre gizlenemez. Mutlaka açığa çıkar. Ortak yaşamın gereklerine ters özel ayrıcalıklar istemekle, yoldaşlarına hizmetten kaçınmakla, bürokratik yaşam tarzıyla, aydın bireyciliğiyle, gösterişçi eğilimleriyle, özel ilişkiler geliştirmekle, zamanını boşa tüketmekle, elmanın büyüğünü seçmekle vb. vb. ortaya çıkar. "Sınırlandırılmış", iç dünyasını açmanın ortamının bulunduğu diğer ortak mekanlar da aynı sonuçları verir, zaafı açığa çıkarır.

Kendisini, kendisinden dinleyerek tanıma bir başka yöntemdir. İçine kapalı, bastırılmış duygu, istem ve düşüncelerini mütevazılık adına, dervişlik edasıyla, özveri ve fedakarlığın bir gereği sayan, "kendi soru-

nu" gören ve partiyi "meşgul etme"ye değer görmeyen yoldaşlar az değil. Hatta bazen bir "anlayan"la paylaşmak isterler, olmayınca da kapalı olmaya devam ederler. Böylesi durumlarda, fonksiyonerlerin iç dünyasına girmeyi hedeflemek, bunun yöntemini ve yolunu bulmak sonuç alıcıdır. Genellikle açıklık, eleştiri-özeleştiri silahını kullanmak, komünist kültür ve ahlaki değerlere ilişkin örnek davranış ve düşünceler sergilemek etkili bir yöntemdir. Bilimsel yaklaşımlar, yüksek ikna gücü, somut bilgi ve verilerle bireyin iç dökmesine ortam hazırlamak önemlidir. Bazen ikili sohbetlerle bireyin "özel sorunlarını" konuşmak ön açıcı olabiliyor.

Bazen hoşumuza gitmese de, yadırgasak da iç dökenlere, "özel sorunları"ni açanlara, eleştirenlere bastırmacı değil, ön açıcı olmalıyız. Ne var ki, zaaf eğilim ve yönelimlerini yönlendirme, uzlaştırma ve yumuşatma gibi yöntemleriyle geçiştirici olamayız. Aksine düşünce ve duygularını rahatlık ve açıklıkla ifade edeceği bir ortamı hazırlamalı; zaaf ve hatalı yaklaşımları devrimci eleştiri ve eğitimin konusu yapmalıyız. Davanın doğruluğunu anlamakta yoksunlaşma ve devrimcilikte yüzeyselleşme zaaflarının, ancak marksist-leninist teori ve pratiğin gücü, ideolojik derinleşme ve sağlamlıkla alt edileceği de unutulamaz.

KOSOVA: UNUTULMUŞ BİR HALKIN DRAMI

"Kosova, Sırpça'daki sözcüklerin en değerlisidir

Onun bedeli tüm halkın kanlarıyla ödenmiştir

Kosova, Sırbistan gezegeninin ekvatorudur."

Matiya Bekoviç'in, Sırp İncili adlı kitabından

Kosova sorununun son yıllarda dünya siyaset sahnesinde önemli bir yer tutmaya başlaması, dünya devrimci ve ilerici kamuoyunda bu soruna nasıl yaklaşılması gerektiğine ilişkin bir dizi tartışmaya da yol açtı. Deyim yerindeyse Kosova bunalımı, dünya devrimci hareketi içinde de bir bunalıma yol açıyor. Ya da daha doğrusu, bu hareket içindeki devrimci-enternasyonalist eğilimle şovenist-revizyonist eğilim arasındaki karşıtlığı açığa çıkaran bir turnusol kağıdı işlevi görüyor. Özellikle Rusya'da ve Doğu Avrupa'da, ama aynı zamanda dünyanın başka bölgelerinde etkinlik gösteren çok sayıda devrimci, ilerici ve revizyonist parti, örgüt ve çevre Tito Yugoslavyası'nı ve Sırbistan'ın yönettiği yeni Yugoslavya Federasyonu'nu sosyalist bir ülke ya da en azından emperyalizme karşı direnen bir kale olarak görme eğilimindedir. Bu eğilimin temsilcileri, dünya proletaryasının ve halklarının, komünist ve devrimci güçlerinin öncelikle, Balkanlar'da emperyalist bir istikrarsızlık ortamı yaratmayı hedefleyen

ABD emperyalizmine ve NATO'ya karşı Yugoslavya'yı savunmaları ve desteklemeleri gerektiği görüşündedirler. Onlara göre, yeni Yugoslavya, bu ülkeyi bölmeye, Balkanlar'ı ele geçirmeye, NATO'nun doğruya doğru genişlemesini sağlamaya çalışan ABD'nin ve diğer Batılı emperyalistlerin planlarına karşı koyan bir güç ve dolayısıyla dünya devrim cephesinin bir bileşenidir. Hayli yaygın olan bu bakış açısından yola çıkan sözkonusu parti, örgüt ve çevreler, Bosna-Hersek ve Kosova halklarının Sırp yayılmacılığına karşı direnişini, emperyalizm tarafından yönlendirilen ve dolayısıyla gerici ulusal hareketler kategorisine sokuyorlar. Örneğin, Belçika Emek Partisi'nin Başkanı Ludo Martens, Europe 1993, War and Crisis (Avrupa 1993, Savaş ve Kriz) adlı broşüründe Yugoslavya'nın parçalanmasının ardında, "ulusların kendi yazgılarını kendilerinin belirlemesi" sloganını kullanan emperyalistlerin ve özellikle de Alman emperyalistlerinin planlarının yattığını belirtirken şöyle diyordu:

"Yugoslavya'nın parçalanması konusunda kesin karar Bonn 'da alınmıştır. Alman burjuvazisi, Slovenya ve Hırvatistan 'ı Yugoslavya'dan ayrılmaya özendiren uzun erimli bir politika güdüyordu. Almanya 'nın bu güçlü isteği olmasaydı, Yugoslavya parçalanmayacaktı." (s. 11) Benzer görüşlere sahip olan İngiltere'deki Yeni Komünist Partisi'nin yayım organı New Worker'da Nisan 1993'te yayımlanan bir makalede, Yugoslavya'nın artık parçalanmaya başladığı bir dönemde, Hırvatistan ve Slovenya'nın bağımsızlıklarını ilan etmelerinden aylar sonra Nisan 1992'de kendi devletlerini kuran Boşnaklar "ayrılıkçılar" olarak lanetleniyordu. New Worker bu makalesinde, Bosna-Hersek'in "Yugoslavya'nın yıkıntıları üzerinde Batı tarafından kurulan yapay bir cumhuriyet" olduğunu ileri sürüyor ve Bosna-Hersek Cumhuriyeti'ne yönelik Sırp saldırısını,

"...Belgrad hükümetinin Yugoslavya Federasyonu'nu savunma yolundaki meşru hakkı" olarak nitelendiriyordu. Daha da ileri giden ve aslında Yugoslavya'da ve Balkanlar'da yaşananların, Rusya'yı, Sırbistan'ı ve diğer Slav halklarını köleleştirmeyi amaçlayan stratejik bir ABD-NATO planının bir parçası olduğunu, Boşnakların ve Kosova Arnavutlarının CIA tarafından beslenip silahlandırıldıklarını düşünenler de var. Kanada'da bulunan Sovyet Halkının Duyarlı Dostları Derneği tarafından yayımlanan ve Rusya ve Doğu Avrupa'daki çeşitli devrimci, ilerici ve revizyonist parti, grup ve çevrelerin eğilimini yansıtan bir dergide yer alan "Çökme Sırası Sırbistan'da mı?" başlıklı bir yazıda şöyle deniyordu:

"Avrupa'daki bütün eski sosyalist devletler Batı'nın, IMF'nin ve NATO'nun yoğun baraj ateşi ve çabaları sonucu geçici olarak yıkılmışlardır! Halihazırda, bir tek Sırbistan yalnızca Batı emperyalizmine değil, (Batı tarafından desteklenen) tehlikeli İslam fundamentalizmin de karşı durmakta ve savaşmaktadır..

"Eğer Sırbistan çökerse, (şimdilik) oyunun son perdesi kapanacaktır!" (Northstar Compass, Ocak 1997, s. 6) Aynı derginin Eylül 1998 tarihli sayısında yer alan "Kosova'nın Sorunlarının Arkasında Yatan Ne?" başlıklı bir yazıda ise Kosova Kurtuluş Ordusu'nun Alman ve İngiliz özel servisleri tarafından eğitildiği, yönetildiği ve silahlandırıldığı ve savaşın asıl nedeninin Kosova'daki çok zengin kurşun ve çinko maden yataklarının ele geçirilmesi olduğu ileri sürülüyordu. Son olarak, 18 Ekim 1997'de Belgrad'da yapılan uluslararası bir gösteriyle ilgili olarak yayımlanan ve bitiminde imzalayan örgütlerin adlarının yer aldığı bir bildirimden ("Belgrad'da NATO karşıtı gösteriler- NATO emperyalizmine karşı militan bir enternasyonal bağlaşmanın ilk adımı ") uzunca bir pasaj sunacağız.

"18 Ekimde Belgrad'da yaklaşık yüz kişi 'Kahrolsun NATO!', 'NATO=SS' ve 'NATO Yugoslavya'dan defol!' sloganları eşliğinde parlamento binasından ABD elçiliğine kadar süren bir gösteri yürüyüşü yaptı. Yürüyüşe on Yugoslav komünist örgütü katıldı...

Gösteri yürüyüşü başarılı oldu; çünkü Yugoslav kitlelerinin emperyalist NATO saldırganlığına karşı savaşına antikapitalist ve komünist bir ses kattı. Bu, antiemperyalistlerin, antikapitalistlerin ve komünistlerin Belgrad'da yıllardır yaptıkları ilk siyasal gösteriydi. Yugoslavya, NATO'nun emperyalist 'Yeni Dünya Düzeni' ni oluşturma girişiminin ilk hedefleri arasındaydı. Bu girişimin yardımıyla, bir proleter devriminin ürünü olan Yugoslavya yok edilecekti. 50,000 NATO askerinin seferber edilmesinin, sivil hedeflere karşı sistemli hava uçuşlarının gerçekleştirilmesinin ve Yugoslavya'yı vuracak dev bir askeri mekanizmanın harekete geçirilmesinin nedeni buydu. Aynı zamanda halk bir ekonomik ambargo uygulanmak suretiyle baskı altına alınmıştı. Fakat ne emperyalist saldırganlık sona erdi, ne de ona karşı direniş. Kapitalizm, ulusların kendi yazgılarını belirleme hakkını siya-

sal oyunlarına alet edenlerce silah zoruyla restore edildi. Slovenya ve Hırvatistan'ın bu yolla emperyalist nüfuz alanına çekilmesinin ardından, var olmayan ve bütünüyle emperyalizme bağımlı bir Bosna ulusu yaratıldı ve zorla 'bağımsız' hale getirildi. Böylelikle Sırp'ların kendi yazgılarını belirleme hakkı yadsındı. Sırp yığınları buna karşı Bosna 'da silaha da başvurarak direndiler. Bu savunma savaşımını ezmeye çalışan emperyalizm, en temel insan haklarını çiğnemektedir. Onun Republika Srbska'nın (Bosna-Hersek Federasyonu içindeki Sırp Cumhuriyeti- P.D.) kurumlarına karşı aralıksız siyasal ve askeri saldırıları ulusal egemenliğin ayaklar altına alınması anlamına gelmektedir. Sırp (TV) yayın etkinliklerinin engellenmesi, özgürce görüş açıklama demokratik hakkına yapılmış açık bir saldırıdır. Sırp yığınlarının, emperyalizmin çıkarları uyarınca NATO tarafından boyunduruk altına alınmalarına karşı antiemperyalist savaşımını desteklemeli ve böylelikle bu savaşımın antikapitalist bir önderlik altına girmesinin önkoşullarını yaratmalıyız... "

SKJ (Yugoslavya Komünistler Ligi), RSJ (Yugoslavya Sosyalist İşçi Partisi), Yugoslavya Yurttaşlar Birliği, Karadağ İşçi Partisi, Karadağ Yugoslav Komünistleri, Komünistler Birliği - Yugoslavya/Karadağ Hareketi, Kosova Yugoslav Perspektifleri Hareketi, Kosova Che Guevara Gençlik Örgütü, Tito Yugoslav Merkezi, RPC (Rus Komünistler Partisi), Promete (Fransa), SFG (İngiltere), İtalya-Yugoslavya Dostluk Derneği, EEK (Yunanistan), KIW (Viyana Komünist İnisiyatifi), Demokratik Yol (Avusturya), SOV (Avusturya), Infra Rossa (Avusturya), Uluslararası Leninist Akım (Avusturya), JVP (Sri Lanka), MRTA (Peru), ERP (Meksika), PDPR (Meksika), RCL (Japonya), BAYAN International (Filipinler).

Bu yazı ve açıklamalarda anlatımını bulan görüşler, devrimci ve enternasyonalist görüşler değil, revizyonist ve şovenist görüşlerdir. ABD emperyalizminin ve NATO'nun dünya halklarının baş düşmanı

oldukları, bu emperyalist güçlerin Bosna-Hersek ve Kosova sorunlarını da kullanarak Balkanlar'a sızmak ve bu bölgede kendi nüfuzlarını artırmak için bir dizi dolap çevirdikleri, fırsat buldukları takdirde Makedonya'daki ABD askeri varlığının benzerini diğer Balkan ülkelerinde de gerçekleştirmeye çalışacakları, Türkiye gibi uşakları aracılığıyla ve doğrudan bu bölgeye müdahale ettikleri, dünyanın başka bölgelerinde olduğu gibi bu bölgede de ezilen halkların dostları rolünü oynamaya çalıştıkları, onların haklı özelemlerini, ardında kendi emperyalist emellerini gizledikleri bir kalkan haline getirmede önemli ölçüde de başarılı oldukları, Bosna-Hersek'te İzzetbegoviç kliğinin ve Kosova'da Rugova ve çevresinin ABD ve NATO'ya bel bağladıkları, Yugoslavya'daki iç savaşın öngününde Alman emperyalizminin Slovenya ve Hırvatistan'ın Yugoslavya'dan kopmasını özendirdiği, desteklediği vb. doğrudur. Ancak, bu ve benzer olgulardan yola çıkarak kapitalist Yugoslavya'nın kendi iç çelişmeleri nedeniyle değil, emperyalistlerin kışkırtmaları yüzünden parçalandığını ileri sürmek, azgın Sırp şovenizmini "antiemperyalizmin ve sosyalizmin bir kalesi gibi sunmaya kalkışmak ve Boşnak ve özellikle de Kosova halklarının ayrılma ve ayrı devlet kurma haklarını yadsımak, onların Sırp militarizminin çizmeleri altında ezilmesini, katledilmesini ve aşağılanmasını aklamak ve alkışlamak asla kabul edilemez. Kaldı ki, dün Sovyet sosyalemperyalistleri ve bugün Rus emperyalistleri tarafından desteklenen ve Bosna-Hersek'e karşı giriştiği saldırıda İngiliz ve Fransız emperyalistlerinin koşullu ve üstü örtülü desteğini almış olan Sırp gericiliğinin sözde antiemperyalizminden söz etmenin de hiçbir inandırıcı yanı yoktur ve olamaz.

Öte yandan, kendi Panslavist eğilimlerini marksizm etiketi altında sokuşturmaya, yalnızca İslami eğilimli tüm siyasal akımları değil, Müslüman halkları da içeriği tanımlanmamış bir "İslam fundamentalizmi"

korkuluğunu kullanarak toptan gerici ve emperyalist güdümlü göstermeye kalkışmak da yanlıştır ve asla kabul edilemez. Böylesi bir yaklaşımın, bırakalım devrimciliği, genel olarak ilerici bir nitelik bile taşımadığı açıktır. Bu, emperyalizmin ve burjuvazinin dünya proletaryası ve halklarını, ulus, din, mezhep, bölge vb. temelinde bölme çabalarına 'sol'dan destek vermek ve bazı emperyalist ideologların 21. yüzyılın Hristiyan Batı ile Müslüman Doğu'nun karşı karşıya geleceği bir "uygarlıklar çatışması çağı" olacağı yolundaki görüşlerini onaylamak demektir. Böylesi bir sosyalizm maskeli haçlı zihniyeti yaklaşımının, Türkiye gibi halkı müslüman olan ülkelerde, işçi ve emekçilerin demokratik ve sosyalist bilincini yozlaştırmak, kendi içindeki sınıf ayrımları unutulmuş "Batı'nın İslam alemini köleleştirmek için komplolar kurduğu "nu ileri sürerek gerici bir Batı-düşmanlığı ve İslami-faşist bir kitle hareketi yaratmak için çaba harcayan egemen sınıf fraksiyonlarının değirmenine su taşıdığı açıktır. Proletarya ve halkların emperyalizme karşı savaşımını -emperyalizmle aralarında belirli çelişmeler bulunan- S. Miloseviç, S. Hüseyin gibi bölgesel ölçekli gerici kliklerin kendi konumlarını güçlendirme çabalarıyla bağdaştırmak için çaba harcama hiçbir devrimci ve ilerici yanı yoktur. Lenin, Komünist Enternasyonal'in Temmuz 1920'de toplanan II. Kongresi'ne sunduğu "Uluslar ve Sömürgeler Sorunu Üzerine Tezlerin Ön Taslağı" adlı yazısında,

"...Avrupa ve Amerika emperyalizmine karşı yürütülen kurtuluş hareketlerini, hanların, toprak ağalarının ve mollaların vb. konumlarının güçlendirilmesi çabasıyla bağdaştırmak için çaba harcayan Pan-İslamizm ve benzer eğilimlere karşı savaşım gereği "nden söz ediyordu. Kosova ve benzeri yerlerde gelişen haklı ulusal direnişlerin, komünist-olmayan, hatta devrimci-olmayan önderliklere sahip olmaları, bu halkların ve onların direnişlerine önderlik eden örgütlerin emperyalist burjuvaziye

ilişkin yanlısamaların etkisi altında olmaları, hatta -belirli sınırlar içinde- gerici bölge devletlerinin ve emperyalistlerin siyasal, askeri vb. desteğini almaları elbette hiçbir biçimde onaylanmamalı ve devrimci eleştiri ve aydınlatma çalışmasının konusu edilmelidir. Ancak bu, onların gerici ya da emperyalist uşağı olarak nitelendirilmeleri ve karşı kampa yerleştirilmeleri için yeterli olamaz. Dahası, böylesi gerekçelere dayanarak bu halkların ayrılma ve ayrı devlet kurma hakkı yadsınmaz ve bu halklara karşı yürütülen katliamlar aklanamaz. Balkanlar'daki ezilen halkların ezen ulusların egemen sınıflarına, Türkiye'de ve Ortadoğu'da Kürt halkının Türk, Fars ve Arap gerici egemen sınıflarına karşı direnişi, bu direnişlere önderlik etmiş ve etmekte olan gerici, reformist vb. önderliklerin çizgilerinden bağımsız olarak demokratik ve ilerici bir içerik taşımıştır ve taşımaktadır. Ve komünistler ve enternasyonalistler, işte bu demokratik ve ilerici içeriği sonuna kadar desteklemekle yükümlüdürler. Lenin, küçük ulusların kurtuluş hareketlerine hoşgörülle bakan sözde sosyalistleri eleştirirken şunları söylüyordu:

"Tarihin diyalektiği öyledir ki, emperyalizme karşı savaşımında bağımsız bir etken olarak güçsüz olan küçük uluslar, asıl anti-emperyalist kuvvetin, sosyalist proletaryanın sahneye çıkmasına yardım eden mayalardan biri, basillerden biri rolünü oynar. "Bugünkü savaşta genelkurmaylar, düşman kampındaki her türlü ulusal ve devrimci hareketten yararlanmak için ellerinden geleni yapıyorlar: Almanlar İrlanda ayaklanmasını kullanıyorlar; Fransızlar da Çek hareketini vb... Onlar kendi açılarından doğru hareket ediyorlar... Eğer, proletaryanın sosyalizm uğruna büyük kurtuluş savaşında, bunalımı derinleştirmek için emperyalizmin şu ya da bu yıkımına karşı her halk hareketinden yararlanmayı bilmezsek, pek zavallı devrimciler oluruz." (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, s. 212)

Demek oluyor ki, Yugoslavya'daki ve başka

yerlerdeki komünist ve enternasyonalist güçler de Kosova halkının Sırp egemen sınıflarına karşı haklı ulusal kurtuluş savaşımını desteklemekle yükümlüdürler. Bu yükümlülüğü, -emperyalistlerin müdahalesi, hareketin gerici ya da reformist bir önderliğe sahip bulunması vb. gerekçeleriyle yerine getirmeyenler ve yadsıyanlar ulusal zulmü onamakta, yapılan katliamlara ortak olmakta, ezen ve ezilen ulusların işçi ve emekçileri arasındaki güvensizlik ve hatta düşmanlık barikatlarının kurulmasına destek vermekte ve egemen ulusun burjuvazisinin ve son çözümlemede emperyalizmin konumlarını güçlendirmektedirler.

Genel olarak dünya ölçeğinde ve özel olarak Balkanlar'da komünist ve enternasyonalist devrimci güçlerin zayıf ve etkisiz oldukları bugünkü koşullarda, Balkanlar'da da ulusal zulme karşı direnişin, emperyalizmle ya da egemen ulusun burjuvazisiyle uzlaşan ya da uzlaşmaya hazır burjuva ve küçük-burjuva örgütlerin önderliği altında geliştiği biliniyor. Sözkonusu burjuva ve küçük-burjuva örgütlerin, ideolojik tutarsızlıklarına ve taktiksel oportünizmlerine bağlı olarak bazı koşullarda emperyalist devletlerin gerici manevralarının aleti haline gelmeleri ve görelî ilerici niteliklerini yitirmelerinin de olanaklı oldukları ya da olabilecekleri de. Bunun klasik örneği, İkinci Dünya Savaşı sırasında bazı ezilen halkların kurtuluş savaşımalarının Alman ve Japon faşizminin evrensel hegemonya çabalarının bir aleti haline gelmesidir. İşte bu nedenle ki Lenin şöyle diyordu:

"Ulusların kaderlerini tayin hakkı dahil, demokrasinin çeşitli istemleri mutlak şeyler değildir, bunlar dünya demokratik hareketinin (bugün sosyalist hareketinin) tümünün bir parçasıdır. Bazı somut durumlarda, parçanın, bütün ile çelişkiye düşmesi olasılığı vardır; o zaman parça atılır." (Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı, s. 192) Marksizm-leninizm ve dünya halklarının devrim deneyimleri, ulusal sorunun tek gerçek ve kalıcı çözümünün, yalnızca ezen ulusun

burjuvazisinin değil, aynı zamanda emperyalizmin iktidarının yıkılmasından ve proletarya diktatörlüğünün kurulması/sosyalizmin inşa edilmesinden geçtiğini göstermektedir. Ama bu da, elleri ezilen halkların kanlarıyla lekelenmiş gerici klikleri desteklemekten ve onlarda antiemperyalizm keşfetmekten değil, proletaryanın komünist partilerini yaratmaktan ve onların bütün ezilen ve sömürülen sınıf ve katmanların demokrasi ve sosyalizm savaşımalarının başına geçecek düzeye gelmesi için her şeyi yapmaktan geçer. Şimdi Kosova sorununun Yugoslavya ve Balkanlar bağlamı içindeki tarihsel gelişimine göz atabiliriz.

* * * *

Kosova sorununun kökeni, esas itibarıyla Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmaya yüz tutması sırasında Balkanlar'da yaşanan savaşların ardından, emperyalist devletlerin müdahalesiyle oluşan yeni haritada yatmaktadır. Avrupa'nın "Hasta Adamı"nın Birinci Balkan Savaşı'nda yenilgiye uğramasından sonra, zamanın büyük devletleri - Britanya, Fransa, Avusturya-Macaristan, Fransa, Almanya, İtalya- Aralık 1912'de Londra'da bir konferans düzenleyerek, savaşın sonunda ortaya çıkan yeni devletlerin sınırlarını çizmeyi üstlendiler. Ancak, onlar bu işi yaparken demografik gerçeklikleri hiçbir biçimde hesaba katmadılar. Bu, özellikle Arnavutların durumunu etkiledi; Arnavut ulusunun yarısı yeni oluşan Arnavut devletinin sınırları içine yerleştirilirken, çoğu Kosova bölgesinde yaşayan, geri kalanı Sırbistan içine alındı. Sırplar, bağımsızlık özlemleri nedeniyle topraklarının bölünmesine direnen Arnavut halkına karşı daha o tarihte köy yakmalar, zorla göçertme, yağma vb. eylemlerle karakterize edilen büyük bir katliamla yanıt vereceklerdi. O dönemde bile, yalnızca Kosova üzerinde değil, Arnavutluk üzerinde de hak iddia eden Sırp gericilerinin Kosova'da gerçekleştirdiği bu katliam, daha sonra yaşanacakların bir habercisi gibiydi.

Arnavut halkı için 1912'de çizilen harita bugün de üç aşağı beş yukarı geçerlidir. Halihazırda 1.7 milyon Arnavut, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nde ve 400,000 Arnavut da Makedonya'da yaşamaktadır. Kosova'nın 2 milyon dolayındaki nüfusunun 1.7 milyonu, yani yüzde 85'i Arnavut kökenlidir.

Sırp egemen sınıfları, son yıllarda Yugoslavya'nın çeşitli cumhuriyetlerinde ve özerk bölgelerinde yaygın bir biçimde uyguladıkları ve dünya çapında tanıttıkları 'etnik temizlik' yöntemini, daha Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Kosova'da çoğunluğu ele geçirmek amacıyla yaşama geçirmeye girişmişlerdi. O yıllarda yüzbinlerce Arnavut Kosova'dan düpedüz kovuldu. Böylece, Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminden -o zamanlar Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı adını taşıyan- Yugoslavya'nın ilk nüfus sayımının yapıldığı Ocak 1921'e kadar geçen yaklaşık iki yıllık sürede Kosova'daki Arnavut nüfusun yaklaşık 800.000'den 440.000'e inmesi sağlandı. Savaşın sonuçlarından birisi de, muzaffer İtilaf devletlerinin inisiyatifiyle 'Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı'nın kurulması ve başına, Ağustos 1921'de resmen kral ünvanını alan Aleksandr'ın tahta naip olarak geçirilmesiydi. Bu krallık, Ekim 1929'da Yugoslavya adını alacaktı.

Aleksandr'ın 1934'te Fransa'ya yaptığı bir ziyaret sırasında bir suikast sonucu öldürülmesi üzerine Aleksandr'ın oğlu Peter büyüyene değin, yerine kardeşi Paul naip olarak atandı. Mart 1941'de ise, giderek Alman yanlısı bir politika izleyen Prens Paul bir askeri darbeyle devrildi ve yerine başında Kral Peter'in bulunduğu Müttefik yanlısı bir hükümet geçti. Ancak, Nisan 1941'de Yugoslavya'nın Alman ve İtalyan faşistlerince işgali üzerine siyasal tablo tümüyle değişecekti.

Gerek Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı'nda ve gerekse 1929'da diktatörlük yetkileriyle donatılan Prens Paul'ün yönetimi altındaki

Yugoslavya'da Arnavutlar tüm temel ulusal ve demokratik haklarından yoksun bulunuyorlardı. Arnavutça'nın kamu ve iş yaşamında kullanılması yasaktı; Arnavutlar kendi dillerinde eğitim görme, gazete, kitap vb. yayımlama haklarından yoksundular. Hatta bu dönemde, daha önceden var olan ve Arnavutça eğitim veren sınırlı sayıda okul da kapatılmıştı. Daha 1921 yılında bir Sırp devlet yetkilisi, Kosova Arnavutlarının "her zaman geri, cahil ve aptal olarak kalacaklarını" belirtiyor ve sözlerini şöyle sürdürüyordu:

"Onların yirmi yıl daha, yani bizim bu bölgeleri ulusal olarak özümlememiz için gereken süre boyunca bugünkü kültür düzeylerinde kalmaları bizim yararımızdır." (Banac, The National Question in Yugoslavia, s. 298-99) Sırp yetkilileri 'özümseme'den söz- derken Arnavutların Sırplaştırılmalarını değil, -gerek Arnavutların kovulması ve gerekse Sırpların göçü yoluyla- Kosova'daki nüfus dengesinin Sırpların yararına değiştirilmesini kastediyorlardı. Monarşist rejim, 'etnik arındırma' politikası uyarınca 'toprak reformu' görüntüsü altında Arnavut köylüleri sistemli olarak topraklarından uzaklaştırıyor ve yerlerine 'sağlıklı ulusalcı öğeler'i, yani Sırpları yerleştiriyordu. Kosova'da 1939 yılında, içinde yalnızca -tümü de Sırp-Hırvat dilinde yazılı olan- 6.000 kitap bulunan üç halk kitaplığı bulunuyordu. Bu politika nedeniyle Kosova Arnavutlarının yüzde 90'ı okuma-yazma bilmiyordu. Daha sonraları Tito Yugoslavyası'nda bakan olacak olan Veso Çubriloviç 1937'de Sırp Kültür Kulübü'ne sunduğu bir raporda şöyle diyordu:

"...Bu sorunu çözmenin biricik tutarlı yolu Arnavutların kitlesel sürgünüdür. Devlet, toprak kavgasına kendi halkı yararına müdahale etmek istediğinde, başarının yolu acımasız davranmaktan geçer." (Ali Hadli, 'Arnavutların Kovulması', The Albanian Population of Kosovo Between the Two World Wars, s. 184) 1990'a değin yaşayacak olan bu azgın Sırp şovenisti, 1980'li

yıllarda da Sırp devletinin Arnavut-karşıtı uygulamalarını yetersiz bulacak, aynı politikanın yaşama geçirilmesini; yani Kosova Sırplarının silahlandırılmasını, Arnavutlara karşı Çetnik'lere özgü eylem biçimlerine başvurulmasını, Karadağlıların Arnavutlara karşı kışkırtılmasını, Sırp ordusunun ise fazla göze batmadan Arnavut köylerini ve kasabalarını yakmalarını önerecekti. Tarihsel gelişmeyi izlemeye devam edelim.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Yugoslavya Komünist Partisi (YKP)'nin resmi tutumu, Aralık 1943/ Ocak 1944'te Bucan'da YKP Kosova Geçici Komitesi'nin inisiyatifıyla toplanan Kosova ve Metyohya Ulusal Kurtuluş Konseyi'nin 1. Konferansı'nda dile getirilmişti. Bu konferansta alınan kararda şöyle deniyordu:

"Kosova ve Dukacin platosunda esas itibarıyla, her zaman olduğu gibi bugün de Arnavutluk'la birleşmeyi isteyen Arnavut halkı yaşamaktadır... Kosova ve Dukacin platosu Arnavut halkının Arnavutluk'la birleşmesinin tek yolu, kana susamış Nazi istilacılara ve onların uşaklarına karşı Yugoslavya'nın diğer halklarıyla birlikte savaşmaktır. Bu, özgürlüğü kazanmanın..., ayrılma da içinde olmak üzere kendi yazgısını belirleme yoluyla geleceği için karar vermenin biricik yoludur." (Enver Hoca, Titoites, s. 117) Başında Enver Hoca'nın bulunduğu Arnavutluk Komünist Partisi (AKP), Yugoslavya halklarının faşizmin boyunduruğundan kurtuluşu konusunda enternasyonalist bir çizgi izledi. O, Kosova'nın Nazi sürüleri tarafından işgal edilmesini "Sırp egemenliğinden kurtuluş" olarak gösteren ve istilacılarla işbirliğine giren gerici burjuvazi ve toprak ağalarının örgütü Balli Kombetar'ın politikasına karşı cepheden tavır aldı. AKP, istilacı faşistlere ve onların işbirlikçilerine karşı halkların birleşik kavgasından yana bir tutum takındı. Kosova halkının Sırplara duydukları derin güvensizliğin aşılmasına katkıda bulunan AKP'nin önderi Enver Hoca, o sıralarda şöyle demişti:

"Ancak bu politika, en önemli bileşenlerinden birisi, tarihsel haksızlıkları düzeltmeyi gerektiren ulusal sorunun çözümüne giden yolu açabilir. Komünist partimiz bunun için savaşmakta ve YKP de ülkesinin halklarına aynı doğrultuda önderlik etmektedir." (Enver Hoca, Titoites, s. 78)

Kosova'daki ve Arnavutluk'taki Arnavut partizanları, bu yaklaşım ve Bucan Konferansı kararı temeli üzerinde Yugoslav partizanlarına, kendi ülkelerini Alman işgalinden kurtarmak için yürüttükleri silahlı savaşta yardım ettiler. Hatta, Kosova'nın kurtuluşunu esas olarak YKP'ye bağlı Kosova'lı Arnavut partizanlar ve Arnavutluk topraklarından gelerek onlara büyük ölçüde destek veren AKP'nin partizan birlikleri sağladı.

Ancak, Yugoslavya'nın faşist istilacılardan kurtuluşu tamamlanır tamamlanmaz, YKP'ye egemen olan Tito-Rankoviç revizyonist kliği gerçek yüzünü gösterecekti. Savaşın bitiminde Yugoslav birlikleri herhangi bir direnmeyle karşılaşmadan Kosova'ya girdiklerinde faşist işgalcilere karşı savaşta kurulmuş olan 'ulusal kurtuluş konseyleri'ni dağıttılar ve Kosova'nın Arnavut halkına karşı kitlesel bir teröre giriştiler. Bunun asıl nedeni kuşkusuz, YKP'nin yöneticilerinin marksist-leninist değil, revizyonist olmalarında, işçi sınıfının değil burjuvazinin çıkarlarını savunmalarında yatıyordu. Revizyonist Tito-Rankoviç kliği savaşın ertesinde gerçek yüzünü ortaya koymakta gecikmedi. Bu klik, sosyalist Sovyetler Birliği'ne ve uluslararası komünist harekete, Yugoslav komünistlerine ve halklarına ve Kosova'nın Arnavut halkına ve Arnavutluk Halk Cumhuriyeti'ne karşı azgın bir düşmanlık besleyen, başta ABD ve İngiliz emperyalistleri gelmek üzere emperyalist devletlerle yakın ilişkiler kurmaya can atan Sırp, Hırvat ve Sloven burjuvazilerinin çıkarlarını temsil etmekteydi. Bu nedenlerden ötürü YKP, Haziran 1948'de marksizmleninizmden saptığı, ulusalcı ve Troçkist bir çizgi izlediği gerekçesiyle Kominform'dan

atıldı. Kominform'un Kasım 1949 tarihli "YKP, Katil ve Casusların Elindedir" başlıklı kararında şunlar söyleniyordu:

"Geçen yılın Haziran ayında toplanan Komünist Partilerin Enformasyon Bürosu toplantısı, Tito-Rankoviç kliğinin demokrasi ve sosyalizmden saparak, burjuva milliyetçiliğine vardığını tespit etmiş; o toplantıdan bu yana geçen zaman içinde bu klik, burjuva milliyetçiliğinden faşizme ve Yugoslavya'nın milli çıkarlarına doğrudan ihanete doğru ilerlemiştir.

"Son dönemde gelişen olaylar, Yugoslavya hükümetinin bütünüyle emperyalist çevrelere bağımlı hale geldiğini, Yugoslavya Halk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığının tasfiye olduğunu gösterdi." (Stalin Eleştirileri Üzerine, s. 178)

YKP'nin marksizm-leninizmden uzaklaşması, ya da daha doğrusu revizyonist karakterinin iyice açığa çıkması, Kosova halkının ulusal ve demokratik hakları konusunu doğrudan etkileyecekti. Tito-Rankoviç revizyonist kliği, yayılmacı ve şovenist yöneline bağlı olarak Bucan Konferansı'nda verdiği sözden caydı ve Kosova, Dukacin platosu ve diğer Arnavut bölgelerini 'yeni federal Yugoslavya'ya kattı. Savaş sonrası Arnavutluk'un marksist-leninist önderi Enver Hoca, Nisan 1949'da Stalin'e bu konuda şunları söyleyecekti:

"Tito kliği Kosova ve Makedonya 'da, kendi benzerlerinin -geçmişteki Kral Aleksandr ve diğerlerinin- izlediği çizgi ve yöntemlerin aynısını uyguluyor... Belgrad kliği.. buralarda kitlesel sürgünler, tutuklamalar ve zorla çalıştırmanın yanısıra mülksüzleştirmede de anlatımını bulan geniş ölçekli bir teröre başvuruyor." (Enver Hoca, With Stalin: Memoirs, s. 108)

Kasım 1952'de YKP, 'Yugoslavya Komünistler Birliği' (YKB) adını aldı. Ocak 1953'te yeni bir anayasa kabul edildi ve Tito 1980'den ölümüne kadar elinde tutacağı Cumhuriyet Başkanlığı koltuğuna oturdu.

"Özyönetim" adını verdiği kapitalist bir gelişme yolunu tutan revizyonist Yugoslavya'nın ve onun halklarının 1990'larda yaşayacağı trajedinin temelleri işte bu yıllarda atılacaktı. 1948'de Kominform'dan kovulmasından sonra YKP içindeki enternasyonalist komünistleri beyaz terörle tasfiye etmeye girişen, 1949'da Yunanistan iç savaşında İngiltere'nin aktif olarak desteklediği gerici ve faşist güçlerden yana tutum almaya başlayan, 1951'de kolektifleştirme politikasından vazgeçildiğini ilan eden, tarımda kulak çiftçiliğini, sanayide yeni bir bürokratik burjuvazinin oluşumunu destekleyen bir politika izleyen Tito-Rankoviç kliği, başta ABD gelmek üzere emperyalist ülkelerle ilişkilerini her alanda geliştirdi. Bu anti-komünist kliğin sicilinde 1950-53 yılları arasında Kore halkına karşı yürütülen savaşta emperyalistlerin safında yer almaktan, Arnavutluk'a karşı sonu gelmez kompolar düzenlemeye, Türkiye, Yunanistan gibi NATO üyesi ülkelerle siyasal ve askeri işbirliği anlaşmaları imzalamaktan, 1956 Macar karşıdevrimini kışkırtmaya, Orta ve Doğu Avrupa halk demokrasisi ülkelerinde yıkıcı etkinlikler sürdürmeye ve 'bağlantısız ülkeler' hareketi içinde emperyalizmin Truva Atı rolünü oynamaya değin varan bir yığın suç yazılıdır. Federal Yugoslavya, farklı uluslardan işçilerin ve emekçilerin devrimci ve enternasyonalist birliği değildi. O, Alman ve İtalyan faşizmine karşı kahramanca savaşmış olan işçi ve emekçilerin kan ve alınterlerini alçakça sömürerek iktidara gelen ve her biri diğerinin kuyusunu kazmaya çalışan Sırp, Hırvat ve Sloven burjuva kliklerinin ikiyüzlü bir ortaklığından, daha baştan ölü doğmuş bir varlıktan başka bir şey değildi. Onun 1990'lara değin birletmiş bir devlet olarak ayakta kalabilmesini sağlayan esas faktör ise, özellikle İkinci Dünya Savaşı sırasında değişik ulus ve milliyetlerden Yugoslav işçi ve emekçilerinin faşizme karşı yürüttükleri savaşın yarattığı devrimci miras ve birikimden başkası değildi.

Farklı ulus ve milliyetlerden işçileri acımasızca sömüren ve Kosova halkı başta olmak üzere Yugoslavya içindeki küçük ve geri halkları ezen Yugoslavya burjuvazisinin farklı fraksiyonları, bu cumhuriyetin kuruluşundan başlayarak sürekli bir hegemonya savaşımı yaşadılar. Haziran 1966'da, Başkan Tito'nun evinde bir rastlantı sonucunda gizli bir mikrofonun bulunması, Yugoslavya Komünistler Birliği içindeki bunalımı tepe noktasına çıkaracaktı. Kuşular, 1945-53 yılları arasında işçilerinden sorumlu Devlet Bakanı olarak görev yapmış ve 1953-63 yılları arasında da İşçileri Komitesi Başkanı sıfatıyla UDBA'nın (Yugoslav Gizli Polis Örgütü) örgütlenmesinden sorumlu olan A. Rankoviç üzerinde yoğunlaştı. Bunun üzerine, Sırp burjuvazisinin temsilcisi olan Rankoviç, Temmuz 1966'da Yugoslavya Komünistler Birliği (YKB) Merkez Komitesi'nden, Yürütme Komitesi'nden ve Devlet Başkanı Yardımcılığı görevinden çıkarıldı.

Rankoviç'in görevden alınmasından sonra egemenliği, Hırvat-Sloven sermayesinin çıkarlarını temsil eden bir başka revizyonist grup ele geçirdi. Önde gelen ideoloğu Edvard Kardeli olan bu grubun çıkarları ve düşünceleri, anlatımını 1974'te kabul edilen anayasada buldu. Bu anayasayla altı cumhuriyete ve iki özerk bölgeye (Voyvodina ve Kosova) görece önemli haklar tanınmıştı. Rankoviç'in düşüşünden iki yıl sonra, 1968'de Kosova'da daha fazla demokrasi isteğiyle büyük gösteriler yapıldı. Revizyonist Yugoslav yönetimi bu gösteriler üzerine Arnavutluk ulusal bayrağının kullanılmasını ve Arnavutça eğitim verecek bir üniversitenin kurulmasını kabul etti; ancak Sırpların Arnavutlar üzerindeki baskısına belli bir sınırlama getiren yeni anayasada Kosovalıların cumhuriyet statüsü istemi kabul edilmeyecekti. Enver Hoca, Kasım 1981'de bu döneme ilişkin olarak şu değerlendirmeyi yapıyordu:

"Sırplar istese de istemese de bu yeni durum, Yugoslavya 'da Arnavutlara ve özellik-

le Kosovalılara eğitimi yaygınlaştırma, Priştine Üniversitesi'ni kurma, kültürü geliştirme, kendi halkının tarihini öğrenme, federasyon yasalarına ve Arnavutluk Sosyalist Halk Cumhuriyeti'yle Yugoslavya Sosyalist Federatif Cumhuriyeti arasındaki resmi anlaşmalara göre Arnavutluk'la eğitim, kültür ve ekonomik ilişkiler kurma olanağı yarattı. Yine de özerk Kosova sosyalist bölgesinin ekonomik temeli çok zayıf kaldı, ihmal edildi. Federasyon içindeki diğer cumhuriyetler ve özellikle Sırbistan Cumhuriyeti, bu bölgenin zenginliklerini acımasızca yağmaladı." (Arnavutluk Emek Partisi 8. Kongresi'ne Sunulan Rapor, s. 97) Kosova halkının haklı istemlerini kısmen karşılayan bu önlemlerin yaşama geçirilmesinin altında onun kendi savaşımının etkisinin yanı sıra, Tito kliğinin temsil ettiği Hırvat-Sloven sermayesinin Sırp burjuvazisinin gücünü sınırlama çabası yatmaktaydı. Tito kliği, Sırp burjuvazisinin dizginsiz şovenizminin, revizyonist Yugoslav rejiminin zaten iğreti olan istikrarını tehlikeye düşüreceği ve hatta onun parçalanmasına yol açabileceğinden kaygılanmaktaydı. Özellikle 1980'lerin sonundan bu yana yaşananlar, bu kaygının tümüyle yerinde olduğunu kanıtlamış bulunuyor.

Daha 1978'de Arnavut marksist-leninist Enver Hoca şunları yazmıştı:

"Yugoslavya Komünist Partisi, daha baştan Marksizm-Leninizmin ilkeleri ve öğretilerine göre kurulmamıştı.

"Yugoslavya 'da Leninist türde bir sosyalist toplumun inşa edilmediği, tersine kapitalizmin geliştiği her geçen gün daha da berrek hale geldi...

"Yugoslavya'da uluslar ve milliyetler sorununda durum neydi? Yugoslav Federasyonu bu alanda kökleri derinlerde yatan anlaşmazlıklar devralmıştı...

"Tito ve çevresindeki dönek Yugoslav kliği marksist-leninist bir ulusal politika geliştirmede... Tersine... onların politikası Yugoslav-

ya'nın ulus ve milliyetleri arasındaki nefreti ve kan davasını besledi." (Enver Hoca, 'Yugoslav Self-Administration' - A Capitalist Theory and Practice, Selected Works, Cilt 5, s. 272, 274, 313-314) Evet, Enver Hoca'nın da belirttiği gibi Yugoslav revizyonistlerinin burjuva ve şoven politikaları, bu ülkeyi oluşturan çeşitli ulus ve milliyetler arasındaki nefreti ve kan davalarını daha da besleyecek ve büyütecekti. Bu, değişik ulus ve milliyetlerden işçiler ve diğer sömürülen yığınlar arasındaki karşılıklı güvensizlik, hatta düşmanlık duygularının kök salmasına ve Nazi istilacılarına karşı kazanılmış zaferin kazanımlarının tümünden yitirilmesine ve onların 1980'lerin sonlarından başlayarak 'kendi' burjuvazilerinin komutası altında sınıf kardeşlerinin kanlarını dökmelerine yol açacaktı. Stalin çok önceleri, ulusal baskı siyasetinin işçi sınıfı davası -ama aynı zamanda geniş halk yığınlarının kurtuluşu davası- için taşıdığı tehlikeyi anlatırken şöyle demişti:

"Bu siyaset, nüfusun geniş katmanlarının dikkatini, toplumsal sorunlardan, sınıflar savaşımı sorunlarından, ulusal sorunlara, proletarya ile burjuvazinin 'ortak' sorunlarına çevirir. Ve bu da 'çıkartmaların uyumu' yalanını yaymak için, proletarya sınıf çıkarlarına gölge düşürmek için, işçileri manevi bakımdan köleleştirmek için, elverişli bir alan yaratır." (Marksizm ve Ulusal Sorun ve Sömürge Sorunu, s. 25)

Tito'nun 1980'de ölümünün ardından farklı klikler arasında iktidar dalaşının daha fazla su yüzüne çıktığı Yugoslavya'da sınıfsal ve ulusal gerginlik ve çekişmeler de yoğunlaşmaya başladı. Federasyonu meydana getiren farklı cumhuriyetler ve özerk bölgeler, bir avuç bürokrat burjuva ile geniş işçi ve emekçi yığınlar arasındaki gelir ve yaşam standardı farklılıklarının 1970'li ve 1980'li yıllar boyunca artması, bu yapay devletin temel sorunlarından yalnızca biriydi. 1984'e gelindiğinde, iplerini giderek daha büyük ölçüde IMF'ye ve Batılı emperyalistlere teslim etmekte olan Yugoslav-

ya'da enflasyon yüzde 62'ye, işsizlik oranı ise yüzde 15'e çıkmıştı. 1988'de 1700'ü bulan grevlere katılan işçilerin sayısı 400.000'i, enflasyon oranı ise yüzde 300'leri bulmuştu. 1988-89'da "özyönetim" uygulamasından resmen vazgeçilmesinden ve işletmelerin her bakımdan tipik kapitalist tarzda yönetilmeye başlanmasından sonra işsizlerin sayısı hızla artacaktı. Bosna-Hersek ve Kosova, kapitalist Yugoslav federasyonunun yaşadığı eşitsiz gelişmeden en fazla etkilenen bölgelerdi. Bir kaynakta bu konuda şunlar belirtiliyor:

"Kişi başına düşen toplumsal ürünü 1953 'te Yugoslavya ortalamasının yüzde 79 undan, 1957'de yüzde 75'ine ve 1965'te yüzde 69'una düşen Bosna, 1950'li ve 1960'lu yıllarda Yugoslavya'nın diğer bölümlerine oranla bir duraklama ve gerileme yaşadı. 1961 'de Bosna 'nın çoğu, resmen az gelişmiş bölge ilan edildi... 1970'lerin başlarında Bosna, Yugoslavya 'nın çocuk ölüm oranının, okuma-yazma bilmeyenlerin oranının, yalnızca üç yıllık ilkökul eğitimi görmüş olan ve köylerde yaşayan nüfus oranının Kosova 'dan sonra en yüksek olduğu bölgeydi." (N. Malcolm, A Short History of Bosnia, s. 202)

Giderek kötüleşen bu ekonomik ve siyasal ortamda Yugoslavya'nın parçalanması sürecinin asıl dönüm noktası, Tito'nun 1980'de ölümü olacaktı. 1981'de Kosova'nın bir dizi kentinde Arnavut gençlerinin ve halkının ulusal ve demokratik istemlerle başlattığı gösterilere Sırp subayların komutasındaki federal ordunun tanklar da kullanarak saldırması sonucunda çıkan çatışmalarda, çoğu göstericilerden olmak üzere yüzlerce kişinin ölmesi, Yugoslavya'nın 1980'ler de ve özellikle de 1990'larda yaşayacaklarının bir habercisi gibiydi.

Tito'nun ölümü, çok uluslu Yugoslav bürokrat burjuvazisinin saflarında - özellikle Sırp burjuvazisi ile Hırvat ve Sloven burjuvazileri arasında- giderek kızışan iktidar kavgasının başlangıcı oldu. Nazi istilasına

karşı verilen partizan savaşının yarattığı saygınlığa dayanan ya da daha doğrusu onu kullanan Tito'nun siyasal sahnedeki çekilmesinden sonra, onun karizmasına sahip burjuva önderlerin ortaya çıkamayışı ve 1987'den itibaren revizyonist blokun dağılma sinyalleri vermeye başlaması bu süreci daha da hızlandırdı. Tito'nun ölümünü üç yıl arayla, Sırp burjuvazisinin 1966'da geri çekilmeye ve istifaya zorlanan güçlü adamı A. Rankoviç'in ölümü izledi. Rankoviç'in 22 Ağustos 1983'te Belgrad'da düzenlenen cenaze töreni, tanınmış bir burjuva devlet adamının olağan bir cenaze töreninden çok, başını yeniden kaldırmaya hazırlanan Sırp şovenizminin, Yugoslav devletini parçalamayı ve onun yıkıntıları üzerinde "Büyük Sırbistan" ı kurmayı düşleyen Sırp burjuvazisinin bir gövde gösterisi biçimini aldı.

Eski Yugoslav Federasyonu'nun dağılmakta olduğunu gören ve bu süreci durdurmanın olanaksız olduğunu anlayan Sırp burjuvazisi, kendi egemenliği altında olacak olan yeni ve daha dar bir federasyon ya da genişletilmiş bir Sırbistan kurmayı planlamaya başlamıştı. Eski Yugoslavya'yı kana bulayacak bu yeni federasyon planının başını Slobodan Miloseviç çekecekti. 1986'da Sırbistan Komünistler Birliği'nin başkanlığına, 1987'de de Sırbistan Devlet Başkanlığı'na getirilen Miloseviç, eski Yugoslavya'nın az çok önemli Sırp nüfusu barındıran bütün bölgelerini ilhak etmeyi hedefleyen koyu bir 'Büyük Sırbistan' yanlısıydı. Miloseviç, Sırp'ların "uluslarını barış zamanında yitiren biricik halk" olduklarını söylüyordu. O, diğer Sırp ulusalcıları gibi, İkinci Dünya Savaşı öncesinin Yugoslavyası'nda egemen olan Sırp ulusunun Hırvat-Sloven kırması Tito döneminde eski ayrıcalıklı konumunu yitirdiğini, Macar çoğunluğa sahip Voyvodina ile Arnavut çoğunluğa sahip Kosova'ya -Sırbistan sınırları içinde de olsa- özerk bölge statüsü tanınmasının Sırp'lara yapılmış bir haksızlık olduğunu düşünüyordu. Dolayısıyla, 1980'lerin ikinci

yarısında Miloseviç'in temsil ettiği Sırp şovenizminin ve Miloseviç kültürünün yükselişine paralel olarak Tito'nun resimlerinin yerini Miloseviç'in ve 1389'da Kosova Meydan Savaşı'nda Osmanlılarla çarpışırken ölen Sırp kralı Lazar'ın resimleri almaya başladı. Sırp şovenistleri 1989'da, Kosova Meydan Savaşı'nın 600. yıldönümünde, bir kez daha "Kosova'nın Sırp kimliği"ne ilişkin yaygaralarına sahne olan ve yüzbinlerce Sırbın katıldığı ikinci bir büyük politik gövde gösterisi düzenlediler.

1990'ların başına gelindiğinde, federal devleti oluşturan uluslar arasındaki sürtüşme ve çekişmelerin keskinleşmesinin, onların tek bir devlet çatısı altında kalmalarını olanaksız kıldığı aşağı yukarı belli olmuştu. YKB'nin Ocak 1990'da yapılan 14. Olağan nüstü Kongresi, bu revizyonist partinin son kongresi oldu. Bundan böyle Yugoslavya ölçeğinde örgütlü olan bu federal revizyonist partinin yerini ulusal revizyonist partiler alacak, onların da çoğu çok geçmeden 'sosyalist' etiketlerini bile bir yana atarak yerlerini açık burjuva ulusalcı, şovenist, gerici, hatta bazen faşist partilere bırakacaklardı.

Burada Kosova'nın Sırbistan bakımından taşıdığı -kısmen gerçek, kısmen sanal-öneme kısaca değinmemiz gerekiyor. Yüzerce yıl süren Osmanlı egemenliği altında Sırp'ların, esas itibarıyla özümsememiş, kendi etnik kimliklerini korumuş olmalarında ve özellikle 19. yüzyılda Osmanlı boyunduruğundan kurtuluş için yürütülen ulusal direnişte, patrikliği Kosova'nın Pec kentinde bulunan Sırp Ortodoks Kilisesi önemli bir rol oynamıştı. Kosova, Sırp egemen sınıflarının Sırp işçi ve emekçilerini ideolojik boyunduruk altında tutmalarında, onları Sırp ulusalcılığı duygu ve düşünceleriyle aşlamalarında özel bir öneme ve işleve sahip bir yer olmuştu. Öte yandan, 20. yüzyılın başlarından bu yana Kosova'da çoğunluğu oluşturmuş olan Arnavutlara karşı bu eyaleti egemenlikleri altına almak ve ellerinde tutmak için yürüttükleri uğra-

şın, Sırp burjuvazisi bakımından, yayılcı politikalarına da hizmet eden bir Kosova saplantısı ya da sendromuna yol açmış olduğunu söylemek hiç de abartma olmayacaktır. Ve son olarak, bu eyaletin çok zengin mineral kaynaklarından yararlanan ve ucuz işgücünü sömüren Sırp burjuvazisinin Kosova'yı yalnızca ekonomik gerekçelerle dahi olsa kendi denetimi altında bulundurmak isteyeceği anlaşılabilir.

Kosova'daki Arnavut çoğunluğa karşı büyük bir antipati besleyen Miloseviç, Sırp halkının tarihsel bilinçaltında önemli bir yer tutan anti-Arnavut ırkçı önyargıları alabildiğine körükledi ve bu gerici propagandayı kendisini iktidara taşıyacak bir araç olarak kullandı. Miloseviç, Sırbistan'ın Kosova ve Voyvodina üzerindeki 'hakları'nın artırılması gerektiği yolundaki şovenist görüşlerini her fırsatta dile getiriyordu. 1986'da Miloseviç kliği, sözümona Kosova'nın Sırp kimliğini korumak gerekçesiyle, Arnavutların Sırp'ların yoğun olarak yaşadıkları yerlere yerleşmelerini yasakladı. Viktor Meier adlı Alman kökenli bir Yugoslavya uzmanı bu uygulamaya haklı olarak 'Klein apartheid' adını takmıştı. Kendi koyu Sırp şovenisti görüşlerini benimsemeyen diğer Sırp liderlerini de zaman içinde tasfiye etmeyi başaran Miloseviç, Ekim 1987'de Federal Devlet Başkanlığı'nın Kosova'da olağanüstü hal ilan etmesini sağladı. Buna göre merkezi yönetim, bölgeye özel federal polis birlikleri gönderebilecek ve eyalet polisinin ve yargı organlarının yetkilerini edimsel olarak ortadan kaldıracıydı. Federal yönetim bu yasaya dayanarak 1974-84 yılları arasında, federal kolektif devlet başkanlığı olarak anılan revizyonist devlet yönetiminin üyesi sıfatını taşımış olan tanınmış Kosovalı Arnavut politikacı Fadıl Hoca'yı partiden kovdu. 1988 ve 1989 yıllarında Sırp yetkililerinin, Sırbistan Anayasası'nın değiştirilmesi suretiyle Kosova ve Voyvodina'nın özerkliklerinin törpülenmesi ve giderek ortadan kaldırılması doğrultusundaki önerileri şovenizmin etkisi altındaki Sırp yığın-

larının katıldıkları gösterilerle desteklendi. Kosova Arnavutları bu gösterilere karşı, gösterilerle yanıt verdiler. Bunun üzerine Kasım 1988'de federal hükümet, Kosova'da tüm kitle toplantılarını belirsiz bir süre için yasakladı. Miloseviç aynı ay içinde Belgrad'da düzenlenen bir kitle gösterisinde şunları söyleyecekti:

"Gün kavga günüdür... Ülke içinde ya da dışında, önümüze hangi engeller çıkarsa çıksın Kosova savaşını kazanacağız... Sırbistan'ın dış düşmanlarının ülke içindeki düşmanlarla birlikte ona karşı kurdukları komplolara karşın biz kazanacağız." (Foreign Affairs 71, Sonbahar 1992, s. 83)

Ocak 1989'da YKB Merkez Komitesi, aralarında bu örgütün Kosova'daki yöneticisi olan Azim Vlasi'nin de bulunduğu bir dizi üyesini görevden aldı. Şubat 1989'da Kosova'nın Arnavut halkı sözkonusu karara ve polis, mahkeme ve yerel savunma örgütlerini tümüyle Sırbistan'ın denetimine bırakan yasa değişikliklerine karşı sokaklara döküldü. Bu arada Trepça maden işçileri de giriştikleri siyasal bir grevle bu eyleme katıldılar. Göstericiler aynı zamanda, Miloseviç yanlısı üç önde gelen Arnavut yerel yöneticinin (Rahman Morina, Ali Şükriye ve Hüsamettin Azimi) istifalarını istiyorlardı. Kosova'nın 9 kentinde sürdürülen grev ve gösteriler polis şiddetiyle bastırıldı. Miloseviç kliği, Kosova Arnavut halkının haklı direnişini gerek Kosova'daki Sırp'lar ve gerekse asıl Sırbistan'daki Sırp'lar arasında şovenist eğilimin güçlendirilmesi için bir kez daha kullandı. 28 Şubat'ta Belgrad'da 700.000 dolayında Sırp, Federal Meclis binasının önünde Kosova Arnavutlarının 'şovenizmini ve ayrılıkçılığını' protesto etmek amacıyla bir gösteri yaptı. Mart 1989'da Azim Vlasi'nin tutuklanması üzerine polisle halk arasında çıkan çatışmalarda Kosova'da 25 kişi yaşamını yitirdi. Aynı ay içinde Kosova Eyalet Meclisi'nin, Sırbistan Anayasası'nda yapılan ve merkezi yönetimin Kosova ve Voyvodina'nın içişlerine müdahale yetkisini artıran değişiklikleri

onaylaması, yeni bir protesto gösterileri dalgasına yol açtı. Nisan 1989'da Yugoslav yetkilileri, Kosova'da yerleşmek isteyen Sırlara mali destek sağlanacağını açıkladı. Bu, Sırp burjuvazisinin şovenist histerisinin ve Kosova saplantısının, Sırp halkı tarafından bütünüyle paylaşılmadığının örtülü bir itirafından başka bir şey değildi. Rakamlara göre 1971-81 yılları arasında 18.000 Sırp ve 4.500 Karadağ'lı Kosova'dan ayrılmıştı. Bunların büyük çoğunluğu daha iyi iş ve yaşam koşulları bulmak için Yugoslavya'nın Kuzey eyaletlerine ve başka ülkelere göç etmişti. Aynı dönemde eyaletten, benzer amaçlarla ayrılan Arnavutların sayısı ise çok daha faz- aydı ve 250.000'e yaklaşıyordu.

Ocak 1990'da Kosova halkı bir kez daha sokaklara döküldü. Kosova'nın 12 kentinde yapılan ve onbinlerce kişinin katıldığı gösterilerde polisle halk arasında meydana gelen çatışmalarda 27 kişi yaşamını yitirdi. Mayıs 1990'da Sırp yönetimi, Kosova'nın özerkliğinin son kısıntılarını da ortadan kaldırmayı kararlaştırdı. Bu karar uyarınca Haziran 1990'da 180 üyeli Kosova Meclisi kapatıldı ve bu meclisin ve Kosova'daki tüm diğer resmi organların yetkileri Sırbistan Meclisi'ne ve diğer resmi organlarına devredildi. Kosova radyo-televizyonunun ve Kosova'nın ünlü 'Rilindya' (Rönesans) gazetesinin yöneticileri değiştirildi. Arnavut liderlerinin çağrısı üzerine Kosova'da binlerce işçi bu gerici önlemleri bir saatlik bir genel grevle protesto etti. Aynı ay içinde Sırbistan'da düzenlenen bir referandumda Sırların çoğunluğu bu anayasa değişikliğini onayladılar. Ancak Kosova Arnavutları genellikle bu referanduma katılmadılar; Kosova'daki seçmenlerin yalnızca önemli bir kısmı, Sırp olan yüzde 25'i referandumda oy kullandı. Temmuz 1990'daysa Sırbistan Komünistler Birliği adını Sırbistan Sosyalist Partisi olarak değiştirdi ve Sırbistan Devlet Başkanı ve Sırbistan Komünistler Birliği'nin eski başkanı olan S. Miloseviç'i kendi başkanlığına getirdi.

Bu arada Yugoslavya'da ülkenin parçalan-

masına yol açacak başka gelişmeler oluyordu. Haziran 1991'de Hırvatistan ve Slovenya, Nisan 1992'de Bosna-Hersek ve Kasım 1992'de Makedonya bağımsızlıklarını ilan ettiler. Nisan 1992'de, artık yalnızca Sırbistan ve Karadağ'dan oluşan -ve Kosova ve Voyvodina eyaletlerini de içeren yeni 'Yugoslavya Federal Cumhuriyeti' ilan edildi. Slovenya ve Hırvatistan'ın Haziran 1991'de bağımsızlıklarını ilan etmelerinden sonra bu bölgelerdeki düzensiz Sırp birlikleri ve subaylarının çoğu Sırp olan federal ordu birlikleriyle Sloven ve Hırvat milisleri arasında çatışmalar başlamıştı. Sırbistan'ın görece gelişmiş bir savaş sanayisine ve çok geniş bir silah stokuna sahip olması ve federal ordunun esas olarak Sırp subaylarının komutası altında bulunması, bu savaşta Sırp burjuvazisine önemli avantajlar sağlayacaktı. Yugoslavya'nın batı ucunda bulunan, etnik bileşimi bakımından aşağı yukarı homojen olan, Almanya, İtalya ve Avusturya başta olmak üzere Batı Avrupa ülkeleriyle güçlü ekonomik, siyasal ve kültürel bağlara sahip bulunan ve dolayısıyla Sırp burjuvazisinin pençelerini uzatmakta zorlandığı Slovenya'daki savaş fazla uzun sürmedi. 'Büyük Sırbistan' hayali peşinde koşan Sırp burjuvazisi, dikkatini esas olarak önemli Sırp azınlıklara sahip bulunan Hırvatistan ve Bosna-Hersek'e dikmişti. Sırp düzensiz birlikleri ve federal ordu 1991'de Hırvatistan'ın Sırların çoğunlukta olduğu bölgelerini işgal etmeye girişti. Meydana gelen çatışmalarda Hırvatistan'ın üçte birini denetimi altına alan Sırp burjuvazisi burada -Nisan 1992'de kendisini Sırbistan'ın bir parçası ilan edecek olan- 'Sırp Krayına Özerk Bölgesi'ni oluşturdu.

Bosna-Hersek'in Nisan 1992'de bağımsızlığını ilan etmesinden sonra, Hırvatistan'daki emellerini gerçekleştirmiş olan Sırlar, BM'nin bu ülke ile bir ateşkes sağlamasına olanak tanıdılar. Artık sıra Bosna-Hersek'in parçalanmasına gelmişti. Aslında Sırp düzensiz birlikleri 1992'nin başından itibaren Hırvatistan'da ve Bosna-Hersek'te, daha

sonraları 'etnik arındırma' adıyla ün kazanacak olan vahşi uygulamaları, çeşitli saldırı ve terör eylemlerini gerçekleştirmeye başlamış bulunuyorlardı. Askeri bakımdan Sırlara göre çok daha zayıf konumda bulunan Hırvatlar ve Boşnaklar da bu yöntemi kullanmakta birincilerden geri kalmıyorlardı kuşkusuz. 1992'nin ortalarına gelindiğinde federal orduyla birlikte hareket eden düzensiz Sırp birlikleri Bosna-Hersek'in yüzde 70'ini ellerine geçirmiş bulunuyorlardı. Eylül 1992'de toplanan 'Bosna-Hersek Sırp Cumhuriyeti'nin parlamentosu, Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'yle birleşmeden yana olduğunu ilan etti.

Kosova'da Sırp burjuvazisinin tek yanlı ve gerici uygulamalarını reddeden Kosova Meclisi üyelerinden 110'u, daha Temmuz 1990'da Kosova'nın Yugoslav Federasyonu sınırları içinde kalması, ama aynı zamanda cumhuriyet statüsüne sahip olması gerektiği yönünde bir karar almışlardı. Aralık 1990'da yeni anayasal değişiklikler yürürlüğe girdi. Sırbistan Cumhuriyeti'nin adındaki 'sosyalist' sıfatını da kaldıran anayasa değişikliği uyarınca Arnavut yetkililerinin kitlesel olarak görevden alınmasına karşı gerçekleştirilen genel grev Kosova'da yaşamı bütünüyle durdurdu. Aynı ay içinde Kosova Eyalet Meclisi'nin 111 üyesi Kacanik köyünde gerçekleştirdikleri gizli bir oturumda meclisi yeniden oluşturma kararı aldılar. Sırp yöneticileri bu oturumu yasadışı ilan ettiler ve Priştine savcılığı sözkonusu oturuma katılan milletvekilleri hakkında yasal işlem yapacağını bildirdi. Ekim 1991'de Kosova Meclisi, Kosova Eyaleti'nin egemenliği konusunda bir referandum gerçekleştirdi ve başında Bucan Bukoşi'nin bulunduğu geçici bir koalisyon hükümetini göreve getirdi. Kosova Meclisi, Sırp yetkililerinin 'yasadışı' olarak nitelendirdiği referanduma katılım oranının yüzde 87.01 olduğunu ve oylarını kullananların yüzde 99.87'sinin Kosova'nın egemenliğini onayladığını bildirdi. Mayıs 1992'deyse 130 üyeli Kosova Eyalet Meclisi için -Sırp yetki-

lilerin gene 'yasadışı' olarak nitelendirdiği seçimler yapıldı. Bu seçimlerde sandalyelerin çoğunu Kosova Demokratik Bağlaşması (DAK) kazandı ve DAK'ın lideri Dr. İbrahim Rugova 'Kosova Cumhuriyeti'nin 'Başkanı' seçildi. Ancak Sırp güvenlik güçleri meclisin, seçimlerden sonra yapacağı açılış oturumunu engellediler. Daha sonra, Sırp askeri birlikleri meclis binasını kuşattılar ve birçok milletvekilini tutukladılar.

Bu arada Yugoslavya Federal Cumhuriyeti'nde burjuvazinin iç iktidar savaşımı sürüyordu. Temmuz 1992'de Yugoslavya Devlet Başkanı Dobriça Cosiç, Sırbistan doğumlu ABD'li işadamı Milan Paniç'i federal başkanlık görevine atadı. Yugoslavya Başbakanı Paniç, Kosova'da 1989-90'dan bu yana yürürlükte olan olağanüstü hal uygulamasına son verdi. Ancak o, henüz federal askeri birliklerin eyalet topraklarından çekilmesini önermediğini belirtmeyi de ihmal etmedi. Federal Başbakan Paniç'in Ekim 1992'de İbrahim Rugova ile Arnavutların hakları için görüşmeler yapmak üzere Priştina'ya gitmesinin ardından polisle, Arnavutça eğitim ve okullarının açılmasını isteyen Arnavut halkı arasında iki gün süren çatışmalar meydana geldi. Gene bu ay içinde, güç tabanını genişletmek için çalışan Miloseviç'in yardımcılarında Sırbistan polisinin şefi Mihail Kertes'in adamları, Belgrad'daki Federal İçişleri Bakanlığını ele geçirdiler.

Mayıs/ Haziran 1993'te 20'den fazla yazar ve gazeteci Arnavutça'nın basın-yayım dili olarak kullanılmasına konan kısıtlamaları protesto etmek için açlık grevine gittiler. 28 Haziran 1993'te Sırp Ortodoks Kilisesi, Kosova'da dört ya da daha fazla çocuk dünyaya getiren Sırp analarına 'Mayka Yugoviça' denen yeni bir madalyanın verileceğini açıkladı. Bu madalya adını, 1389'daki Kosova Meydan Savaşı'nda dokuz oğlunu birden yitirdiği söylenen efsanevi Sırp anasının adından alıyordu. Aldıkları bütün önlemlere karşın, Kosova'nın nüfus bileşimini istedikleri yönde değiştire-

rememeleri, Sırp gericilerini çileden çıkarıyordu. Bosna-Hersek'te giriştiği katliamlarla ve 'etnik arındırma' kampanyalarıyla ün kazanmış olan Sırp generali Ratko Mladiç, şovenist ve ırkçı görüşlerini 1992'de şöyle dile getirmişti:

"İslam dünyasının atom bombası yok, ama onun nüfus bombası var. Atom bombaları bir biçimde denetim altında tutulabiliyor. Onların muazzam üremeleri ise herhangi bir denetim altında değil." (The Guardian, 2 Ağustos 1992)

Ağustos'ta ise Sırp polislerinin giriştiği ev aramaları, keyfi tutuklama ve işkenceler, parti bürolarının basılması vb. uygulamaları Kosova'da tansiyonun yeniden yükselmesine neden oldu. Aynı ay içinde BM Güvenlik Konseyi, Yugoslav hükümetine, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Örgütü'nün Kosova'daki gözetim etkinliklerini sürdürmesine izin vermeyeceği yolundaki kararını gözden geçirme çağrısında bulundu. Bildiğini okumaya devam eden Yugoslav hükümeti, Eylül ayında Kosova'da Arnavutça eğitim veren 58 orta öğrenim kurumunun ve 350 ilkokuldan 21'inin kapatılmasını kararlaştırdı. Ve Kasım 1993'te, Bosna-Hersek'te yürütülen savaştaki vahşi uygulamalarıyla tanınmış düzensiz askeri birliklerin komutanı Zeliko Razniyatoviç ('Arkan'), Sırp Birlik Partisi'nin açılış konferansında yaptığı konuşmada, Kosova meclisinde bir sandalye kazanması halinde bütün Arnavut ulusalcılarını sınırdışı edeceğini açıkladı. Oubat 1994'te DAK'ın lideri İ.Rugova, ABD'ye yaptığı bir gezide Başkan B. Clinton'la görüştü. Aynı ay içinde Sırp yönetimi, Kosova Bilim ve Sanat Akademisi'nin etkinliklerine derhal son vermesini kararlaştırdı. Akademi, 1992'de resmen kapatılmış olmasına karşın çalışmalarını sürdürüyordu. Ve Aralık 1994'te Sırp potiri, 1990'dan bu yana giriştiği en büyük tutuklama operasyonunda 170 eski Arnavut polisi gözaltına aldı.

* * * *

1998'in başından bu yana Kosova'da tansi-

yon yeniden hızla yükseldi. Şubat başlarında Kosova Kurtuluş Ordusu'nun Sırp hedeflerine karşı gerilla savaşına başlaması, Mart-Haziran 1998 döneminde eylemlerinin ölçeğini genişletmesi, Sırp burjuvazisinin daha büyük bir karşı saldırısına yol açtı. Sırp ordusu ve polislerinin gerillalara ve halka yönelik kapsamlı operasyonlara girişmesi, köyleri zorla boşaltması ve yakması, hatta küçük kasabalara saldırması ve bunun sonucunda yüzbinlerce Kosovalı Arnavut'un köylerinden kaçmaları, dağlara ve Arnavutluk'a sığınmaları, ikinci bir Bosna'ya izin vermeyeceklerini söyleyen ABD emperyalistlerinin Belgrad rejimine yönelik tehditleri ve sonunda NATO'nun 'Kosova sorununun çözümü' için Miloseviç kliğine belirli bir süre tanınması, konunun BM Güvenlik Konseyi'nde tartışılması vb. gelişmeler biliniyor. Bütün bu gelişmeler, bu halkın yaşadığı trajediyi bir kez daha dünya kamuoyunun dikkatinin odağına yerleştirdi. Görünen o ki, Balkanlar ve dünya daha uzun süre Kosova sorunuyla birlikte yaşayacak. Balkanlar sorunu gibi Kosova sorunu da ancak bölge proletaryası ve halklarının kapitalizme, emperyalizme ve yerel gerici kliklere ve onların ürünü olan yayılmacı, şovenist ve militarist politikalara karşı komünist partilerinin önderliğinde uzlaşmaz savaşım yoluyla, bölgenin bütününde bir dizi işçi-emekçi Sovyet cumhuriyetlerinin kurulması yoluyla çözülebilecektir. Tıpkı, 1956 sonrasının Sovyetler Birliği ve halk demokrasileri deneyiminin ve Çin deneyiminin gösterdiği gibi, Yugoslavya deneyimi de burjuvazinin ve küçük burjuvazinin önderliğinin ve revizyonist ihanetin son çözümlenmede geniş işçi ve emekçi yığınlara ancak ve ancak yoksulluk, savaş ve çöküşü getirdiğini kanıtlamış bulunuyor. Yüzyılımız boyunca kanları emperyalistlerin, burjuvazinin ve gericiliğin çıkarları için oluk oluk akıtılan Balkanlar işçi sınıfı ve halklarının tek kurtuluş yolu devrimden, proletarya diktatörlüğünün yeniden kurulmasından ve sosyalizmin yeniden inşasından geçmektedir. Balkanlar'ın devrimci

Kosova: Unutulmuş Bir Halkın Dramı

işçi ve köylüleri, İkinci Dünya Savaşı sırasında başında Stalin'in bulunduğu sosyalist Sovyetler Birliği'nin ve onun Kızıldünya'sunun desteğiyle Alman ve İtalyan faşist işgalcilerine ve onların yerli işbirlikçilerine karşı görkemli bir kurtuluş savaşı vermiş, Balkanlar'ın önemli bir bölümünü emperyalizmin ve burjuvazinin boyunduruğundan kurtarmışlardı. Balkanlar işçi sınıfı ve

halklarının, yirmibirinci yüzyılın eşiğinde bütün bu yaşananlardan gerekli dersleri çıkaracağından, kapitalist-emperyalist sistemin bir daha dirilmemek üzere mezarına gömülmesi için yeniden ayağa kalkacaklarından, kendi ülkelerinde proleter devriminin ve enternasyonalizminin bayrağını yeniden yükselteceklerinden kuşku duyulamaz.

TARİH BİLİNCİ: LİNÇ*

"Amerikan uygarlığının iyi bilinmeyen bir yanı"

Ho Chi Minh

Kara ırkın, insanlık ailesinin en fazla ezilen ve sömürülen üyesi olduğu iyi bilinir. Kapitalizmin yayılmasının ve Yeni Dünya'nın keşfinin ilk sonuçlarından birinin, yüzyıllar boyunca zencilere yıkım getiren ve insanlığın yüzkarası olan köleliğin dirilişi olduğu da iyi bilinir. Ama çok az bilinen bir şey var ki; o da sözümona kurtuluştan (Zencilerin 1861-65 İç Savaşının ardından yasal planda kölelikten kurtuluşu- PD.) 65 yıl sonra Amerikan zencilerinin hala, en zalim ve en dehşet verici olanı linç geleneği biçimini alan barbarca maddi ve tinsel acılara katlanmak zorunda kalmalarıdır.

"Linç" sözcüğü Lynch adından gelmektedir. Lynch, Virginia eyaletinde yaşayan bir plantasyon sahibi, toprak ağası ve yargıçtı. Lynch, Bağımsızlık Savaşı döneminin karışık ortamından yararlanarak koca bir bölgenin denetimini eline geçirmiştir. O, Loyalistlere ve Torilere**, herhangi bir duruşma ya da yasal süreç olmaksızın en vahşi yaptırımları uyguladı. Köle tacirleri, Ku Klux Klan ve diğer gizli örgütler sayesinde yasadışı ve barbarca linç uygulaması, Amerikan Birliği'nin (ABD-PD) eyaletlerinde yaygınlaşmakta ve sürmektedir. Zencilerin kurtulu-

şundan bu yana, linç uygulamaları daha da insanlık dışı bir biçim almış ve özellikle onları hedef almıştır.

Öfkeli bir grup getirin gözünüzün önüne. Yumrukları sıkılı, gözleri kanlanmış, ağızları köpük saçan, haykıran, hakaretler ve sövgüler yağdıran bir grup... Bu grup, kendisi için herhangi bir risk içermeyen bir suç işlemenin hayvani zevkiyle kendinden geçmiştir. O, sopalar, meşaleler, tabancalar, ipler, bıçaklar, makaslar, sülfürik asit, hançerler, uzun sözün kısası insan öldürme ya da yaralamada kullanılabilecek ne bulduysa onunla donatmıştır kendisini.

Bu insan denizinin arasında itilip kakılan, dövülen, ayaklar altında ezilen, üstü başı yırtılan, bıçakla yaralanan, hakaretlere uğrayan, bir top gibi sağa sola savrulan, kanlar içinde ve ölmekte olan yersiz yurtsuz bir zencinin bedenini getirin gözünüzün önüne.

Grup, linç eylemini yapanlardan oluşmaktadır. Paçavraya döndürülmüş insan ise zenci, yani kurbandır.

Kin ve vahşetten gözleri dönmüş linç eylemcileri zenciye sürükleyerek bir ağaca ya

da kamuya açık bir yere götürürler. Onu bir direğe bağlar, üzerine gazyağı ve yanıcı maddeler dökerler. Bedeninin tutuşturulmasını beklerken, onun dişlerini tek tek kırarlar. Daha sonra gözlerini çıkarırlar. Bu arada kurbanın başından kendileriyle birlikte deri parçalarının da söküldüğü küçük kıvrıkcık saç lüleleri koparılmakta, onun kanlı kafatasını ortaya çıkarmaktadır. Zencinin darbelerle örselenmiş bulunan bedeninden küçük et parçaları kopar.

Zenci artık bağırarak ağlıyor; kızgın bir demirle dağlanan dili şişmiştir. Yarı yarıya ezilmiş bir yılan gibi titreyen tüm bedeni dalgalanır. Bir bıçak darbesi; kulaklarından biri yere düşer... Oh! Ne kadar da kara o! Ne korkunç! Hanımefendiler onun yüzünü tirmalarlar...

"Onu biraz ısıtın" diye bağırır biri. "Yavaş yavaş pişirecek kadar tabii" diye araya girer bir başkası.

Zenci kızartılır, pişirilir ve yakılır. Ama o bir kez değil, iki kez ölmeyi hak etmiştir. Bu yüzden de asılmalıdır; daha doğrusu ondan geriye kalan ceset asılmalıdır. Kızartma işine katılmayanlar ellerini çırpılmaktadırlar şimdi.

Hurra!

Herkes payını aldıktan sonra, ceset aşağı indirilir. Cesedin asılı olduğu ip, tanesi üç ya da beş dolardan satılmak üzere küçük parçalar halinde kesilir. Hanımefendiler, bu hediyelik ve tılsımlı eşya için aralarında itişir kakışırlar.

Buralarda dendiği gibi "halkın adaleti" yerine getirilmiştir. Sakinleşen güruh "örgütleyiciler"i tebrik eder; sonra yavaş yavaş ve neşe içinde, bir ziyafetten ayrılıyor muşçasına ve bir sonraki linç için randevular verilerek dağılır.

Bu arada, yerde yağ ve duman kokan, saktatlanmış, kavrulmuş, deforme edilmiş bir zenci kafası dehşet verici bir tarzda gülümsemekte ve adeta batan güneşe "uygarlık bu mu?" sorusunu yöneltmektedir.

BAZI İSTATİSTİKLER

1889-1919 yılları arasında, aralarında 51 kadın ve kızın ve Birinci Dünya Savaşı'na katılmış olan 10 askerin de bulunduğu 2.600 zenci linç edilmiştir.

1919'da linç edilen 78 zenciden 11'i diri diri yakılmış, 3'ü öldürüldükten sonra yakılmış, 31'i vurulmuş, 3'ü işkenceyle öldürülmüş, 1'i parçalanmış, 1'i boğulmuş ve 11'i değişik biçimlerde öldürülmüştür.

Listenin başını 22 kurbanla Georgia çekmekte, onu Mississippi 12 kurbanla izlemektedir. Her ikisi de 3'er asker linç etmiş olmakla övünmektedirler. Canlı olarak yakılan 11 kurbandan 4'ü ilk eyalete ve 2'si ikinci eyalete aittir. Sistemli, önceden tasarlanmış ve örgütlenmiş 34 linç olayında birinci yeri gene 5 kurbanla Georgia işgal etmekte, onu 3 kurbanla Mississippi izlemektedir.

1919 yılı kurbanlarına yöneltilen suçlamaları şöyle sayabiliriz: Bir kurban Tarafsızlar Birliği (bağımsız çiftçiler) üyesi olmakla; birisi devrimci yayımlar dağıtmakla, birisi linç eylemleri konusunda eleştirel görüşler dile getirmekle, birisi Dikago'da beyazlarla zenciler arasında meydana gelen çatışmaları eleştirmekle; birisi zenci davasının liderlerinden birisi olmakla; birisi yoldan çekilmeyip motorlu araç içinde bulunan bir beyaz çocuğu korkutmakla suçlanmıştır. 1920'de 50 linç olayı ve 1923'de 28 linç olayı yaşanmıştır.

Bu suçların hepsinin de arkasında yatan neden ekonomik çekememezlikti. Ya o bölgedeki zenciler, beyazlardan daha iyi durumdaydılar, ya da zenci işçiler iliğine değin sömürülmelerine izin vermiyorlardı. Hiçbir olayda, asıl sanıkların üzerine gidilmedi; çünkü onlar her zaman siyasetçiler, finansörler ve yetkililer ve hepsinden öte gerici basın tarafından kışkırtılmakta, cesaretlendirilmekte, özendirilmekte ve sonra da korunmaktaydılar.

Bir linç olayı gerçekleşeceği ya da gerçek-

leştirdiği zaman, basın bunu satış rakamlarını yükseltmeye yarayacak iyi bir fırsat olarak değerlendirmiyordu. Basın olayı bir yığın detayla süsleyerek anlatıyor, suçluları hiçbir biçimde kınamıyor, kurbanlara acımasını gösteren herhangi bir sözcük söylemiyor ya da bu doğrultuda herhangi bir yorum yapmıyordu.

26 Haziran 1919'da *New Orleans States* gazetesi, ilk sayfasını boydan boya kaplayan ve 13 cm. yüksekliğinde harflerden oluşan bir manşetinde şöyle diyordu: "Bugün Bir Zenci 3.000 Yurttaş Tarafından Yakılacak." Onun hemen altında çok küçük puntolarla şunlar yazılıydı: "Kayzer (Birinci Dünya Savaşı'nı yitiren Almanya'nın Kayzeri Wilhelm II-PD.) ve hanedan prensi yanlarında güçlü eskortla birlikte kaçtılar."

Aynı gün yayımlanan Jackson Daily News gazetesinin ilk sayfasının ilk iki sütununda büyük harflerle şunlar yazılmıştı: "Zenci J. H. Bugün Öğeden Sonra Saat 5 'te Kitle Tarafından Yakılacak."

Gazete, "Bütün halkı en içtenlikle katılmaya çağırırız" dememişti. Ama onu demek ister gibiydi.

BİRKAÇ DETAY

"Bu akşam saat 7:40'ta J. H. kızgın demir çubukla işkence gördükten sonra yakıldı... 2.000'den fazla insan... çok sayıda kadın ve çocuk yakma eylemi sırasında oradaydılar... Zenci, elleri arkadan bağlandıktan sonra tutuşturuldu. Biraz ilerde, içine demir bir çubuğun yerleştirildiği bir başka ateş tutuşturulmuştu. iyice kızgın hale geldiğinde birisi demir çubuğu aldı ve zencinin bedenini onunla dağladı. Dehşete kapılan zenci demir çubuğu elleriyle tuttu ve o anda hava yana etin kokusuyla doldu... Bedeninin çeşitli yerleri kızgın demirle dağlanan zencinin feryatları ve inlemeleri ta kentten duyuluyordu. Dakikalarca süren bu işkenceden sonra, maskeli bazı insanlar zencinin üzerine benzin döktüler ve bağlı olduğu direği ateşe verdiler. O anda alevler yükseldi ve

bir kurşunla yaşamına son verilmesi için yalvaran zencinin bedenini sardı. Onun yalvarmaları alaylı haykırıslara yol açmaktan başka bir işe yaramadı." (Chattanooga Times, 13 Şubat 1918)

"Birisi zencinin üzerine benzin döküp ateşi tutuşturduğunda, erkeklerden, kadınlardan ve çocuklardan oluşan 15.000 kişilik kalabalık alkış tuttu. Onlar, bağırıp çağırdılar ve zenciyi daha yakından görmek için itişip kakıştılar... Ateş bedenini kavurmaya başladığında iki kişi zencinin kulaklarını kestiler.

Bir başkası onun topuklarını kesmeye kalkıştı... Herkes zenciyi görmek istediği için kalabalık ileri geri dalgalanıyor ve yer değiştiriyordu. Bedeninin etleri tümüyle yandıktan, kemikleri ortaya çıktıktan ve daha önce bir insanın bulunduğu yerde şimdi alevlerin arasında tüten ve deforme olmuş bir paçavra kalmıştı ve herkes hala seyretmek için orada beklemeye devam ediyordu..." (Memphis Press, 22 Mayıs 1917)

"...bütün toplumsal sınıflardan erkekler, kadınlar ve çocuklar oradaydı. Yüksek sosyetedeki birçok hanımefendi kalabalığı cezaevinin dışından izliyordu. Diğer birçok kişi ise olup bitenleri bitişikteki terastan... Zencinin cesedi düştüğünde çok sayıda insan, onun asıldığı ipin parçalarını almak için hırsla birbirleriyle çekişti." (Vicksburg Evening-Post, 4 Mayıs 1919)

"... birisi onun kulaklarını kesip kopardı, bir diğeri cinsel organını... O ipe tutunmaya çalıştı, parmaklarını kestiler. Kendisini bir ağaca kaldırmaya çalıştıkları sırada iriyarı birisi boynuna bir bıçak sapladı; en az yirmibeş yerinden yaralanmıştı o.

... onun cesedini birçok kez havaya kaldırıp indirdiler, sonra bir ocağın üzerine yerleştirdiler. Sonunda birisi onu bir ucu bir ata iliştilmiş olan kementle yakaladı ve at cesedi Waco sokaklarında sürükleyerek koştu. Asma eyleminin gerçekleştirildiği ağaç, belediye başkanının evinin penceresinin hemen altındaydı. Başkan, kalabalık

işini görürken seyretmekte yetindi. Başından sonuna kadar hemen hemen herkes, zencinin sakatlanması eylemine katıldı. Bazıları onu küreklerle, kazmalarla, bazıları da tuğlalarla ve sopalarla vurdular. Ateş yakıldığında binlerce hançerden bir sevinç çığlığı yükseldi. Herkesin görebilmesi için, bir süre sonra ceset bir alkış fırtınası eşliğinde yükseğe kaldırıldı..." (Crisis, Temmuz 1916)

LİNÇ OLAYININ BEYAZ KURBANLARI

Yalnızca zenciler değil, "Tom Amcanın Kulübesi" adlı kitabın yazarı Bn. Harriet Beecher Stowe gibi onları savunmaya cüret eden beyazlar da kötü davranışlara hedef oldular. Elijah Lovejoy bu yüzden öldürülürken, John Brown asıldı. Thomas Beach ve Stephen Foster baskı gördüler, saldırıya uğradılar ve cezaevlerine kondular. Foster cezaevinden şu satırları yazdı: "Zedelenmiş kollarıma ve bacaklarıma baktığımda, beni tutmak için yakında artık cezaevine gerek kalmayacağını düşünüyorum... Bu son 15

ayda beni dört kez hücrede konuk ettiler. Yurttaşların 24 kez beni kiliselerinden kovdular, iki kez beni evlerinin ikinci katından aşağı attılar; bu yüzden iki kez böbreklerim zedelendi; bir keresinde beni prangaya vurmaya kalkıştılar; iki kez beni ceza ödemek zorunda bıraktılar; bir keresinde 10.000 kişi beni linç etmeye kalktı ve bu arada başıma, kol tarıma ve enseme 20 darbe indirdiler..."

Otuz yıllık bir sürede, içlerinde 11 kadının da bulunduğu 708 beyaz linç edildi. Bunların bazıları grev örgütlemeye kalkışmış, bazıları da zencilerin davasını savunmuştu.

Linç, Amerikan "uygarlığı"nın suç koleksiyonu içinde "en onurlu" yeri işgal etmektedir.

* 1924'te *La Correspondance Internationale*'in 74. sayısında yayımlanmıştır.

** 1776'da sona eren bağımsızlık savaşı sırasında İngiltere'den yana tutum alan Amerikalılara Loyalist ya da Tori deniyordu.

KURULUŞUNUN 143. YILINDA 1. ENTERNASYONALİ SELAMLİYORUZ

"Modern sosyalizmi biraz olsun derinlemesine irdelemek isteyen bir kişi, hareketin 'aşılmış görüş açılarını' da öğrenmelidir. "

(F. Engels, Konut Sorunu, Önsöz)

Birinci Enternasyonal olarak anılan "Emekçiler Enternasyonal Derneği," 28 Eylül 1864'te Londra'da kuruldu. Daha çok İngiliz sendikalarının inisiyatifiyle Saint-Martin's Hall'de düzenlenen toplantı, Polonya ile dayanışmayı, Çarlık Rusya'sı ve Avusturya-Macaristan'ı protestoyu amaçlıyordu. İngiliz kapitalistler, Fransız, Alman ve Belçikalı işçileri düşük ücretlerle çalıştırdıkları için de, İngiliz işçileri bakımından emekçilerin enternasyonal dayanışması acildi. 4 Kasım 1864'te F. Engels'e yazdığı mektupta K. Marx, Uluslararası Emekçiler Derneği'nin kuruluşunu şöyle anlatıyordu:

'Uluslararası Emekçiler Derneği'. Bir süre önce Londralı işçiler, Parisli işçilere Polonya konusunda bir bildirme yolladılar ve bu konuda ortak çalışmaya çağırdılar. Buna karşılık Parisliler, Paris'teki son seçimde gerçek işçi adayı, Tolain adlı çok iyi (arkadaşları da çok iyi çocuklardı) bir işçinin başkanlığında bir kurul gönderdiler. Odger (kunduracı, Bütün Londra Sendikaları Kon-

sey'inin ve özellikle Bright'la bağlantılı Sendikalar Genel ve Gizli Oy Kampanyası Derneği'nin başkanı) ile duvarcı ve Duvarcılar Sendikası Sekreteri Cremer, 28 Eylül 1864 tarihinde St. Martin's Hall'da halka açık bir toplantı düzenlediler. (Bu ikisi, daha önce, Bright'in yönetimi altında sendikaların St. James's Hall'deki büyük Kuzey Amerika toplantısını ve Garibaldi gösterilerini düzenlemişlerdi.) Le Lubez adında birini bana yollamışlar, Alman işçiler adına toplantıya katılıp katılmayacağımı ve konuşmak üzere bir Alman işçi bulup bulamayacağımı sordular. Onlara konuşmacı olarak Eccarius'u gönderdim, övülmeye değer bir konuşma yaptı; ben de dilsiz biri olarak platformdaki yerimi aldım. Bu kez Londra ve Paris kanatlarında işe gerçek 'güçler'in giriştiğini biliyordum, bu nedenle de bu tür çağruları reddetme kuralını bir yana koydum. İnsanın boğulacağı kadar kalabalık olan (çünkü işçi sınıfının yeniden canlanışı gerçekleşiyor) toplantıda Binbaşı Wolff (Ga-

ribaldi'nin yaveri Thurn-Taxis) Londra'daki İtalyan İşçiler Derneği'ni temsil etti. Almanya, İtalya, Fransa ve İngiltere 'deki işçi kuruluşları arasında 'aracı' olarak görev yapmak üzere, genel konseyinin Londra'da olacağı bir 'Uluslararası Emekçiler Derneği' kurulması kararlaştırıldı. Aynı biçimde, 1865'te Belçika 'da bir Genel İşçi Kongresi yapılması uygun görüldü. Toplantıda geçici bir komite seçildi: İngiltere 'den Odger, Cremer ve başka birçok kişi, bazıları eski çarist, eski Owenci vb; İtalya 'dan Binbaşı Wolff Fontana ve başkaları; Fransa 'dan Le Lubez vb; Almanya 'dan Eccarius ve ben. Komiteye, istediği kadar üye kabul etme yetkisi de verildi." (Seçme Yazışmalar 1, K. Marx-F. Engels, s. 169-170) Derneğin birinci kongresinin 1865'te Belçika'da yapılması kararlaştırılmıştı. Bu, gerçekleşmedi. 1865 'te Enternasyonal'in 1. yıldönümü nedeniyle, Saint-Martin's Hall'de bir gece eğlencesi düzenlendi. İki bin kişinin katıldığı bu kutlamadan önce, üç gün boyunca çeşitli ülkelerin temsilcileri Genel Konsey üyeleriyle konferans yaptılar ve örgütlenme çalışmalarına ilişkin bir bilanço-rapor hazırladılar. Raporda, binlerce işçi tarafından tüzüğün kabul edildiği açıklanıyor. Fransa, Almanya, İtalya, İsviçre, Danimarka ve Belçika'da Enternasyonal'e bağlı işçi gruplarının kurulduğu, New York, Rio de Janelro, İspanya, Mısır ve Guadelupe ve Martinique ile yazışmalar için tedbirlerin alındığı açıklanıyordu. Belçika'da çıkan yabancılarla ilgili yasa nedeniyle 1866'da kongrenin Cenevre'de toplanması kararlaştırıldı. Dernek üyeleri tarafından incelenmek üzere bir de soru listesi hazırlandı.

Kong-e: 3-8 Eylül 1866. Emekçiler Enternasyonal Derneği'nin 1. Kongresi planlandığı gibi, 3-8 Eylül 1866'da Cenevre'de yapıldı. Kongreye 25'i Enternasyonal bölümlerinden olan 46 temsilcisi, 14'ü toplantıya katılan 11 birlikten gelmiş temsilci olmak üzere 60 delege katıldı. Genel Konsey'in raporu, 1865 Londra Konferansı'nda sözkonusu edilen sorunlara ilişkin araştır-

maları ele alıyordu. Bu konular şunlardı:

- Enternasyonalin teşkilatı.
- İşçinin sermayeye karşı mücadelesi için gösterilecek çabaların Enternasyonal aracılığı ile uluslararası çapta düzenlenmesi.
- Çalışma saatlerinin kısaltılması.
- Her iki cinsten çocukların ve gençlerin çalışması.
- Kooperatif çalışması.
- Sendikalar (Trades' Unions) geçmişleri şimdiki halleri ve gelecekleri.
- Vasıtalı ve vasıtasız vergiler.
- Uluslararası kredi.
- Ulusların kendi kaderini tayini, demokratik ve sosyal temeller üzerindeki bir Polonya'yı yeniden kurma haklarına dair.
- Daimi ordular ve üretim ilişkileri.
- Dini fikirler, bunların sosyal, politik ve fikri hareket üzerindeki etkisi hakkında. Genel Konsey'in raporu, Enternasyonal'e değişik mesleklerden 25.175 kişinin katıldığını belirtiyor ve yakında yeniden 20.000 kişinin katılacağı ümidinde olduğunu bildiriyordu. Proudhoncu'ların Karl Marx'ı dışlamak için yürüttükleri mücadele bu kongrenin en önemli yanlarından birisiydi. Proudhoncu'lar, delege olabilmek için el işçisi sıfatını taşımanın zorunlu ilan edilmesini istediler. Fakat bu amaçla sundukları karar tasarısı (20'ye karşı 25 oy ile) reddedildi. Kongre, yukarıda listesi verilen sorunları tartıştı ve kararlar aldı. Politik eylem sorunu üzerinde de önemli tartışmalar yaşandı. Anarşistler politikaya ilgisizliği savundukları gibi, işçi sınıfının politik eylemini kabul eden Enternasyonal Tüzüğü'nün tercümesinde tahri-fata başvurarak, tüzüğü kendi görüşlerine "uygun" hale getirecek denli ileri gidiyorlardı. 8 saatlik çalışma günü ilk kez bu kongrede kararlaştırıldı.
- Kongre: 28 Eylül 1867. Enternasyonal'in ikinci kongresi, Cenevre'de kararlaştırıldığı

gibi 2-8 Eylül 1867'de Lozan'da (İsviçre) toplandı. Açılışta ilk oturumda 50 delege hazır bulundu. Daha sonra bu sayı 64'e çıktı. Kongre, dokuz sorun üzerine rapor hazırlamakla görevli komisyonlar kurdu ve bu sorunlarla ilgili kararlar aldı. "İşçi sınıfının sermayeye karşı yaptığı mücadele, Enternasyonal 'i eylemin ortak merkezi haline sokmanın pratik çareleri nelerdir? ", sorunların ilkiydi. "Çeşitli raporlardan da anlaşıldığı üzere Enternasyonal'in örgüt temelleri oldukça dar idi ve birçok hallerde faaliyet mesleki çıkarların işbirliğinin ve karşılıklı dayanışma çıkarlarının savunulmasıyla sınırlanıyordu." (Jacques Duclos, Birinci Enternasyonal, s. 85) 30 Aralık 1867'de Enternasyonalin Paris Bürosu hakkında başlatılan kovuşturma önemli bir gelişmeydi. 20 Mart 1868'de onbeş kişinin her biri 100'er frank para cezasına çarptırıldı. Temyiz mahkemesi kararı onayladı. 23 Mart 1868 günü ücretlerin tespiti için başlatılan mücadeleyi burjuvazi daha da sert yanıtladı. Bu defa para cezalarının yanısıra hapis cezaları da verildi. "Daha ilk davadan sonra üye sayısı 500-800 iken, bu 100 civarında bir sayıya düştü. Çoğu cezaevine girmekten çekiniyordu. İkinci komisyonun yargılanıp hapsedilmesinden sonra ise durum daha beter oldu." (Age) 1867'de Karl Marx'ın Kapital'inin birinci cildi yayınlandı. Enternasyonal'in Genel Konseyi işçilerin bu eseri okumalarını tavsiye etti.

Kongre: 6-15 Eylül 1868'de Enternasyonal'in üçüncü kongresi Brüksel'de toplandı. Kongreye İngiltere, Almanya, Fransa, İsviçre, İtalya, İspanya ve Belçika'dan 102 delege katıldı. Genel Konsey'in raporunda "1867-1868 yılı, Emekçiler Enternasyonal Derneği'nin tarihinde önemli yıllar olacaktır. Dernek, usulca geliştikten sonra, Avrupa burjuvazilerinin nefret dolu hücumuna ve hükümetlerin olumsuz davranışlarına yol açacak kadar büyüdü ve güçlendi." (s. 98) deniyordu. Rapor, şu dikkat çekici değerlendirmeyi de yapıyordu:

"İşçi sınıflarının kesin zaferini ancak yine bu

sınıfların enternasyonal dayanışması ve anlaşması sağlayabilir. Bu ihtiyaç, Emekçilerin Enternasyonal Derneği'ni doğurmuş bulunmaktadır. Bu dernek, bir tarikatın ya da teorinin sonucu değildir. Bu dernek, modern toplumun tabii ve önüne geçilemez eğilimlerinden doğan proletarya hareketinin kendiliğinden ortaya koyduğu bir üründür. Yüklendiği büyük görevi çok iyi bilen Emekçiler Enternasyonal Derneği, hiçbir güçlük karşısında eğilmeyecek ya da korkmayacaktır. Bu derneğin alnyazısı, insanlığın yenileşmesinin tohumlarını içinde taşıyan sınıfın ilerleyişinden ayrılamaz artık..." (Birinci Enternasyonal, s. 102) Kongre şu konuları görüştü:

-Avrupa devletleri arasında savaş çıktığı takdirde emekçilerin takınacağı tutum meselesi.

-Grevlerle ve karşı koyma toplulukları ile ilintili mesele.

-İşçilerin durumu üzerinde makinaların etkisi meselesi.

-Eğitimle ilişkili meseleler.

-Emekçiler arasında karşılıklı kredi meselesi.

-Toprak mülkiyeti meselesi.

-İşgünü kısaltılması meselesi. Bu kongreye, Cenevre'de Bakunin tarafından yayınlanmış olan program da gönderilmişti. "Daha önceki Cenevre ve Lozan Kongrelerine nispetle Brüksel Kongresi, ileriye doğru atılmış büyük bir adımdı. Toprak mülkiyeti konusunda alınan ve toprağa, toprakaltının ve demiryollarının kolektif mülkiyet haline getirilmesini savunan karar, Tolain'in savunduğu Proudhoncu görüşlerin yenilgiye uğradığını açıkça gösteriyordu." (Age. s. 113) Kongreden sonra "Barış ve Hürriyet Birliğinin ikinci kongresi (21-25 Eylül 1868'de) toplandı. Bu kongre, Enternasyonal içerisinde anarşistlerle mücadelenin sertleştiğini gösteriyordu. Bakuninistler burada da bir yenilgi aldılar. "Barış ve Hürriyet Birliğinden ayrıldılar, "Sosyalist De-

mokrası İttifakı "nı kurarak kendilerini, "Emekçiler Enternasyonal Derneği'nin bir kolu" ilan ettiler. "Demek ki, Enternasyonal, kapitalist sistemin gelişmiş olduğu belli başlı ülkelerde sağlam bir temele oturmuş bulunuyordu. Ama bu teşkilatın karakteristik bir özelliği de, içindeki çeşitlilikti. Siyasi mücadeleye önem veren bölümlerin yanında, sadece ekonomik mücadeleye karşı ilgi duyan işçi birlikleri de vardı. ..Enternasyonal'in bütün üyeleri proletaryanın bağımsız bir parti olarak teşkilatlanması gerektiği fikrini henüz hep birlikte kabul etmemişler ve bu ortak bilince varmamışlardı." (Age. s. 125)

Kongre: 5-12 Eylül 1869. Birinci Enternasyonal'in dördüncü kongresi, 5-12 Eylül 1869 tarihinde Bale(Basel)'de toplandı. Kongreye, Amerika, İngiltere, Fransa, Belçika, Almanya, Avusturya, İsviçre, İtalya ve İspanya'dan 82 delege katıldı. Önce, toprak mülkiyeti meselesi; miras hakkı meselesi; karşılıklı kredi meselesi; genel öğrenim ve karşılıklı yardımlaşma topluluklarının işçilerin kurtuluşu konusunda gösterdiği etki olmak üzere beş sorunu görüşmeyi kararlaştıran kongre, bunlara daha sonra; halka halk tarafından yasalar çıkartılması sorununu da ekledi. Bale kongresi, işçi hareketinin gelişmekte olduğu koşullarda gerçekleşmiştir. Diğer yandan birçok güçlük de söz konusudur. Genel Konsey ile İsviçre Fransız kesimi Federal Konseyi arasındaki anlaşmazlık, özellikle anılmalıdır. Bakuninciler yıkıcı faaliyetlerine hız vermişler, Enternasyonal içerisinde eğilimler arası mücadele keskinleşmiş, örgütün yaşamı ve faaliyetlerini çok ciddi etkilemiştir. 17 Temmuz 1870'de Fransız-Prusya savaşı ilan edildi. Bu koşullar altında Enternasyonal'in Eylül'de toplanması gereken yıllık kongresi yapılamayacaktı. 18 Mart 1871 devrimi ile Paris Komünü ilan edildi. Paris işçilerinin iktidarı 72 gün ayakta kalabildi, ama bu dünya proletaryası için muazzam bir deneyim oldu.

17-22 Eylül 1871 Londra Konferansı: "Karl

Marx, derneğin karşısında çıkan tehlikeleri bertaraf etmek için tedbirler almak ve devrimin ihtiyaçlarına cevap verecek yeni bir teşkilatlanmaya girişmek amacıyla, bu Konferans'ın Genel Konsey etrafından tertip edilmiş olduğunu açıkladı "(Age) İlk kez bu konferansta, Genel Konsey'in Karl Marx tarafından sunulan teklifiyle işçiler arasında kadın bölümlerinin kurulması tavsiye edildi. Bu, karma bölümlerin kurulmasını engellemeyecekti. Konferans, üyeliğinin gereklerini yerine getirmeyenlerin "Genel Konsey ve Federal Konsey tarafından üyeliğe kabul edilmeyeceklerini" kararlaştırdı. Siyasi eylem üzerine tartışmaların ideolojik önemi büyüktü. Esasen, Paris Komünü deneyimlerinden sonra, artık anarşistlerle sosyalistler arasındaki mücadelenin kesin sonuca götürülmesi kaçınılmazdı. Anarşistlerin tüzükle oynamalarına, tahrifat vb. yöntemlerle yarattıkları kargaşaya son verilmeliydi. Konferans, işçi sınıfının siyasi eylemi konusunda şu kararı aldı:

"Derneğimizin temel tüzük maddesinde, 'emekçilerin ekonomik kurtuluşu, bütün siyasi hareketlerin yönelmesi ve bağlanması gereken en önemli amaçtır.'" Ayrıca Emekçiler Enternasyonal Derneği'nin açılış konuşmasında (1864) şöyle denmektedir:

"Büyük toprak ve sermaye sahipleri, ekonomik tekellerini devam ettirmek için, siyasi imtiyazlarından her zaman yararlanacaklardır. Emegın kurtuluşuna yardım etmek şöyle dursun, onun önüne her çeşit engeli çıkarmaya çalışacaklardır. Bundan ötürü, siyasi iktidarın elde edilmesi, işçi sınıfının ilk ödevi haline gelmiştir." (Age. s. 175) "İşçiler tarafından girilen her türlü hürriyet ve kurtuluş mücadelesinin sınırsız bir gericilik tarafından engellendiği ve bu gericiliğin, günümüzde, her çeşit sınıf farkını ve hakim sınıfların bundan türeyen siyasi zorbalığını sürdürmeye çalıştığı görülmektedir. Ayrıca, bu mülk sahibi sınıflara karşı, proletaryanın bir sınıf olarak ancak kendi partisini kurarak mücadele edeceği ve bu partinin, mülk sahibi sınıfların kurduğu bütün eski parti-

lerden farklı ve onlara karşı olması gerektiği açıktır. Sosyal devrimin ve onun en yüksek amacı olan sınıfların kaldırılmasının zafere ulaşmasını sağlamak için, yukarıda sözü edildiği şekilde, proletaryanın siyasi partisinin oluşturulması gereklidir. Ekonomik mücadeleler sayesinde kurulmuş olan işçi güçleri birliği, işçi sınıfının kendisini sömürenlerin siyasi iktidarına karşı giriştiği mücadelede yine bu sınıfın elinde yararlı bir araç olmalıdır. Konferans, bütün bu hususları göz önünde bulundurarak, işçi sınıfının mücadelesinde, ekonomik davranış ile siyasi eylemin çözülmez şekilde birbirine bağlı olduğunu üyelerine hatırlatır.” (Age. s. 176) Denilebilir ki, Londra Konferansı anarşistlerle mücadeleyi yeni bir aşamaya getirmişti.

Kongre: 2-7 Eylül 1872. La Haye Kongresi'ne, 18'i Fransız, 15'i Alman, 7'si Belçikalı, 5'i İngiliz, 5'i Hollandalı, 4'ü İsviçreli, 2'si Avusturyalı, 1'i Danimarkalı, 1'i Macar, 1'i Avustralyalı, 1'i İrlandalı, 1'i Polonyalı, 65 delege katıldı. Paris Komünü'nün yenilgisinden sonra, burjuvazi, Enternasyonal'e karşı bir haçlı seferi başlattı. Genel Konsey Raporu'nda şöyle söyleniyordu.

“İşçiler. Bale'de toplanan son kongremizden bu yana, iki büyük savaş, Avrupa'nın manzarasını değiştirmiş bulunuyor. Bunlar, Fransız-Alman savaşı ve Fransa'daki iç savaştır. Ama bunlardan önce başlayan; bunlarla birlikte gelişen ve daha sonra da devam eden bir üçüncü savaş var: Bu savaş, Emekçiler Enternasyonal Derneği 'ne karşı yürütülen savaştır.” Genel Konsey, bir önceki kongreden sonra derneğin sağladığı ilerlemeyi şöyle özetliyordu:

“Bale Kongresi'nden ve özellikle Londra Konferansı'ndan (Eylül 1871) beri, Enternasyonal, İrlanda'da, İngiltere'de, Hollanda'da, Danimarka'da ve Portekiz'de büyük ilerlemeler gösterdi; Birleşik Devletler'de sağlam bir şekilde teşkilatlandı; Buenos Aires'te, Avustralya'da ve Yeni Zelanda'da bile Enternasyonal'e bağlı kollar kuruldu.

Enternasyonalsiz bir sınıf ile Enternasyonal Derneğe sahip bir sınıf arasındaki fark, bugün, dönüp 1848'e baktığımız zaman açıkça görülmektedir. O sırada, işçilerin, kendi öncü kuvvetlerinin Haziran 1848'de yaptığı işleri görüp kavraması için yılların geçmesi gerekmişti. Oysa Paris Komünü, bütün ülkelerin proleterleri tarafından ortaya çıkar çıkmaz alkışlanmıştı. İşçi sınıflarının temsilcileri olan sizler, amacı emeğin kurtuluşu ve milli mücadelelerin yerine milletler arası mücadelenin konması olan bir birliğin savaş organizasyonunu daha da güçlendirmek için bir araya gelmiş bulunuyorsunuz. Hemen aynı zamanda, eski dünyanın taçlı kafaları da, yeni zincirler yapmak ve yeni savaşlar hazırlamak üzere Berlin'de toplanıyorlar. Yaşasın Emekçiler Enternasyonal Derneği.” (Age s. 200) Bu kongrenin ayırıcı özelliklerinden birisi, Bakunincilerin Genel Konseyi tasfiye etme girişimleridir. Bakunincilerin Genel Konseyi tasfiye girişimi, anarşizmin her çeşit otorite karşıtlığı temel ilkesiyle tutarlı gibi görünse de, esasen Bakuninciler, Genel Konsey'i Enternasyonal'i ele geçirme emellerinin önünde bir engel olarak görüyorlardı. Bakunincilerin Genel Konsey'i tasfiye girişimleri yenilgiye uğratıldı ve Genel Konsey'in New York'a aktarılmasına karar verildi. Kongrenin tüzükle ilgili kararı tarihsel önemdedir.

“Londra Konferansı'nın (Eylül 1871) verdiği kararın muhtevasını dile getiren şu madde, tüzükte, yedinci maddeden sonraya konacaktır: Madde. 7 a. -Mülk sahibi sınıfların kolektif iktidarına karşı verdiği savaşta, proletarya, mülk sahibi sınıfların kurduğu bütün eski partilere karşıt olarak, kendini bizzat ayrı bir parti olarak ortaya koymak şartıyla eylemde bulunabilir. Proletaryanın bu şekilde bir siyasi parti olarak teşekkül etmesi, sosyal devrimin ve onun amacı olan sınıfların ortadan kaldırılmasının zorunlu bir şartıdır. İşçi sınıfının daha önce ekonomik savaş içinde elde etmiş olduğu güçbirliği, sömürücülerin siyasi gücüne karşı yap-

tığı savaşta, yine bu sınıfın elinde yararlı bir araç olmalıdır.” (Age, sf. 204) Yine kongre, tüzüğün 2. ve 6. maddelerinde yaptığı değişikliklerle, Genel Konsey’in kongre kararlarına uygulanmasına önderlik rolünü netleştirip kesinleştirmiş, Genel Konsey’in yetkilerini geliştirmiştir. Enternasyonal’e karşı komplocu faaliyetler yürüten Bakuninci Sosyalist Demokrasi ittifakı adlı gizli örgütün durumu kongrede ayrıca tartışıldı. Belgelerin yayınlanması kararlaştırıldı. M. Bakunin ve diğer iki kişinin Enternasyonal’den çıkartılmalarına karar verildi. Enternasyonal’in son kongresi, 15 Temmuz 1876’da Philadelphia’da toplandı. Enternasyonal’in lağvına burada karar verildi: “Avrupa’nın bugünkü siyasi durumundan ötürü, Enternasyonal’i lağvetmeye karar verdik. Buna karşılık bütün uygar dünyanın bilinçli işçilerinin bizim ilkelerimizi hergün daha geniş bir şekilde benimsediklerini görüyoruz.”

Birinci Enternasyonal, henüz marksizmin sosyalist eğilimler arasında egemen olmadığı dönemde, bütün sosyalizm eğilimlerini kapsayan bir örgütlenmeydi. Marx ve Engels, bunun gerekliliğini şöyle açıklıyorlardı:

“Uluslararası İşçiler Birliği, dünya proletaryasının dağınık kuvvetlerini bir tek demet halinde bir araya getirmek ve böylece işçileri birleştiren çıkar ortaklığının canlı temsilcisi olmak amacıyla, zorunlu olarak, her cinsten sosyaliste kapılarını açmalıdır.” [Sosyalist Demokrasinin ittifakı ve Uluslararası İşçi Birliği (Enternasyonal), Anarşizm ve Anarko Sendikalizm, s. 128] 1. Enternasyonal’in ayırıcı özelliklerinden birisidir, değişik eğilimler arasındaki savaşım. Ve bu, kuruluşundan lağvedilişine değin bütün tarihine yayılır. Kuruluş çalışmaları aşamasında Garibaldi ve Mazzini’nin etkisi kendini gösterir. Fakat Enternasyonal tarihi, esas olarak anarşizm ile bilimsel sosyalizmin işçi hareketinde egemen olma mücadelesine tanıklık edecektir. Marx, adı geçen mektubunda Engels’e, “Bizim görüşümüzün, işçi hareketinin bugünkü düzeyi açısından kabul edi-

lebilir bir biçimde belireceği bir biçimde çerçevelemek çok güç oldu” diye yazar. İşçi hareketi henüz gelişiminin ilk evrelerindedir, Marx ödümler vermek zorunda kalır. Marx, Enternasyonal’in temel kuruluş belgelerinden birisi olan tüzükten bahsederken, “Önsöze ‘görev’ ve ‘hak’, gerçek, ahlaklılık ve adalet konusunda iki ibare eklenmek istendi. Bunlar öyle bir biçimde kondu ki, herhangi bir zarar vermeleri sözkonusu olamaz” der. Marx ve Engels’in işçi hareketinin, somut durumunu ve gelişiminin ihtiyaçlarını anlama ve yanıtlama yetisi dikkat çekici ve öğreticidir. Birinci Enternasyonal’de Proudhon ve Bakuninci anarşizm ve dar kafalılıkla savaşım, proletarya partilerinin gelişimi bakımından belirleyici bir ideolojik ve örgütsel hazırlıktır. Yakından incelendiğinde anarşizm ile marksizm arasındaki mücadele toprak sorunundan miras sorununa, politika sorunundan devlete, örgütlenme sorunlarından greve değin sayısız sorun ve konuyu kapsamıştır. Fakat, anarşistlerin merkezîyetçiliği yadsıyan federalist örgütsel yaklaşımları ve yine politikaya ilgisizliği vaaz eden ve her çeşit devleti ve otoriteyi reddeden görüşleriyle savaşım çok özel bir öneme sahiptir. Bu, yalnızca Enternasyonal’in varlığı ve faaliyetleri bakımından değil, proletarya partilerinin kuruluşu ve işçi sınıfı hareketinin geleceği bakımından da böyledir. Uluslararası işçi hareketinin ilk aşamasının, anarşizme karşı mücadele tarafından belirlendiği söylenebilir. Enternasyonal, demokratik merkezîyetçilik esasına göre oluşmuştur. Yıllık kongreler düzenli toplanır ve belirleyici kararlar kongrede alınır. Kongre, Genel Konsey’i seçer. O da kararların yürütülmesine önderlik eder, yönetir, denetler. Şu vurgulanabilir ki, 1. Enternasyonal’de, 3 Enternasyonal’de olduğu gibi güçlü bir merkezîyetçilikten söz edilemez. 3. Enternasyonal’e kıyasla demokratik yan önplandadır. Örgütün iç yapısı daha esnektir. Dikkat çekilmesi gereken diğer ayırıcı bir yan da, 1. Enternasyonal’in “ulusal” partilerin bir üst örgütlenmesi değil, tek tek işçi-

lerin ve işçi örgütlerinin uluslararası birliği şeklinde yapılmış olmasıdır. Birinci Enternasyonal, uluslararası işçi hareketi içinde marksizmin egemenliğinin koşullarını oluşturmuş ve dolayısıyla işçi hareketinin üzerinde gelişeceği ideolojik temelleri atmıştır. Marx'ın düşünceleri işçiler arasında yayıldı ve böylece onların kendilerini burjuva ideolojisinin etkisinden korumaları ve bağımsız gelişmeleri olanaklı hale geldi. Lenin "Karl Marx'ı öğretisinin Tarihsel Yazgısı" nı incelerken 1. Enternasyonal'in tarihteki yeri üzerinde de durur: Manifesto'dan başlayarak "O zamandan beri dünya tarihi, açık seçik üç ana döneme bölünmüştür. (1) 1848 Devrimi'nden Paris Komünü'ne (1871) kadar; (2) Paris Komünü'nden Rus devrimine (1905) kadar; (3) Rus devriminden bu yanadır." (Marx- Engels- Marksizm, s. 84) "Birinci dönemin başında, Marx'ın öğreticisi hiç de egemen değildi; sosyalizmin birçok grup ya da eğilimlerinden yalnızca biriydi... Birinci dönemin sonuna doğru (1848-71) fırtınalar ve devrimler döneminde, Marx öncesi sosyalizm öldü. Bağımsız proletarya

partileri ortaya çıktı. Birinci Enternasyonal (1864-1872) ve Alman Sosyal Demokrat Partisi." (Age, s. 85) 1. Enternasyonal'in kuruluşunun üzerinden tam 134 yıl geçti. Hiç kuşkusuz 1. Enternasyonal, sosyalist işçi hareketinde silinmez izler bıraktı. Bütün ülkelerin sosyalist işçi hareketinin önünde, hareketin uluslararası birliği yakıcı bir sorun olarak duruyor. Çözümü hiç de kolay olmayan bu soruna kafa patlatan marksist leninist komünistler, sosyalizmin uluslararası tarihini sıkı sıkıya incelemeleri, sosyalizmin uluslararası deneyimlerini özümlemeleri gereken özel bir dönemden geçiyorlar. Geride kalan bütün zamanlardan daha zor olan, komünist hareketin uluslararası birliği sorununun üstesinden ancak ve ancak geçmiş hareketin tarihine derinlemesine nüfuz edilerek gelinbilir. 134. yılında 1. Enternasyonal'in kuruluşunu selamlarken, onun tarihinin enternasyonal görevlerimizin önem ve aciliyetine dikkatimizi çektiği iyi anlaşılmalıdır.